

Imbombo sya Batumigwa Isyakulongosya

Umsimbi gwa kalata uju aali jo Luuka, jo uju aasimbile joope na kalata gwa *iNdumi iNunu ijaa Luuka*. Mwa kalata uju ikupanga ukuti, Jesu bo anyakiigwe ukubuka kumwanya, abafundigwa baake balinkwanda ukulumbilila iNdumi iNunu ku Bajuta abaa nkiisu kyabo. Luuka ikulingaania muno abafundigwa boosa kubwandilo baalimmwambiliile Mbepo Mwikemo, na muno Mbepo ujo endelelaga ukubalongosya na kubakasya abeene pamopeene na balongosi baabo, mu mbombo jaabo ijaa kulumbilila iNdumi ijaa Jesu.

Ndatuulo ulwa 1-12 Luuka ikupanga isi untumigwa Peeteli aabombile, na isi syaboniike ku biitiki abaa mu Jelusalemu. Kangi Mbepo Mwikemo muno aabatuliile fiijo ukusyagania ukuti Kyala ikulonda iNdumi iNunu ijaa Jesu jifumusigwe ku bandu abaa mfiisu fyosa. iNdumi ijo jikaja jaa Bajuta beene. Kangi ulutuulo ulwa 13-28, Luuka ikulingaania muno Mbepo Mwikemo aalinndongwisye untumigwa Pauli ukubuka nkulumbilila iNdumi iNunu mbujo ubwingi ubwa mu Asija na mBalaja, na kumalikiisya nkaaja akaa mu Looma. Mwa kalata uju aasimbile simo isi untumigwa Pauli aalumbiliile. Isi sikututuula uswe ukusyagania muno baalumbiliile iNdumi iNunu ijaa Jesu ku

bandu abaa luko nu luko, na isi baaganilaga nasyo bo bikulumbilila.

Isi silimo mwa kalata ujū
Ubwandilo bwa kipanga kya Kyala
Ingubilo sya Bakilisiti bo bikulumbilila iNdami iNunu
Imbombo jaa Peeteli
Injila jaa Pauli ijaa kwanda ukubuuka kukulumbilila
Ulukomaano ulwa mu Jelusalemu
Injila jaa Pauli ijaa bubili ukubuuka kukulumbilila
Injila jaa Pauli ijaa butatu ukubuuka kukulumbilila
Ukukoligwa Pauli nu kwenda injila jaa kubuuka ku Looma

Jesu ikunyakigwa ukubuuka kumwanya

¹ Mwitiki mwinangu Tyofili, mwa kalata gwangu jula ugwa kwanda,* naasimbile syosa isi Jesu aabombaga nu kumanyisya, ukufuma kubwandilo bwa mbombo jaake, ² ukufika pi isiku lila aalyegiigwe ukufyuka kumwanya, bo abalagiile ku njila jaa Mbepo Mwikemo abatumigwa† aba aabasungwile. ³ Ku masiku amalongo mana bo asyukile ukufuma mbufwe, aabasetukilaga abatumigwa bala kaa kingi, ku njila nyingi, ukubanangisya ukuti umwene nalooli muami. Aajobaga nabo inongwa isya Bunyafyale bwa Kyala.‡

⁴ Iliisiku limo, bo Jesu aaganiile na batumigwa baake, alinkubalagila alinkuti,

* **1:1** 1:1 Kalata gwangu jula ugwa kwanda jo kalata gwa Luuka.

† **1:2** 1:2 Abatumigwa Bala ku Isyakulingaania. ‡ **1:3** 1:3 UBunyafyale bwa Kyala Bala ku Isyakulingaania.

“Mulingasookangamo mu Jelusalemu, looli muguulile ukwambilila Mbepo Mwikemo ujũ Taata aafingile, ujũ mwapiliike bo ngũjoba inongwa syake. ⁵ Namanga Johani uMoosi aaboosyaga abandũ na miisi, looli amasikũ manandi aga gikwisa, umwe aamukoosigwaga na Mbepo Mwikemo.”§

⁶ Akabalilo akangi bo Jesu aaganiile na batumigwa baake, balinkunndaalusya balinkuti, “Bũle Ntwa, akabalilo aka ko kaa kubagomokesya aBanyaisilaili ubanyafyale bwabo?” ⁷ Alinkubaamula alinkuti, “Iiisikũ na kabalilo kaa kubombigwa, afaatiike Taata, jikaja mbombo jĩnu ukũmanya. ⁸ Looli mukwisa kwambilila amaka bo Mbepo Mwikemo abasulukiile, po mukũufumusyaga mu Jelusalemu, moosa nkiisũ ikya Jutai ni kya mu Samalija, ukwakufika kũno kimalikiile ikiisũ.”

⁹ Jesu bo amalile ukũjoba isyo, boosa bo bikunkeeta, alinkwegigwa ukũfyũka kũmwanya, ibingo lilinkũmfisa, balinkutoligwa ukũmmbona kangi. ¹⁰ Bo bakaali balũsamiile kũmwanya, bo ikũfyũka, nakalinga balinkũboneka abanyambala babili aba baafwele imyenda imyelu, biimile kifuki nabo. ¹¹ Balinkuti, “Umwe mwe banyambala baa mu Galilai, fiki mwimile apa mulũsamiile kũmwanya? Jesu ujũ anyaki-gwe kũmyĩnu ukũbũũka kũmwanya, muno

§ 1:5 1:5 Aamukoosigwaga na Mbepo Mwikemo Kokuti Kyala ikwisa kũntama Mbepo Mwikemo ukũtũũgala nkati mu ndumbula syabo nũ kubalongosya. Bala kalata gwa Johani 14:16-17.

mummboniile bo ikufyuka kumwanya, ikwisa kugomoka kangi bo luhulo.”

Matija ikusaligwa ukuryanilapo pabujo bwa Juuta

¹² Po abatumigwa baa Jesu balinkusookapo pa Kyamba kya Misyunguti, balinkubuka mu Jerusalemu, paali kifuki ikilomita jimo* ukufuma pa kyamba kila. ¹³ Bo bafikile nkaaja balinkwingila nnyumba, balinkufyuka nkyumba ikya ku golofwa muno baatugalaga. Baalimo baa Peeteli, Johani, Jaakobo, Andeleja, Filipo, Tomasi, Balitolomai, Matai, Jaakobo umwana gwa Alifai, Simoni undwila kiisu kyake,† na Juuta umwana gwa Jaakobo. ¹⁴ Boosa babaaba baaganilaga bwila pakwipuuta, pamopeene na bakiikula, na Malija unna gwa Jesu, na baamyabo baa Jesu.

¹⁵ Iliisiku limo Peeteli aalyimile pakati pa biitiki, bo babungeene. Boosa baali bandu imia jimo na malongo mabili buno. ¹⁶ Alinkubabwala alinkuti, “Mwe baamyitu, syalondigwaga mpaka sibombiigwe isi sisimbiigwe mwa Kalata umwikemo. Isyo ijolo aasijobile Ndaabiti‡ ku njila jaa Mbepo Mwikemo, isya Juuta uju aabalongwisye aba baalinkolile Jesu. ¹⁷ Juuta aali gwa nkibugutula kyitu, twabombaga imbombo pamopeene nagwe. ¹⁸⁻²⁰ Sisimbiigwe mwa kalata ugwa Isabuli ukuti,

* **1:12** 1:12 Kifuki ikilomita jimo NKigiliki bikuti Ubwende ubwa pa Sabati. † **1:13** 1:13 Simoni undwila kiisu kyake NKigiliki bikuti Simoni Selote. ‡ **1:16** 1:16 Ndaabiti Bala ku Isyakulingaania.

‘Akaaja kaake na kajege kisaame,
kangi angatugasyangamo umundu najumo.’ ”§
(Juuta aalyalile ungunda ni ndalama isi
aakabiile mbuniongafu, alinkugwila ulwanda,
alinkupufuka nu bula bwake bulinkusooka
panja. Inongwa isyo syafumwike ku bandu
boosa aba baatugalaga mu Jelusalemu, po
ungunda gula balinkugukooolela ingamu jaa Ake-
litama, mu njobelo jaabo kokuti uNgunda gwa
Ilopa.)

Peeteli alinkwendelela ukujoba alinkuti,
“Sisimbiigwe kangi mwa kalata gwa Isabali
ukuti,
‘Umundu ujungi apyanilepo pabujo bwake ubwa
bulongosi.’”*

²¹ “Kunongwa ijo tunsale umundu jumo ndi
aba baajaga na nuuswe akabalilo koosa aka
uNtwa Jesu asyunguutilaga na nuuswe. Ujo
ikulongigwa ukujaga jo jumo ndi bala baajaga
na nuuswe, ²² ukwandila akabalilo aka Johani
uMoosi oosyaga, mpaka iisiku ili Jesu aanyaki-
igwe kumyitu ukufyuka kumwanya. Ikujaga
nkeeti pamopeene na nuuswe ukufumusya
ukusyuka kwa Jesu.”

²³ Po paapo balinkubajoba abandu babili.
Jumo ingamu jaake aali jo Joosefu, ijingi bantigi
Balisaba, ujaga kangi bankooolelaga ingamu ijaa
Jusiti. Ugwa bubili, ingamu jaake aali jo
Matija. ²⁴ Po balinkwipuuta balinkuti, “Gwe
Ntwa, usimeenye indumbula sya bandu boosa.

§ 1:18-20 1:20 Bala kalata gwa Isabali 69:25. * 1:18-20 1:20
Bala kalata gwa Isabali 109:8.

Utunangisye abandu babili aba, jo aliku ujū gūnsalile, ²⁵ ukūti apanyilepo pa mbombo jaa butumigwa iji Juuta aajilekile, po afwile, abukile pabūjo bwa bala batikummwitika uNtwa Jesu.” ²⁶ Po balinkubomba ubulagusi† ku bandu babili bala. Ubulagusi bulinkunangisya ingamu jaa Matija, jo alinkuja pamopeene na batumigwa bala kalongo na jūmo.

2

Mbepo Mwikemo ikubasulukila abitiki

¹ Iisiku lya Pentekositi* bo lifikile, abandu boosa aba baalimmwitiike Jesu, baabungeene pabūjo bumobwene. ² Nakalinga akoogo kalinkufuma kumwanya, kalinkufwana koobela kwa mbelo gwa maka, kalinkwisula nnyumba joosa iji baatugeelemo. ³ Po balinkusibona indimi ngati sya mooto, silinkubalanila nu kunsulukila kukūti mundu ujū aalipo pala. ⁴ Boosa balinkwisula Mbepo Mwikemo, balinkwanda ukujoba mu njobelo isingi, bo muumo Mbepo Mwikemo aabapaga ukujoba.

⁵ Mu Jelusalemu baalimo aBajuuta aba bantiilaga Kyala, baafumile mfiisu fyosa ifya panja. ⁶ Abandu abo bo bapiliike iliisyu ilya koogo, balinkwisa ku bwingi

† **1:26** 1:26 Ubulagusi ABajuuta baasimbaga ingamu sya bandu mmabwe pamo mu ngili, baabikaga mu nyambi pamo mwi ikopo. Baajugisyaaga mpaka ilibwe limo ili lili ni ngamu jaa mundu lisooke nu kusatuka paasi. Ingamu iji jikutalapo ukusooka, jo ujū baatigi asaliigwe. * **2:1** 2:1 IPentekositi Bala ku Isyakulingaania.

pala. Balinkwalangana paapo kukuti mundu aajipilikaga injobelo jaake jikujobigwa na biitiki bala. ⁷ Balinkuswiga, balinkujoba balinkuti, “Keeta aba boosa bikujoba bo ulo, bakaja Bagalilai? ⁸ Sili buleebule, uswe kukuti mundu ikubapilika bikujoba mu njobelo jaake, iji aapaapiigwe najo? ⁹ Balipo abandū baa mu Palitija, Metija, Elamu, abandū baa mu Mesopotamija, Jutai, Kapatokija, Ponti, Asija, ¹⁰ Filigija, Pamfilija, Misili, kukibafu kya Libija kifuki na Kilene, abaheesya ukufuma ku Looma, ¹¹ aBajuuta na bandū aba bingiile ndwitiko lwa Bajuuta, aBakileti na Baalabu. Uswe twesa tukupilika bikujoba mu njobelo syitu imbombo ingulumba isi abombile Kyala!”

Peeteli ikulumbilila

¹² Boosa balinkuswiga nu kwalangana, balinkwanda ukulaalusania balinkuti, “Kali, sikunangisya ifiki sisiisi?” ¹³ Looli bamo balinkuugila balinkuti, “Abandū aba bagaalile ubwalwa.”

¹⁴ Po Peeteli alinkwima pamopeene na batumigwa bala kalongo na jumo, alinkulaata ukubalumbilila alinkuti, “Mwe Bajuuta biinangu, na mwesa mwe mukutuugala mu Jelusalemu, musimanyege inongwa isi siboniike kumyinu, mupilikisye isi ngujoba. ¹⁵ Mungi muno mukubiinogonela, abandū aba bakagaala. Ulu lubunju, isala jaa 3:00! ¹⁶ Looli isi syo isi unkunguluka Joeli aakungulwike aatile,

¹⁷ ‘Kyala ikujoba ikuti, Mmasiku agaa kausulo,

- nikwisa kuboonela Mbepo gwangu abandũ
boosa.
Abaaniinu abanyambala na balindwana bikwisa
kukungulukaga,
abaaniinu abalũmyana bikwisa kufibonaga
ifya mbusetuka,†
kangi abanyambala abakangale bikwisa
kugogwaga injosi.
- 18 Na boope ababombeli bangu, abanyambala na
bakiikũũ,
nikwisa kuboonela Mbepo gwangu,
bikwisa kukungulukaga.
- 19 Ngwisa kubomba ifiika kũmwanya mu
mpaalanga,
ni fimanyilo paasi pakiisũ.
Pakiisũ apa fikwisa kuboneka ifya ilopa,
ũmooto ni lyosi ili likũfuuka ngati lubeefu.
- 20 Kũmwanya, iisũba likwisa kwinisigwa ukũja
ngiisi,
ũmwesi gukwisa kũja nkeseefu ngati ilopa.
Fyosa ifyo fikwisa kuboneka,
bo likaali ukwisa iliisiku lya Ntwa ikũlũmba
iisisya.
- 21 Kukuti mundũ ujũ ikusũũmila mu ngamu jaa
Ntwa,
ikũpokigwa.' "‡
- 22 Peeteli alinkwendelela ukũjoba alinkuti,
"Mwe Banyaisilaili, amupilikisye amasyũ aga!
Jesu ugwa mu Nasaleti, aali mundũ ujũ Kyala
aabanangiisye ukuti aalintũmile kũmyĩnu, ni
fiika, ifiswigo ni fimanyilo. Kyala aafibombile

† 2:17 2:17 Ũbusetuka Bala ku Isyakulingaania. ‡ 2:21 2:17-21
Bala kalata gwa Joeli 2:28-32.

pakati pamyinu, ukwendela mwa Jesu, bo muno musimanyiile umwe. ²³ Kyala ukukongana nu lubaatiko lwake, aatumwile ukubananga umwe Jesu. Umwe mwalinngogile, ku njila jaa kunninga Jesu ku bapanja ukuti bankomelele pa kikohekano. ²⁴ Looli Kyala aalinsyusiisye Jesu, aalimmwabwile ukufuma mu ngubilo sya bufwe, paapo ubufwe bukaabagiile ukumpinya Jesu. ²⁵ Umalafyale Ndaabiti aajobile bo ulo isya Jesu aatile,

‘Nammbonaga uNtwa Kyala nkyeni mmyangu bwila,
ukuti ndingajungaanikaga, paapo ntuali gwangu bwila.

²⁶ Fyobeene indumbula jangu jikuhoboka,
ululimi lwangu lukululuutila nu lusekelo.
Kangi ndi nu lusubilo, umbili gwangu gukaja mumi,

²⁷ paapo ugwe utikuundeka une mbusyaka,
kangi utikwitikisya ukuti umbili gwa
Mwikemo gwako gubolege.

²⁸ Guanangiisye injila isi sikutwala ku bumi,
kwisa kuhobosya fiijo, ukujapo apa ndipo.’
”§

²⁹ Peeteli alinkwendelela ukujoba alinkuti,
“Mwe baamyitu, ngulonda ukubabuula pabwelu isya mwisukulu gwitu Ndaabiti, ukuti joope aafwile nu kusyiligwa. Iipumba lyake lilipo apa pamyitu mpaka lilino. ³⁰ Paapo Ndaabiti aali nkunguluka, kangi aameenye ukuti Kyala aalapile nu lufingo, ukuti umundu jumo ugwa

ndujungu lwake, ikwisa kutuugalaga pa kikota kyake Ndaabiti ikya butwa. ³¹ Ndaabiti bo asiboniile ngaani isya nkyeni, aasijobile isya kusyuka Meesija,* ukuti Kyala akaalinndekile mbusyuka, umbili gwake gukaabolile. ³² Po Kyala aalinsyusiisye Jesu Kilisiti, uswe twesa tuli bakeeti baake. ³³ Jesu bo afyusiigwe na Kyala ukutuugala pabujō ubwimikigwa, kukibafu ikiiliilo ikya Kyala, ambiliile ulufingo lwa Mbepo Mwikemo kwa Taata, po joope oonile isi na nuumwe mukusibona nū kusipilika.

³⁴ “Ndaabiti akaafyukileko kumwanya, leelo umwene ikujoba ikuti,

‘Untwa Kyala aalimmbuulile unntwa gwangu,

‘Ituugasye kukibafu kyangu ikiiliilo,

ubujō ubwa lwimiko fiijo,

³⁵ ukufika apa nikubabiikaga abalugu baako

paasi pa malundi gaako.” ’ ’ †‡

³⁶ Peeteli alinkwendelela ukujoba alinkuti, “Po aBanyaisilaali boosa basyaganie kisita kwilaamwa ukuti Kyala ammbiikile Jesu ukujā jo Nntwa, kangi jo Meesija, ujū umwe mwalinkomeliile pa kikohekano.”

³⁷ Po abandū bo bapiliike amasyū ago, baalasiigwe mu ndumbula syabo. Balinkubalaalusya Peeteli na batumigwa banine balinkuti, “Baamyitū, tubombe ifiki leelo?” ³⁸ Peeteli alinkubaamula alinkuti,

* **2:31** 2:31 Meesija Kokuti Kilisiti. Bala iisya Kilisiti ku Isyakulingaania. † **2:35** 2:34-35 Nikubabiikaga abalugu baako paasi pa malundi gaako Kokuti Ukubatola nū kubalongosya abalugu. ‡ **2:35** 2:34-35 Bala kalata gwa Isabuli 110:1.

“Amupinduke, kukuti mundu oosigwe mu ngamu jaa Jesu Kilisiti, ukuti mulwage uluhobokelo lwa butulanongwa bwinu, kangi mukwambililaga ikikungilwa kya Mbepo Mwikemo. ³⁹ Namanga ulufingo ulo lwinu, lwa baaniinu, kangi lwa bandu boosa aba bali kubutali, lwa boosa aba uNtwa Kyala gwitu ikubakoolelaga.”

⁴⁰ Peeteli alinkubasisimikisya na masyu agangi gaa mingi, alinkubalamba alinkuti, “Amwipoke ku bandu abaniongafu abaa nkabalilo aka.”

⁴¹ Abandu aba baagiitiike amasyu gaake balinkoosigwa, abandu 3,000 buno baalingiile nkipanga kya Kyala iisiku lila.

Ikipanga kya Kyala ikya kwanda

⁴² Abiitiki abo baasikongaga imanyisyo sya batumigwa ni ndumbula joosa, nu kukeetana, ukumenya ikisyese nu kwipuuta. ⁴³ Kukuti mundu alinkuswiga fiijo ku fiswigo ni fimanyilo fingi ifi abatumigwa baabombaga.

⁴⁴ Abiitiki boosa balinkuja kandu kamokeene, fyosa balinkuliilanila. ⁴⁵ Baulisyaga icyuma kyabo nu tandu twabo, baajabaga indalama isi bakabile, ku mundu gwesa ukukongana nu butolwe bwake.

⁴⁶ Baakomaanaga bwila ni ndumbula jimojeene ndupaso lwa tempeli, § baamenyaniaga ikisyese mu nyumba syabo nu kulya ifindu fyabo pamopeene, nu lusekelo ni ndumbula isangalufu. ⁴⁷ Bantuufyaga Kyala nu kuya bakundwe ku bandu boosa. Kukuti isiku

§ 2:46 2:46 Itempeli Bala ku Isyakulingaania.

umntwa alinkongelapo nkibugutila abandũ aba baapokigwaga.

3

Peeteli ikumbumbulũsya ujũ aakwemaga

¹ Hliisikũ limo Peeteli na Johani baalon-goseenie ukubũuka ndũpaso lwa tempeli, isala jaa 9:00 pamuusi, akabalilo kaa kwipuuta.

² Ndũpaso lwa tempeli aalipo umundũ jumũ ujũ aakwemaga, aalemele ukufuma munda mu nna. Aapĩmbigwaga na bandũ kukuti isikũ, bammbiikaga pa kipata kya tempeli, ingamu jaake iKipata iKinunu, ukuti asũumege indalama kũ bandũ aba bikwingila ndũpaso lwa tempeli.

³ Umundũ ujũ bo ikubabona Peeteli na Johani bali kifuki ukwingila ndũpaso lwa tempeli, alinkubasũuma indalama.

⁴ Po Peeteli na Johani balinkũng'aatulila amaaso, Peeteli alinkũmbũula alinkuti, "Tũkeete uswe!"

⁵ Alinkubakeeta, alinkusũubila ukukaba fimo kũmyabo.

⁶ Looli Peeteli alinkũmbũula alinkuti, "Une ngaja ni ndalama, looli ifi ndi nafyo fyo ngũkupapo. Mu ngamu jaa Jesu Kilisiti ugwa mu Nasaleti, sumuka gwendege!"

⁷ Po Peeteli alinkũnkola ikiboko ikiiliilo, alinkũmmwinũla. Nakalinga injajo ni fipuuto fya malũdi gaake filinkũkaba amaka.

⁸ Alinkwima nakalinga nũ kwanda ukwenda, alinkwingila nabo ndũpaso lwa tempeli kũno ikũnyeela nyeela nũ kũntuufya Kyala.

⁹ Abandũ boosa balinkũmbona umundũ jũla ikwenda nũ kũntuufya Kyala.

¹⁰ Bo

basyageenie ukuti jo jũla aatũgalaga pa Kipata

iKinunu ikya tempeli, ukusuma ifya bususilwa, lulin kubakola ulatende na kuswiga fiijo kali isi simmwagile.

Peeteli ikubalumbilila abandu ndupaso lwa tempeli

¹¹ Po umundu jula akaalondaga ukubaleka baa Peeteli na Johani. Abandu boosa balinkuswiga fiijo ukubumbuluka kwake, balinkubabopela mwi ibalaasa ili baatigi Solomoni, ndupaso lwa tempeli. ¹² Peeteli bo ababwene abandu bala, alinkubabwala alinkuti, “Mwe Banyaisilaili, fiki mukuswiga isi? Fiki mutulwusamiile, ngati ku maka giitu pamo ku bwikemo bwitu tupelile umundu uju ukwenda?” ¹³ Kyala gwa biisukulu biitu, Kyala gwa Abulahamu, Isaka na Jaakobo, ammwimiike umbombeli gwake Jesu. Umwe mwajile kummbiika kwa Pilati ukuti alongigwe, mulinkunkaana nkyeni mwa Pilati, bo umwene alongile ukuti Jesu aabuligwe. ¹⁴ Looli umwe mulinkunkaana umwikemo jula kangi ungolofu, mulinkusuma ukuti bammwabule ungogi. ¹⁵ Umwene jo Mpele gwa buumi, umwe mwalinngogile. Looli Kyala aalinsyusiisye ukufuma mbufwe, po uswe tali bakeeti baa kusyuka kwake. ¹⁶ Umundu uju mukummbona apa, mummeenye fiijo. Akabile amaka ku njila jaa ngamu jaa Jesu. Ku nongwa jaa kwitika ingamu ijo na kumwitika Jesu, abumbulwike loosa, bo ulu mwesa mukeetile.

¹⁷ “Po lilino baamyitu, une mmeenye ukuti mwasibombile isi kisita kusyagania, bo ulu abalongosi biinu baabombile. ¹⁸ Looli isyo

Kyala asibombile ukukongana na masyu aga aajobile ijolo ukwendela mbakunguluka baake boosa, ukuti Meesija gwake ikwisa kukubilwa. ¹⁹ Po mupinduke, musanukile kwa Kyala, ukuti abaswe loosa ubutulanongwa bwinu. ²⁰ Mubombe bo ulo ukuti uNtwa Kyala abapepo utabalilo utwa kusaala mu ndumbula. Kangi antume Jesu ujū jo Meesija, ujū aabiikiigwe kunongwa jīnu ukufuma liijolo. ²¹ Jesu ikulondigwa ukusyala kumwanya mpaka pakabalilo akaa kutendekesya ubupya kukuti kandu, bo ulu Kyala aafingile ukufuma liijolo ukwendela mbakunguluka baake abiikemo. ²² Bo ulu Moose aajobile aatile, 'uNtwa Kyala gwīnu ikwisa kubiinulila unkunguluka bo une ukufuma mmbandū biinu. Mwise mupilikisyeye syosa isi ikwisa kubabūlaga. ²³ Umundu gwesa ujū atikwisa kumpilikisyaga unkunguluka ūjo, ikwisa kusoosigwangako kū bandū baa Kyala nū kupyutigwa.'* ²⁴ Ukwandila unkunguluka Samweli na bangi boosa aba baakongile, abakunguluka baajobaga inongwa sya masiku agaa liilino. ²⁵ Umwe muli baa kilingo kya bakunguluka na baa lwitikano† ulu Kyala aabalagiile abiisukulu biinu. Aalimmbūlile Abulahamu,‡ ukuti, 'fikolo fyosa ifya nkiisu fikusajigwaga ukwendela ndujungu lwako.'§ ²⁶ Po Kyala bo abiinuliile umbombeli gwake

* **3:23** 3:22-23 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 18:15-19. † **3:25** 3:25 Ulwitikano Bala ku Isyakulingaania. ‡ **3:25** 3:25 Abulahamu Bala ku Isyakulingaania. § **3:25** 3:25 Bala kalata gwa Ubwandilo 22:18.

Jesu, aalintumile taasi kumyinu ukuti abasaje, anngomole kukuti mundu ukuti abuleke ubutulanongwa bwake.”

4

Abalongosi bikubwatwala Peeteli na Johani mu Sanihendilini

¹ Peeteli na Johani bo bali pakujoba na bandu bala, nakalinga balinkwisa abapuuti,* ukulumba gwa basikali baa tempeli, na Basatukai† bamo. ² Balinkukalala fiijo kunongwa jaa kuti Peeteli na Johani babamanyisyaga abandu nu kubalumbilila ukuti, Kyala ikubasyasya abafwe bo ulu ansyusiisye Jesu. ³ Po balinkubakola Peeteli na Johani, balinkubiigalila mu nnyololo mpaka nulumunju, paapo gaali majolo. ⁴ Looli abandu bingi ndi aba baapiliike iisya ili baalumbililaga Peeteli na Johani, baalimmwitiike Jesu. Abandu aba baalimmwitiike Jesu baafikile 5,000.

⁵ Po paapo kilaabo kyake abapuuti abalongosi, abalongosi baa Bajuuta na bamanyisi baa ndagilo sya Moose,‡ balinkubangaana mu Jelusalemu. ⁶ Joope Anasi mpuuti ukulumba aalipo, pamopeene na Kajafa, Johani, Alikisanda na bakamu abangi abaa mpuuti ukulumba. ⁷ Bo babilimiike baa Peeteli na Johani nkyeni,

* **4:1** 4:1 Abapuuti Bala ku Isyakulingaania. † **4:1** 4:1 ABasatukai Bala ku Isyakulingaania. ‡ **4:5** 4:5 Abapuuti abalongosi, abalongosi baa Bajuuta, na bamanyisi baa ndagilo sya Moose bo aba baalimo mu Sanihendilini. Bala iisya iSanihendilini ku Isyakulingaania.

balinkubalaalusya balinkuti, “Umwe mubom-bile isyo ku maka gaani, pamo ku ngamu jaani?”

⁸ Peeteli alinkwisula Mbepo Mwikemo, alinkubabwala alinkuti, “Mwe bapuuti abalongosi, na mwe balongosi baa bandu!

⁹ Umwisyugu, umundu ujū ikakwema abombeliigwe imbombo inunu, mukutulaalusya uswe ukuti abumbulwike buleebule.

¹⁰ Po mumanyege umwe na bandu boosa abaa mu Isilali, ukuti umundu ujū iimile nkyeni mmyinu abumbulwike mu ngamu jaa Jesu Kilisiti ugwa mu Nasaleti. Ujo jo ujū umwe mwalinkomeliile pa kikohekano, Kyala aalinsyusiisye ukufuma mbufwe. ¹¹ Jesu ujo jo ujū Kalata uMwikemo ikuti,

‘Ilibwe ili mwalikaanile mwe bajenga nyumba, lyo lijile ibwe ikulumba pa lwalo, pa nguto.’[§]

¹² “Kunongwa ijo, bukajamo nabumo ubupoki ukufuma ku mundu ujungi, paapo jikajako ingamu ijingi, iji tūpeeliigwe pakiisa, ijaa ujū abagiile ukutupoka.”

¹³ Abalongosi bala bo babubwene ubukifu bwa Peeteli na Johani nu kubamanya ukuti bakaja bamanya kalata, kangi bakaja bamang’anyi, balinkuswiga, balinkusyagania ukuti abandu aba baali pamopeene na Jesu. ¹⁴ Looli bakaali nalyo iliisya ilya kubaamula, paapo baalimbwene umundu jala abumbulusiigwe, iimile pamopeene na Peeteli na Johani. ¹⁵ Po balinkubalagila Peeteli na Johani ukuti ba-

sooke panja ukufuma nkyumba iki baabombe-

§ 4:11 4:11 Bala kalata gwa Isabuli 118:22.

laga ukukomaano lwa Sanihendilini. Abaa lukomaano balinkusyala, balinkujobesania bo biijeekiile, ¹⁶ balinkuti, “Tubombe isya fiki na bandu aba? Paapo sifumwike ku bandu boosa aba bikutugala mu Jelusalemu, ukuti ikiika ikinywamu kibombiigwe nabo. Tukabagila nu kukaana. ¹⁷ Looli ukuti isi silingongelangapo ukufumuka, tubakemele, balingajobaga kangi nu mundu gwesa mu ngamu jaa Jesu.”

¹⁸ Po balinkubakoolela Peeteli na Johani ukuti bingile, balinkubalagila balinkuti, “Mulingandisya ukujoba pamo ukumanyisya mu ngamu jaa Jesu, inongwa syosa!” ¹⁹ Looli Peeteli na Johani balinkubaamula balinkuti, “Bule, bugolofu nkyeni mwa Kyala ukubapilika umwe ukukinda ukumpilika Kyala? Mulamule jujumwe, ²⁰ namanga uswe tukabagila ukuleka ukusijoba isi tusibwene nu kusipilika.”

²¹ Abalongosi bo bongiilepo ukubakemela baa Peeteli na Johani, balinkubaabula. Baatoliigwe injila jaa kubafundilamo, kunongwa jaa kuti abandu boosa bantuufyaga Kyala kuli isi sibombiigwe. ²² Namanga umundu ujumbeeliigwe ikimanyilo iki ikya kubumbulugwa, ifyinja fyake fyakindile amalongo mana.

Abiitiki bikunsuuma Kyala ukuti abakasye

²³ Bo babalekiisye, Peeteli na Johani balinkubuka ku biinaabo, balinkubabuula inongwa syosa isi baabuuliigwe na bapuuti abalongosi na balongosi baa bandu. ²⁴ Abiinaabo bo bapiliike isyo, boosa palikimokyene balinkulaata ukunsuuma Kyala, balinkuti, “Gwe

Mwene nafyo fyosa, gwe gwapelile umpaalanga, ikiisu ni nyanja, na fyosa ifi filimo umo. ²⁵ Jo taata Ndaabiti, umbombeli gwako, aajobile amasyu ku njila jaa Mbepo Mwikemo ukuti, 'Fiki ifikolo ifingi fikujobesania ukunsambukila Kyala?

Kangi ifiisu fikwinogona isya mwalo?

²⁶ Abanyafyale abaa mfiisu biitendekiisye, abalongosi bikujobesania pamopeene, ukunsambukila uNtwa, na Meesija gwake.*

²⁷ "Po nalooli umalafyale Heloti, Pontio Pilati, pamopeene na Banyaisilaili na aba bakaja Banyaisilaili, baabungeene muno mu Jelusalemu, ukupanga ukungoga Jesu umbombeli gwako umwikemo, uju umpakile amafuta ukaja malafyale. ²⁸ Baabombile syosa isi gwasibaatiike liijolo ku maka gaako nu bwigane bwako. ²⁹ Po gwe Ntwa Kyala, ukeetege ukutukemela kwabo, ututuule twe babombeli baako ukuti tulumbililege iisya lyako nu bukifu boosa. ³⁰ Setula amaka gaako ukubumbulasya abandũ. Bomba ifika ifikulumba mu ngamu jaa mbombeli gwako umwikemo Jesu."

³¹ Bo biipuutile kwa Kyala, palinkusenyendeka pabujo apa baabungeene. Boosa balinkwisula Mbepo Mwikemo, balinkwanda ukulumbilila iisya lya Kyala nu bukifu boosa.

Ubulilanisi bwa biitiki baa Jesu

³² Po abiitiki boosa baali ni ndumbula jimojeene na mu nyiinogono syabo baali kandũ kamokeene. Akaaliko najumo nkilundilo

* **4:26** 4:25-26 Bala kalata gwa Isabuli 2:1-2.

kyabo ujũ aatigi ikyũma iki ali nakyo kyake mwene, looli ikyũma kyabo kyosa baaliilanilaga. ³³ Abatumigwa, kũ maka amakũmba, baalũmbililaga ukũti uNtwa Jesu asyakile mbũfwe. Kyala aabasajaga fiijo abiitiki boosa. ³⁴ Po akaalipo umundu najũmo ujũ aafumbilwe nkibugutila kyabo, paapo aba baali ni migũnda pamo inyumba bũũlisyaga, baatwalaga indalama isi bakabile. ³⁵ Baabapaga abatumigwa indalama isyo ukũti basibiikege, aajabiligwaga kukũti mundũ ukũkongana nũ butolwe bwake.

³⁶ Aaliko umundu jũmo ingamu jaake Joosefu, uNnyaleebi, ukũfuma nkiisũ kya ndũsũngo lwa mu Saipulasi. Abatumigwa bankoolelaga ingamu ijingi Balinaba, kokũti ujũ ikũkasya. ³⁷ Aalyũliisye uũgũnda gwake. Indalama isi aakabile, alinkũbapapo abatumigwa ukũti basibiikege.

5

Ananija na Safila bikũtungũlũpa

¹ Looli umundu jũmo ingamu jaake Ananija nũ nkasi gwake Safila balinkũũlisya uũgũnda gwabo. ² Leelo alinkũtapũlapo indalama simo kũbutiitũ, joope nũ nkasi aasimeenye isyo, ikijabo kimo alinkũbatwalila abatumigwa ukũti basibiikege.

³ Po Peeteli alinkũndaalũsya alinkũti, “Ananija! Fiki Seetano iswile mu ndumbula jaako ukũti untũngũlũpilege Mbepo Mwikemo? Ufisileko ikijabo kimo bo gũũliisye uũgũnda.

4 Bule, bo ukaali ukualisya, gukaali ngunda gwako? Bo gualiisye, syali ndalama syako ukubombela muno gwiganiile. Fiki leelo gwinogwine mu ndumbula jaako ukubomba bo isyo? Ukabatungulupila abandũ, looli guntungulupiile Kyala!”

5 Ananija bo apiliike amasyũ gaa Peeteli, alinkugwa paasi, alinkufwa. Boosa aba baapiliike isi syaboniike, balinkũja nũ lutende fiijo. 6 Po abalũmyana balinkuguniembetelela umfimba gwake nũ mwenda, balinkugusoosya panja nũ kugusya.

7 Isala itatũ bunõ bo sikindile, unkasi ugwa Ananija alinkwingila mu nyumba jila, kisita kũmyana isi syaboniike. 8 Peeteli alinkũndaalusya alinkũti, “Umbũule, indalama isi mwakabile bo mũaliisye ungũnda gwinu, bũle syo isi itolo?” Unkasi gwa Ananija alinkũmmwamula alinkũti, “Nalooli, syo isyo itolo!” 9 Alinkũndaalusya kangĩ alinkũti, “Syendile bũleebũle, mwitikeene nũ ndũmego ukũngela Mbepo gwa Ntwa Kyala? Pilikisya, undindo pa kifigo ugwa bandũ aba baali kukũnsyila undũmego, na nungwe bikũkũtwala panja nũ kwa kukũsyila.”

10 Nakalinga Safila alinkugwa nkyeni mwa Peeteli, alinkufwa. Abalũmyana balinkwingila balinkwaga Safila afwile, balinkugũtwala umfimba gwake panja, balinkugusyila kũmbali kwi ipũmba lya ndũme. 11 Abandũ abaa nkipanga kya Kyala na bandũ boosa aba baapiliike isyo, balinkũja nũ lutende fiijo.

Abatumigwa bikubomba ifiika

¹² Abatumigwa baabombaga ifiika ifikulumba fii fingi ku bandu, ku maka agaa Kyala. Abiitiki boosa baakomaanaga mwi ibalaasa ili baatigi Solomoni, ndupaso lwa tempeli.

¹³ Akaaliko umundu najumo ujū akaali mwitiki, ujū aagemile ukūja pamopeene nabo, looli abiitiki biimikigwaga na bandu ukūja bandu banunu. ¹⁴ Boope aba bammwitiike uNtwa, abanyambala na bakiikulu, bongelelaga fiijo ubwingi.

¹⁵ Po abandu baabatwalaga ababine mu nsebo nu kubalambalika mfitala na mbunyasa, ukuti bo Peeteli ikukinda unyunguulu gwake gubakupikilepo bamo, ukuti babumbuluke.

¹⁶ Ikilundilo kya bandu ukufuma ntwaja utu tali kifuki, boope biisaga mu Jelusalemu, baabatwalaga ababine na aba baataamigwaga ni mbepo inyali, boosa balinkubumbulusigwa.

Abatumigwa baa Jesu bikutaamigwa

¹⁷ Po umpuuti unkulumba na banine boosa abaa nkibugutula kya Basatukai, balinkuja nu buufi ku batumigwa. ¹⁸ Balinkubakola, balinkubabiika mu nnyololo.

¹⁹ Looli pakilo ugwandumi gwa Ntwa alinkwigula inyiigi sya nyumba jaa nnyololo, alinkubasoosya panja, alinkubabwula alinkuti, ²⁰ “Amubwuke mukiime ndupaso lwa tempeli, mukabalumbilile abandu amasyu goosa agaa bwami ubu ubupya.”

²¹ Bo bapiliike isi ugwandumi ababwulile, balinkwingila ndupaso lwa tempeli nulubanjū fiijo, balinkwanda ukumanyisya.

Umpuuti ukulumba na banine balinkufika, balinkukoolela ukomaano lwa Sanihendilini, ukubakomaania abalongosi boosa abaa Banyaisilaili. Balinkubatama abasikali mu nnyololo, ukuti bakabatwale abatumigwa bala.

²² Looli abasikali bo bingiile mula, balinkwaga abatumigwa bala bakajamo. Balinkugomoka ku balongosi nu kubabwala isi basibwene, ²³ balinkuti, “Twagile inyumba jaa nnyololo nyigale kanunu, abalindilili biimile pa figo. Looli bo twigwile, tukammwagamo umundu najumo nkati!” ²⁴ Uukulumba gwa basikali baa mu tempeli pamopeene na bapuuti abalongosi bo bapiliike isyo, syabaalangeenie fiijo, balinkulaalusania ukuti po sikujaga buleebule.

²⁵ Po alinkwisa umundu jumo, alinkubabwala alinkuti, “Keeta! Abanyambala aba mubapinyile mu nnyololo, biimile ndupaso lwa tempeli, kangi bikubamanyisya abandũ.”

²⁶ Po ukulumba gwa basikali na basikali banine, balinkubwuka ndupaso lwa tempeli, balinkubeega abatumigwa. Looli bakaabombiile amaka, paapo baatilaga ukuti abandũ baabagiile ukubatuunya na mabwe.

²⁷ Bo babatwele, balinkubiimika nkyeni mu Sanihendilini. Umpuuti ukulumba alinkubalaalusya, ²⁸ alinkuti, “Umwetu bakemiile ukumanyisya imanyisyo sya mundũ ujũ. Looli mumanyiisye moosa mu Jerusalemu. Po mukuti jo uswe tupelile ukufwa umundu ujũ?”

²⁹ Peeteli na batumigwa banine balinkummwamula balinkuti, “Uswe

tukulondigwa ukuntiila Kyala, somma abandũ! ³⁰ Kyala gwa biisukulu biita aalinsyusiisye Jesu, ujũ umwe mwalinngogile pala mwalinkomeliile pa kikohekano. ³¹ Kyala amfyusiisye, ammbiikile pabũjo ubwimikigwa, kukibafu kyake ikiiliilo, ajege Ndongosi kangĩ Mpoki, ukuti aBanyaisilaili bapindake nu kuhobokeligwa ubutulonongwa. ³² Uswa tukubabũla abandũ inongwa isi, paapo tũli bakeeti baa isyo, joope Mbepo Mwikemo, ujũ Kyala abapeele aba bikuntiila.”

³³ Abalongosi bala bo bapiliike isyo, syabakaleesye fiijo, baalondaga ukulonga ukuti bagogigwe. ³⁴ Looli aaliko uMfalisi* jũmo, ingamu jaake Gamalieli, ummanyisi gwa ndagilo sya Moose, ujũ iimikigwaga na bandũ boosa. Alinkwima mu Sanihendilini, alinkulagila ukuti abatumigwa basoosigwe panja kukabalilo akapimba. ³⁵ Po alinkubabũla abalongosi abanine alinkuti, “Mwe Banyaisilaili, mujege maaso na isi mukulonda ukubabombela abandũ aba. ³⁶ Paapo amasiku aga gakindile aaliko umundũ jũmo ingamu jaake Teuta, iituufyaga ukũja mundũ nkũlũmba, abandũ baamia bana bũno baalinkongile. Bo agogiigwe, boosa aba baalinkongile baabalaniile, syosa silinkumalika. ³⁷ Kangi pabũngi, akabalilo kala isilikali jaabalaga abandũ, alinkwisa uNgalilai jũmo, ingamu jaake Juuta, joope aabasyobile abandũ, balinkũkonga. Looli ujũ joope aagogiigwe, po boosa aba baalinkongile baabalaniile. ³⁸ Po liilino nikubabũla nikuti,

* **5:34** 5:34 uMfalisi Bala iisya ABafalisi kũ Isyakulingaania.

muje pabutali na bandu aba, mubaleke itolo! Linga sisiisi biinogwine baabo pamo linga isi bikubomba sifumile mmbandũ, aasikufuba. ³⁹ Looli linga sifumile kwa Kyala, mukabagila ukubatola, mukwisa kwijaaga mukulwa na Kyala.”

⁴⁰ Po balinkwitika amasyu gaake. Balinkubakoolela abatumigwa bala, balinkulagila ukuti bakomigwe. Balinkukomigwa ifingoti, po balinkubakaanisya ukumanyisya mu ngamu jaa Jesu, balinkubalekesya ukuti babuukege.

⁴¹ Abatumigwa balinkusookamo mu Sanihendilini nu lusekelo, paapo Kyala aalyagile ukuti baabagiisye ukusuuka, kunongwa jaa ngamu jaa Jesu. ⁴² Bakaalekile ukumanyisya abandũ nu kulumbilila bwila iNdumi iNunu, ukuti Jesu jo Meesija, ndupaso lwa tempeli na mu nyumba sya bandũ.

6

Bikusaligwa abatũli bahaano na babili

¹ Mmasiku gala abiiitiki baa Ntwa Jesu bo bikongelapo ukubaala, kwalipo ukwibuneesya mBajuuta aba baajobaga iKigiliki ku Bajuuta aba baajobaga iKihibuli. Aba baajobaga iKigiliki biibuneesyaga ukuti, abakiikulu baa nkibugutila kyabo, aba bafwile abalume baabo, batikukeetigwa ukujabiligwa ifindu ifya kukuti isiku. ² Po leelo abatumigwa bala kalongo na babili balinkubabilikila abiiitiki boosa abaa Ntwa Jesu, balinkubabuula balinkuti, “Kukaja kununu uswe ukuti tuleke ukumanyisya iisyu

lya Kyala, kunongwa jaa kujaba ifindu. ³ Po leelo baamyitu, amusale abanyambala ba-haano na babili ukufuma mmyinu, abandu aba bikujobigwa kanunu, biiswile Mbepo Mwikemo, nu kaja na mahala. Bo tukubabiika pa mbombo iji. ⁴ Po uswe tukuumililaga ukwipuuta, ukulumbilila nu kumanyisya iisyu lya Kyala.”

⁵ Iisyu ilyo lilinkubakyela abandu boosa nkibugutila, po paapo balinkubasala Sitefani, uju aaliiswile ulwitiko na Mbepo Mwikemo, pamopeene na Filipino, Pulokoli, Nikanoli, Timoni, Palimena na Nikolai ugwa ku Antyokija, uju aalingiile ndwitiko lwa Bajuuta. ⁶ Bo balinkubabiika nkyeni mbatumigwa, po abatumigwa balinkwipuuta, balinkubabiikapo amaboko ukubomba imbombo ijo.

⁷ Iisyu lya Kyala lilinkukindapo ukufumuka, abiitiki balinkongelela ku bwingi fiijo mu Jelusalemu, kangi abapuuti bingi balinkummwitika uNtwa Jesu.

Sitefani ikukoligwa

⁸ Sitefani aaliiswile iliipyana na maka, aabombaga ifiswigo ni fimanyilo ifikulumba mmbandũ.

⁹ Looli iliisiku limo, abandu bamo balinkwanda ukukaanikana na Sitefani. Abo baafumile mu sinagogi,* iji ingamu jaake baatigi, Sinagogi jaa Baabuke. Baali Bajuuta aba baafumile ntwa utwa mu Kilene, Alikisandalija, Kilikija na nkiisu ikya Asija. ¹⁰ Looli baatoliigwe kunongwa jaa mahala gaake, paapo Mbepo Mwikemo anndongosyaga ukujoba.

* **6:9** 6:9 Isinagogi Bala ku Isyakulingaania.

11 Po balinkubapapo indalama abandũ bamo kubũitiũ, balinkubabũula ukũti batigi, “Tũmpiliike mũmundũ ujũ ikũjoba amasyũ gaa kũntũka Moose na Kyala.”

12 Po balinkubasambũla abandũ, abalongosi baa bandũ na bamanyisi baa ndagilo sya Moose. Balinkũmbũukila Sitefani, balinkũnkola, balinkũntwala mu Sanihendilini.

13 Balinkubatwala abakeeti baa bũtũngũũ aba balinkũjoba balinkũti, “Mũmundũ ujũ atikũleka ukũjoba amasyũ gaa kũjitũka itempeli iji inyũikemo, ni ndagilo sya Moose! 14 Namanga tũpiliike ikũjoba ukũti Jesu ugwa mu Nasaleti ikwisa kũpoonanga loosa pabũjo ubũ nũ kwandũla inyũiho isi aatũlekiile Moose.”

15 Abandũ boosa aba baatũugeesyẽ mu Sanihendilini balinkũnng’aatulũla amaaso Sitefani, balinkwaga kũmaaso kũfwene bo ugwandũmi.

7

Sitefani ikũbalũmbũlũla abandũ baa mu Sanihendilini

1 Po mũmpuuti mũnkũlũmba alinkũnndaalũsya Sitefani alinkũti, “Bũle, inongwa isi bo sili?”

2 Sitefani alinkwamũla alinkũti, “Mwe baamyitũ na mwe baataata, namũmbũlikisyẽ! Kyala mũNsisyũ aalinsetũkiile taata Abulahamu bo ali nkũisũ kya Mesopotamija, bo akaali ukũtũugala kũ Halani. 3 Kyala alinkũmbũula alinkũti,

‘Sookamo nkũisũ kyako na mbakamu baako, gwise nkũisũ iki nikũkũnangisyũ.’* 4 Po

* 7:3 7:3 Bala kalata gwa Ubwandũlo 12:1.

paapo Abulahamu alinkusookamo nkiisu kya Bakalitai,[†] alinkwakutugasya mu Halani. Ugwise bo afwile, Kyala alinkunsaamisa kula, alinkuntwala nkiisu iki mujengile umwe akabalilo aka.

⁵ “Kubwandilo Kyala akaalimpeelee ikilingo nakimo Abulahamu nkiisu iki, goope nu ngunda ugwa kufwana untambo gumo. Looli aafingile ukumpa ikiisu iki ukaja kyake nu kaja kya lujungu lwake,[‡] na paapo akabalilo ako akaali nu mwana. ⁶ Kyala alinkummbuula Abulahamu alinkuti, ‘Ndujungu lwako bikwakubiikigwa ukaja batumwa baabo nu kubombeligwa kabiibi ifyinja 400. ⁷ Looli une ngwisa kukilonga ikiisu iki kikwisa kubabiika ukaja batumwa. Po bikwisa kusookamo nkiisu kila, bikwisa kunyipuutaga pabujo ubu.’[§] ⁸ Po Kyala alinkubiika ulwitikano ulwa bubuutigwa kukyeni* na Abulahamu. Po Abulahamu alinkumpaapa Isaka, alinkummbuuta kukyeni bo amalile amasiku lwele ukufuma pakupaapigwa. Isaka alinkwisa kumpaapa Jaakobo, Jaakobo joope alinkwisa kubapaapa abiisukulu biitu kalongo na babili.

⁹ “Abaana bala abaa Jaakobo, kunongwa jaa buufi balinkummulisya Joosefu mbutumwa nkiisu kya Misili. Looli Kyala alinkuja

[†] 7:4 7:4 Nkiisu kya Bakalitai Ingamu ijingi ijaa kiisu iki jo Mesopotamija. [‡] 7:5 7:5 Bala kalata gwa Ubwandilo 12:7; 17:8.

[§] 7:7 7:6-7 Bala kalata gwa Ubwandilo 15:13-14; Ukusooka 3:12.

* 7:8 7:8 Bala iisyu Ukabuutigwa kukyeni ku Isyakulingaania.

pamopeene nagwe, ¹⁰ ampokaga mu ndaamyo syake syosa. Kyala alinkumpapo Joosefu iliipyana na mahala nkyeni mwa Falao umalafyale gwa Misili. Po Falao alinkummbiika Joosefu ukujja gwa kibili kumyake, ukubalongosya abandũ abaa mu Misili na baa nnyumba jaake.

¹¹ “Po leelo jilinkugwa injala moosa nkiisũ kya Misili ni kya Kaanaani, abandũ balinkutaamigwa fiijo. Abiisukulu biitu boope ifindũ filinkubamalikila. ¹² Jaakobo bo apiliike ukuti nkiisũ ikya Misili filiko ifindũ, alinkubatama uko ulwa kwanda abaanaake, aba bo biisukulu biitu. ¹³ Ulwa bubili Joosefu alinkwinangisya ku baamyabo, po Falao alinkukimanya ikikolo kya Joosefu. ¹⁴ Joosefu alinkutuma indami ku gwise Jaakobo ni kikolo kyake kyosa, abandũ 75, ukuti biise ku Misili. ¹⁵ Po Jaakobo alinkunsuluka ku Misili, alinkufwila kulakula, umwene na baanaake. ¹⁶ Looli imibili gyabo gyagomosiigwe ku Sekemu, baagisyilile mwi ipumba ili Abulahamu aalyulile ni ndalama ku baana baa Emoli mu Sekemu.

¹⁷ “Akabalilo bo kasegeliile akaa Kyala ukubomba isi aafingile kwa Abulahamu, abandũ baabeele kangi baalyongilepo ukujja bingi fiijo nkiisũ kya Misili. ¹⁸ Kummaliikisyo, alinkulongosya umalafyale ujungi mu Misili, ujja akaalimmeenye Joosefu. ¹⁹ Umalafyale ujo alinkubalongosya abaa nkikolo kytu ni kipahu nu kubabombela kabiibi. Aabafimbilisyaga ukubataaga abaanaabo abafyele, ukuti bafwege.

²⁰ “Po Moose alinkupaapigwa akabalilo ako,

aali mwana nnunu fiijo. Balinkunswila imyesi mitatu nnyumba jaa gwise. ²¹ Looli bo bantaagile, umwana undindwana ugwa Falao alinkummwega, alinkunswila ngati mwanaake unnyambala. ²² Moose aamanyisiigwe amahala goosa agaa Bamisili, alinkuja mundu gwa maka mbujobi na mu mbombo syake.

²³ “Moose bo aali ni fyiinja amalongo mana, alinkusyukwa ukuti abuuke kukubakeeta abaamyabo aBanyaisilaili. ²⁴ Alinkummwaga umMisili jumo ikummbonela umWisilaili jumo, alinkuntula uju aaboneligwaga, alinkugomola ukunkoma, alinkunngoga umMisili jula. ²⁵ Moose iinogonaga ukuti abaamyabo aBanyaisilaili bikusyagania ukuti Kyala ikubapoka ukwendela kumyake Moose, looli abeene balinkusita kusyagania. ²⁶ Kilaabo kyake, Moose alinkubabona aBanyaisilaili babili bikulwa. Alinkugela ukubafwania, alinkubabuula alinkuti, ‘Baamyitu, umwe muli baa nkikolo kimo! Fiki mukufulasania?’ ²⁷ Looli umundu uju ammbonelaga umwinaake alinkunngutila Moose kambali, alinkulaalusya alinkuti, ‘Jo jwani uju akubiikile ukuja ndongosi, kangi ukuja ndamuli gwitu?’ ²⁸ Bule, ugwe kulonda ukunngoga niine, bo ulu unngogile umMisili jula mmajolo?’ ²⁹ Moose bo apiliike amasyu ago aabopile, alinkwakuja mbuheesya nkiisu kya Mitiani, mo alinkwakupaapila abaana abanyambala babili.†

³⁰ “Ifyiinja amalongo mana bo fikindile, iliisiku

† 7:29 7:23-29 Bala kalata gwa Ukusooka 2:11-15.

limo Moose aali ndungalangala kifuki ni kyamba Sinai. Po ugwandami alinkunsetukila nkisyanju iki kyakaga umooto. ³¹ Moose bo asibwene isyo, alinkuswiga, alinkusegelela ukuti akikeete kanunu ikisyanju. Po alinkupilika iliisya lya Ntwa Kyala likuti, ³² 'Une ne Kyala gwa biisukulu baako, Kyala gwa Abulahamu, Isaka na Jaakobo.'‡ Moose alinkutetema, alinkutiila nu kukeetako kangi.

³³ "Po uNtwa Kyala alinkummbuula alinkuti, 'Fuula iflato fyako, paapo apa gwimile po rabujo ubwikemo. ³⁴ Nalooli mbabwene abandu bangu muno bikutaamigwa nkiisu kya Misili. Mbiliike inguuto jaabo, nsulwike kukubapoka mbutumwa. Po ulu isaga, ngutume ku Misili.'§

³⁵ "Moose jo ujya baalinkaanile. Baatile, 'Jo jwani ujya akubiikile ukuya ndongosi, kangi ukuya ndamuli?' Looli jo ujya aatumiigwe na Kyala ukuya ndongosi nu kuya mpoki gwabo, ukwendela ngwandami ujya aalinsetukiile nkisyanju. ³⁶ Jo ujya aabalongwisye ukusookamo nkiisu kya Misili. Aabombile ifiswigo ni fimanyilo mu Misili, mu Nyanja iNgeseefu, kangi ndungalangala ku fyinga amalongo mana.

³⁷ "Moose jo ujya aababulile aBanyaisilaili ukuti, 'Kyala ikwisa kubiinulila unkunguluka bo une ukufuma mmbandu biinu.'* ³⁸ Moose jo ujya aalipo ndungalangala apa baabungeene abiisukulu biitu. Pa kyamba Sinai ugwandami

‡ **7:32** 7:32 Bala kalata gwa Ukusooka 3:6. § **7:34** 7:34 Bala kalata gwa Ukusooka 3:7-10. * **7:37** 7:37 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeesyo 18:15.

aajobile nagwe, ukuti abapepo abiisukulu biitu indumi. Jo uju aalyambiliile amasyu gaa buumi ukuti atupepo uswe.

³⁹ “Looli abiisukulu biitu bakaalondaga ukumpilika Moose, balinkunkaana. Mu ndumbula syabo balinkugomokelako kukiisu ikya Misili.

⁴⁰ Balinkumbwula Aaloni balinkuti, ‘Ututendekekesye gyabaakyala igi gikutulongosyaga mu njila. Paapo umundu uju Moose, atulongwisye ukusookamo nkiisu kya Misili, tukasimanya isi simmwagile!’†

⁴¹ Po mmasiku ago balinkubumba ikifwani kya ngwata, balinkukisookesya iliikemo, balinkubiika ulusekelo kunongwa jaa kandu aka batendeikiisye na maboko gaabo. ⁴² Kyala alinkubakaana, po alinkubaleka ukuti biipuutege kwi isuba, ku mwesi na ku ndondwa, bo ulu sisimbiigwe mwa kalata gwa bakunguluka ukuti,

‘Mwe Banyaisilaili, bule, mwasookesyaga une ifinyamaana fya kubooligwa ni fya ikemo, ifyinja amalongo mana ndungalangala?’

⁴³ Looli mwapimbile iheema jaa kifwani kya Moloki,
ni kifwani ikya lutondwa lwa lyakyala lyinu Lefani,
ififwani ifi mwafibumbile ukuti mufipu-
utege.

Kunongwa ijo ngubatwala kubutali
ukukinda kukiisu ikya mu Babeli.’ †‡

† **7:40** 7:40 Bala kalata gwa Ukusooka 32:1. ‡ **7:43** 7:42-43 Bala kalata gwa Aamosi 5:25-27.

44 Sitefani alinkongelapo alinkuti, “Ndungalangala mula abisukulu biitu baali ni heema ijaa kummwipuutilamo Kyala. § Iheema ijo jaatendekesiigwe bo muumo Kyala aalinndagiile Moose ukujitendekesya, ukufwana ni kifwani iki aakibwene. 45 Po paapo abisukulu biitu balinkupokanila ukwisa najo, mpaka akabalilo aka Jooswa aabalongosyaga ukukaba ikiisu ukufuma mmaboko gaa fikolo, ifi Kyala aafikagile nkyeni mmyabo. Iheema jilinkujako ukwisa kufika mmasiku agaa malafyale Ndaabiti.

46 “Ndaabiti aakabile iliipyana nkyeni mwa Kyala, alinkunsuuma Kyala ukuti ammwitikisye ukujenga ubujo bwa kutuugasyamo Kyala gwa Jaakobo. 47 Looli ujū aalinnjengiile inyumba, jo Solomoni umwana gwa Ndaabiti. 48 Looli Kyala unkulumba, atikutuugala mu nyumba isi sijengiigwe na maboko gaa bandu. Bo muno ikujobela unkunguluka ukuti,

49 ‘UNtwa Kyala ikuti,
“Kumwanya kyo kikota kyangū ikya butwa,
ikiisu ko kakota kaa kubii kapo amalundi gangu.

Po mukunjengela une inyumba jaa luko luki?
Pabujo buliku apa nikutuusyaga?

50 Bule, ifyo fyosa ngaja jo une naafipelile?” ’ *’

51 Sitefani alinkwendelela ukujoba alinkuti, “Mwe bandu umwe muli ni mitu imikafu! Indumbula syinu ni mbulukutu

§ 7:44 7:44 Iheema ijaa kummwipuutilamo Kyala Bala ku Isyakulingaania. * 7:50 7:49-50 Bala kalata gwa Jeesa 66:1-2.

syinu sikutaamya, sili bo isya bandu aba bakaja Banyaisilaili. Amasiku goosa umwe mukumpinga Mbepo Mwikemo, mufwene bo muumo abiisukulu biinu baabombelaga! ⁵² Bule, alipo ukunguluka jumo ujū abiisukulu biinu bakaalintaamiisyepo? Baabagogile aba baakungulukaga ukwisa kwa Ngolofu, Jesu Kilisiti! Jo ujū umwe mwalinndiiliile nu kunngoga. ⁵³ Umwe mwe mwalyambiliile indagilo sya Kyala isi baabatwaliile abandumi baake, mutikusikonga.”

Sitefani ikugogigwa

⁵⁴ Abandu baa mu Sanihendilini, bo bapiliike amasyu gaa Sitefani, balinkwimemena amiino, paapo baakaleele fiijo. ⁵⁵ Looli Sitefani alinkwisula Mbepo Mwikemo, alinkung’aatulila amaaso kumwanya, alinkububona ubasisya bwa Kyala, na Jesu iimile pabujo ubwimikigwa, kukibafu ikiiliilo ikya Kyala. ⁵⁶ Po alinkujoba alinkuti, “Keeta! Ngukubona kumwanya kwigwike, Nnyamundu† iimile kukibafu ikiiliilo ikya Kyala!”

⁵⁷ Po abandu boosa balinkujwega, balinkusindila imbulukutu syabo na maboko, balinkummotokela palikimo, ⁵⁸ balinkunsoosyamo nkaaja, balinkuntuunya na mabwe. Abakeeti balinkufuula amakoti gaabo, balinkugabiika kifuki nu ndumyana jumo, ingamu jaake Sauli, ukuti agalindililege.

⁵⁹ Bo bikuntuunya na mabwe, Sitefani alinkusuma alinkuti, “Gwe Ntwa Jesu,

† 7:56 7:56 Nnyamundu Bala ku Isyakulingaania.

ambilila ubuumi bwangu!”⁶⁰ Po alinkufugama paasi, alinkulaata alinkuti, “Gwe Ntwa, ulingababalilako ubutulanongwa ubu.” Bo ajobile isyo, alinkufwa.

8

1-2 Joope Sauli aalipo, aaliitiike ukugogigwa Sitefani. Abandu abatiila Kyala balinkunsyila Sitefani, balinkubiika iifwa inywamu fiijo.

Iisiku ilyo syalyandile ingubilo inywamu nkipanga kya Kyala ikya mu Jelusalemu. Po abiitiki boosa balinkubalanila ukubuka mu Jutai, na mu Samalija, balinkusyala beene abatumigwa.³ Akabalilo ako akaa ndaamyo joope Sauli aabapinyaga mu nnyololo abandu abaa nkipanga kya Kyala, ingilaga kukuti nyumba, aabakwabaga abanyambala na bakiikula.

Filipo ikumbilila mu Samalija

⁴ Looli abiitiki aba baabalaniile balinkubuka kukuti bujo, baalumbililaga indumi inunu.

⁵ Filipo* joope alinkubuka nkaaja kamo akaa mu Samalija, aalumbililaga isya Kilisiti.

⁶ Abandu bingi balinkupilikisya kanunu amasyu aga aajobaga Filipo, bo bapiliike inongwa isya fiika nu kufibona ifi aabombaga.

⁷ Po imbepo inyali aasikagaga mmbandũ abingi aba baakoliigwe nasyo. Syasookaga nu kukuuta fiijo. Abandu bingi abakokonyale na aba bikukwema

* **8:5** 8:5 Filipo aalimo mbatũli baa kipanga bahaano na babili aba basimbiigwe mwa kalata gwa imbombo sya Batumigwa 6:5.

balinkubumbuluka. ⁸ Po paapo lulinkujamo ulusekelo ulunywamu nkaaja kala.

Peeteli ikunkemela Simoni undosi

⁹ Po nkaaja kala, aalimo umundu jumo ingamu jaake Simoni, ujũ kubwandilo aabombaga isya bulosi, nu kubaswigisya aBasamaliya, iijobaga ukuti nkulumba.† ¹⁰ Abandũ boosa bampilikaga, ukwandila abandũ abaa paasi mpaka abalongosi, baajobaga ukuti, “Umundu ujũ go Maka gaa Kyala, aga baatigi Makulumba.” ¹¹ Bampilikisyaga fiijo kunongwa jaa kuti akabalilo kaa kingi aabaswigisyaga ni mbombo sya bulosi bwake.

¹² Looli abandũ bo bammwitiike Filipo bo ikulumbilila iNdumi iNunu ijaa Bunyafyale bwa Kyala, ni ngamu jaa Jesu Kilisiti, boosigwaga abanyambala na bakiikulũ. ¹³ Joope Simoni alinkwitika alinkoosigwa. Alinkunkonga Filipo koosa kuno aabũukaga, alinkuswiga bo ikufibona ifimanyilo ni fiika ifinywamu ifi fyabombigwaga.

¹⁴ Mu Jelusalemu abatumigwa baapiliike ukuti abandũ baa mu Samaliya balyambiliile iliisya lya Kyala, balinkubatuma Peeteli na Johani ku bandũ bala. ¹⁵ Bo bafikile balinkubasuumila bala, ukuti bammwambiliile Mbepo Mwikemo, ¹⁶ namanga Mbepo Mwikemo aakaali ukunsololokela najumo mmbandũ abo, looli baalyosiigwe itolo mu ngamu jaa Ntwa Jesu. ¹⁷ Po Peeteli na Johani balinkubabiikapo

† **8:9** 8:9 Iijobaga ukuti nkulumba Ukujoba bo ulo iijobaga ukuti jo Kyala.

amaboko, abandu bala balinkummwambilila Mbepo Mwikemo.

¹⁸ Simoni aababwene abandu bikwambilila Mbepo Mwikemo bo babiikiigwepo amaboko na batumigwa. Po alinkubatwalila indalama Peeteli na Johani, ¹⁹ alinkubasuma alinkuti, “Namumbepo niine amaka gagaaga, ukuti kukuti mundu ujū ngummbiikilangapo amaboko gangu, ambililege Mbepo Mwikemo.”

²⁰ Looli Peeteli alinkummbuula alinkuti, “Ugwe pamopeene ni ndalama syako usobege! Kwinogona ukuti ubagiile ukula ikikungilwa kya Kyala! ²¹ Ugwe ukaja pamopeene na nuuswe, kangi ukajamo mu mbombo iji, paapo indumbula jaako jikaja ngolofu nkyeni mwa Kyala. ²² Po leelo upinduke ubutulanongwa bwako ubu, kangi usume uluhobokelo ku Ntwa, ukuti pamo ikukahobokela inyiinogono syako. ²³ Ngakubona gwiswile ubuufi, kangi ugwe uli mpinyigwa gwa mbiibi.” ²⁴ Po Simoni alinkummwamula alinkuti, “Muusumile umwe ku Ntwa, ukuti silingaanyaaga nasimo isi mujobile!”

²⁵ Peeteli na Johani bo bapangile inongwa isi Kyala ababombiile abandu nu kulumbilila iisyu lya Ntwa Jesu, balinkwanda ukubuuka mu Jelusalemu. Mu njila baalumbililaga iNdumi iNunu ntwaya twingi utwa Basamalija.

Filipo ikummoosya umfule gwa ku Ityopiya

²⁶ Iisiku limo, ugwandumi gwa Ntwa alinkummbuula Filipo alinkuti, “Ubuuke ukulabila kwitongo, mu njila ijaa ndungalangala,

iji jifumile ku Jelusalemu, jikubuka ku Gasa.”²⁷ Po Filipo alinkusumuka alinkubuka. Akabalilo kalakala mu njila jila aaliko umundu umfule,[‡] ugwa nkiisu kya Ityopija. Uju imililaga ikyuma kyosa ikya malafyale unkiikulu Kandake. Umfule ujo, kubwandilo aabukile ku Jelusalemu kukwipuuta,²⁸ akabalilo ako aagomokaga kukaaja, aatugeele mwi igeleti lyake,[§] aabalaga kalata gwa nkunguluka Jeesa.

²⁹ Po Mbepo Mwikemo alinkumbula Filipo, alinkuti, “Buka kifuki ni igeleti ilyo, ulongosanie nalyo.”³⁰ Po Filipo alinkubopela kifuki ni igeleti, alinkupilika umundu jula ikubala kalata gwa nkunguluka Jeesa, alinkunndaalusya alinkuti, “Bule, isi kubala kusyagania?”³¹ Umfule jula alinkummwamula alinkuti, “Ngusyaganiaga buleebule, linga umundu atikundingaania?” Alinkusuma Filipo afyuke mwi igeleti, atugale pamopeene nagwe.³² Inongwa iji aabalaga mwa Kalata umwikemo jo iji,

“Aalongosiigwe ngati ng’oosi iji basumwike
kukujiboola,

kangi ngati kang’oosi aka kikumyeka

bo kali pakumweligwa ulusyoja,

bunoobuno joope alinkusita nu kujoba
iliisyu nalimo.

³³ Aafujuliigwe nu kulongigwa kabiibi.

[‡] **8:27** 8:27 Umfule mundu uju mu ndumbula akaja ni nyinogono isya kalonda unkiikulu. Baalimfulile kunongwa jaa mbombo jaake. **§ 8:28** 8:28 Mwi igeleti lyake Igeleti ili lyaluusigwaga ni falaasi, likaabombelaga amafuta. Lyapimbaga abandu babili pamo batatu.

Akajapo ujũ abagiile ukupanga isya baanaake, paapo ubuumi bwake busoosiigwepo pakiisu.”*

³⁴ Umfule jũla alinkwendelela ukunndaalusya Filipo alinkuti, “Ngukusuma umbuule, unkunguluka ujũ ikujoba inongwa ijaani? Ikujoba inongwa ijaake, pamo inongwa jaa mundũ ujũngi?” ³⁵ Po Filipo alinkwamula alinkwandila mwa kalata jũjũjo, alinkundumbilila iNdũmi iNunu ijaa Jesu.

³⁶ Bo bakaali bikwenda mu njila, balinkũfika pabũjo ubũ amiisi gaalipo. Umfule jũla alinkujoba alinkuti, “Keeta! Amiisi galipo apa. Kali ifiki fikũsigila ukoosigwa?” [³⁷ Filipo alinkujoba alinkuti, “Linga kummwitika Jesu Kilisiti ni ndumbula jaako joosa, ubagiile ukoosigwa.” Umfule jũla alinkummwamula alinkuti, “Niitiike ukuti Jesu Kilisiti jo Mwana gwa Kyala.”]† ³⁸ Po umfule jũla alinkũlagila ukuti iliigeleeti lyime, balinkũsuluka bobabiili mmiisi. Po Filipo alinkummoosya. ³⁹ Bo bafyũkile ukufuma mmiisi, Mbepo gwa Ntwa Kyala alinkũnyaka Filipo, umfule jũla akaalimmbwene kangi, po alinkwenda injila jaake nũ lusekelo. ⁴⁰ Filipo alinkwaga ali mu Asoto, po alinkũsookamo. Bo ikwenda aalumbililaga ntwaja toosa utwa mu njila iNdũmi iNunu, mpaka bo afikile mu Kesalija.

* **8:33** 8:32-33 Bala kalata gwa Jeesaia 53:7-8. † **8:37** 8:37 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka.

9

*Ukupinduka kwa Sauli**(Imbombo sya Batumigwa 22:6-16; 26:12-18)*

¹ Akabalilo ako, Sauli endelelaga ukubatiilisa abiiitiki baa Ntwa Jesu, ukuti ikubagoga. Po alinkubuka ku mpuuti unkulumba, ² alinkunsuuma ukuti ampepo baakalata abaa kubuka nabo ku bakulumba baa sinagogi isya nkaaja akaa mu Ndamasika. Baakalata baalimmwitikiisye ukuti, linga ammwagile umundu gwesa ugwa Njila jaa Jesu, aje nnyambala pamo nkiikula, abapinyege nu kubatwala ku Jelusalemu.

³ Po Sauli alinkwenda injila ijaa kubuka mu Ndamasika. Bo ali kifuki, nakalinga undangalila ukufuma kumwanya gulinkummulika koosakoosa. ⁴ Aagwile paasi, alinkupilika iliisya ili likummbuula likuti, "Sauli! Sauli! Fiki kuufunda?" ⁵ Sauli alinkulaalusya alinkuti, "Gwe Ntwa, gwe gwani?" Iisya lila lilinkwamula lilinkuti, "Une ne Jesu, ujū ugwe kumfunda. ⁶ Sumuka! Gwingile nkaaja, umo mo kwakubuligwa syosa isi kulondigwa ukusibomba."

⁷ Abandu aba bendaga pamopeene nagwe mu njila, baalyimile kisita kaja nasyo isya kujoba, paapo boope baapiliike iisya, looli bakaalimmbwene umundu najumo. ⁸ Po Sauli alinkwinuka ukufuma paasi. Bo ikugela ukukeeta, alinkwaga atikukeeta. Abanine balinkunkola ikiboko, balinkundongosya ukuntwala mu Ndamasika. ⁹ Gaakindle amasiku

matatu kisita kukeeta. Nkabalilo ako akaaliilemo nu kunwa nafimo.

¹⁰ Ku Ndamasika aaliko umwitiki jumo, ingamu jaake Ananija. Umtwa Jesu alinkujoba nagwe mbusetaka,* alinkuti, “Ananija!” Ananija alinkwamula alinkuti, “Gwe Ntwa, une apa.”

¹¹ Po umtwa alinkummbuula alinkuti, “Ubuuke ku lukindi ulu ingamu jaake bikuti Lugolofu. Ukalaalusye mu nyumba jaa Juuta, linga alimo umundu ujw ingamu jaake bikuti Sauli, afumile ku Taliso. Ulu ali pakwipuuta. ¹² Mbusetaka ammbwene umundu, ingamu jaake Ananija, ikwingila muno alimo nu kummbiikilapo amaboko, ukuti akeetege kangi.”

¹³ Ananija alinkummwamula alinkuti, “Gwe Ntwa, mbiliike ku bandu baa bingi, inongwa sya mundu ujw, ababombiile imbiibi nyingi abandu baako mu Jelusalemu! ¹⁴ Na ulu apa, abapuuti abalongosi bammwitikiisye ukuti abapinyege boosa aba bikukwipuuta.”

¹⁵ Looli umtwa alinkummbuula Ananija alinkuti, “Bukaga itolo! Umundu ujo, kibombelo kyangu ikisunguligwa, ikya kufumuya ingamu jangu kuli aba bakaja Banyaisilaili na banyafyale baabo, kangi ku bandu bangu aBanyaisilaili.

¹⁶ Une nikunnangisya ingubilo isi mpaka akubilwe kunongwa jangu.”

¹⁷ Po Ananija alinkubuuka, alinkwingila nnyumba jila, alinkummbiikapo amaboko Sauli, alinkummbuula alinkuti, “Gwamyitu Sauli, umtwa Jesu andumile kumyako, ukuti

* **9:10** 9:10 Ubusetaka Bala ku Isyakulingania.

ukeetege kangi nũ kwisũla Mbepo Mwikemo. Jesu ũjo jo ũjũ aakusetũkiile mu njĩla iji gwisilaga.”¹⁸ Nakalinga utũndũ ngati makakala, tulinkusatũka ukufuma mmaaso gaa Saũli, alinkũkeeta kangi, alinkũsumuka, alinkoosigwa.¹⁹ Po alinkũlyamo ifindũ, alinkũkaba amaka.

Saũli ikũndũmbilila ũNtwa Jesu kũ Ndamasika

Saũli aatũugeele amasikũ gamo pamopeene na biitiki aba baalimo mu Ndamasika.²⁰ Aabũukaga mu sinagogi, aalũmbililaga inongwa sya Jesu aatigi, “Ŭjo jo Mwana gwa Kyala.”†²¹ Abandũ boosa aba bampilikisyaga Saũli baaswigaga, baatigi, “Bũle, akaja jo ũjũ aabafundaga abandũ aba bikũmmwipuuta Jesu, kũla kũ Jelusalemu? Na apa iisile ukũti abapinyege abandũ abo nũ kubatwala kũ bapũuti abalongosi!”²² Looli Saũli alinkũkindapo ukũja na maka, aabaswigisyaga aBajuuta aba baatũugalaga mu Ndamasika, ukũbanangisya ukũti Jesu jo Meesija.

²³ Amasikũ mingi bo gakindile, aBajuuta balinkwitikana ukũti banngoge Saũli.²⁴ Bansigilaga mfipata fya nkaaja, pakilo na pamuusi, ukũti banngoge. Looli Saũli alinkũsimanya isi biitikeene.²⁵ Pakilo abafundigwa baake baalimmwegile, baalimmbũikile nkiibo ikinywamu, baalinsulwisye nũ lũgoje mwi imato ukwendela pabũjo ũbũ bwali bwasi.

Saũli ikũbũka kũ Jelusalemu

† 9:20 9:20 ŬMwana gwa Kyala Bala kũ Isyakũlingaania.

26 Po Sauli aabwukile mu Jelusalemu, alinkugela ukwaja pamopeene na aba bammwitiike Jesu. Looli boosa bantiilaga, paapo bakaaliitiike ukuti joope mwitiki gwa Jesu.

27 Looli Balinaba alinkwisa kukummwega Sauli, alinkuntwala ku batumigwa. Alinkubapangila muno Sauli aalimboniile uNtwa mu njila iyi jikubwuka ku Ndamasika, nu kuti uNtwa aajobile nagwe. Alinkubabwula muno Sauli aalumbililiile inongwa sya Jesu kula, kisita kutiila.

28 Po Sauli aatwagalaga pamopeene na biitiki, aasyungwutilaga mu Jelusalemu kuno ikulumbilila mu ngamu jaa Ntwa Jesu, kisita kutiila. 29 Aajobaga nu kukaanikana na Bajuuta aba baajobaga injobelo ijaa Kigiliki, looli abeene baalondaga ukunngoga. 30 Abiitiki bo basyageenie isyo, balinkuntwala mu Kesaliya, po balinkuntuma ku Taliso.

31 Akabalilo kala, ikipanga kyosa ikya Kyala kyali nu lutengaano moosa mu Jutai, mu Galilai na mu Samaliya. Abandu baa nkipanga kya Kyala baapeeligwaga amaka nu kwendelela ukuntiila uNtwa. Ku butwuli bwa Mbepo Mwikemo, baalyongeliile ukwaja bingi.

Peeteli ikumbumbwusya Aineja

32 Akabalilo kala Peeteli endaga moosamoosa. Po alinkubwuka kukubakeeta abiitiki aba baatwagalaga nkaaja akaa mu Lita. 33 Nkaaja kala alinkummwaga umundu jumo ingamu jaake Aineja, ujw aalalile. Aalambaleele pa kitala akabalilo kaa fyinja lwele. 34 Peeteli alinkumbwula alinkuti, “Ugwe Aineja, Jesu

Kilisiti akubumbulwisye. Sumuka! Ubagiile ukutenga ikitala kyako.” Nakalinga Aineja alinkusumuka. ³⁵ Abandu boosa abaa mu Lita na nkaaja akatelamu akaa mu Saloni, balinkummbona Aineja, balinkupinduka.

Peeteli ikunsyusya Tabita

³⁶ Nkaaja akaa mu Jopa aaliko unkiikulu jumo umwitiki gwa Jesu, ingamu jaake Tabita, kokuti Ndolikasi, akasya.‡ Aabatulaga abalondo nu kubomba imbombo inunu isingi. ³⁷ Akabalilo kala, alinkubina nu kufwa. Bo bagoosiisye umfimba, balinkugulambalika nkyumba ikya ku golofwa. ³⁸ Akaaja kaa mu Jopa kaali kifuki na ku Lita. Fyobeene abiitiki baa Jesu bo bapiliike ukuti Peeteli aliko ku Lita, balinkubatuma abandu babili kumyake ukuti bakanndambe. Baatile, “Ulingakaabilaga ukwisa kumyitu!”

³⁹ Po Peeteli alinkusumuka, alinkulongosania nabo. Bo afikile, balinkuntwala ku kyumba kila ikya ku golofwa. Abakiikulu boosa aba baasyilile abalume baabo, balinkwima kifuki nagwe. Balinkulila nu kunnangisya imiselekesye ni myenda igingi igi Tabita aabasonelaga bo mumi. ⁴⁰ Peeteli alinkubasoosya abandu boosa panja. Alinkufugama alinkwipuuta, po alinkugukeeta umfimba gula, alinkujoba alinkuti, “Tabita, sumuka!” Po Tabita amaaso gaake galinkukeeta. Bo ammbwene Peeteli alinkusumuka. ⁴¹ Peeteli alinkunkola ikiboko, alinkunsumusya, alinkubakoolela abakiikulu

‡ 9:36 9:36 Ingamu Tabita jaa Kialimaiki, kokuti akasya. NKigiliki ingamu iji bikuti Ndolikasi.

abafwile na biitiki abangi, alinkubanangisya Tabita umuami. ⁴² Inongwa isyo silinkufumuka moosa mu Jopa, abandũ bingi balinkummwitika unywa Jesu. ⁴³ Peeteli alinkutugala amasiku mingi mu Jopa, nnyumba jaa mundũ jũmo ingamu jaake Simoni, untendekesya utundũ twa fipapa.

10

Kolineli ikankoolela Peeteli

¹ Aaliko umundũ jũmo mu Kesalija, ujũ akaali Njuuta, ingamu jaake Kolineli. Aali nkũlamba gwa basikali baa Balooma. Aalongosyaga abasikali imia jũmo ukufuma nkibugutĩla ikinywamu iki baatigi, Kibugutĩla kya baa Italiya. ² Aali mundũ ujũ antiilaga Kyala, umwene na bandũ boosa abaa nnyumba jaake. Aabapaga fiijo abandũ ifya kubatũla nũ kwipuuta kwa Kyala bwila.

³ Iiisiku limo isala jaa 9:00 bũno pamuusi, alinkusibona isya mbusetuka. Ugwandũmi gwa Kyala alinkummwisila, alinkummbũla alinkuti, “Kolineli!” ⁴ Kolineli alinkunng’aatulĩla amaaso, alinkutiĩla, alinkũjoba alinkuti, “Gwe ntwã, filiko ifiki?” Ugwandũmi alinkummwamula alinkuti, “Kyala apiliike inyiipuuto syako, na ifi kũsoosya ukubatũla abandũ afibwene, syosa isyo atikwibwa. ⁵ Po ulũ ubatũme abandũ babũuke kũ Jopa, bakankoolele umundũ jũmo, ujũ ingamu jaake jo Simoni, ijingi bikuti Peeteli. ⁶ Umwene nheesya gwa mundũ jũmo, ingamu jaake Simoni,

untendekesya utundu twa fipapa. Inyumba jaake jili kumbali ku nyanja.”

⁷ Ugwandumi uju aajobaga na Kolineli bo abukile, po alinkubakooolela abandu babili mbabombeli baake, nu nsikali gwake jumo uju antiilaga Kyala. ⁸ Bo abalingeenie syosa isi syaboniike, alinkubatama ukubuka ku Jopa.

Peeteli ikusibona isya mbusetuka

⁹ Kilaabo kyake bo iisuba lili pantu, abandu aba aabatumile Kolineli baasegeliile ukufika mu Jopa. Akabalilo kala, Peeteli alinkufyuka pamwanya pa nyumba,* pakwipuuta. ¹⁰ Injala jilinkunduma, alinkulonda ukulya. Bo bali pakutendekesya ifindu, alinkusibona isya mbusetuka. ¹¹ Nsya mbusetuka isyo, alinkukubona kumwanya kwigwike, na kandu kamo ngati mwenda unnywamu, gukusololosigwa mu mbeto syake ina. ¹² Nkati mula fyalimo ifinyamaana ifya luko loosa,† ifya nkaaja, utundu ni njuni.

¹³ Po Peeteli alinkupilika iliisya, likummbuula likuti, “Peeteli, sumuka! Boola uye!” ¹⁴ Peeteli alinkwamula alinkuti, “Mma gwe Ntwa! Ngalyamo siku ifindu ifi indagilo sya Moose sikuti fili mwiko!” ¹⁵ Po iliisya lilinkujoba kangi lilinkuti, “Ifindu ifi fyelusiigwe na Kyala, ugwe ulingatigi mwiko.” ¹⁶ Iliisya ilyo lyalyandiseenie

* **10:9** 10:9 Pamwanya pa nyumba Bala iisya Inyumba sya Bajuuta ku Isyakulingaania. † **10:12** 10:12 Ifinyamaana ifya luko loosa Mfinyamaana ifyo, fyalimo fimo ifi mu ndagilo sya Moose fyakaanisigwaga ukulya.

ukujoba nagwe katatu, po nakalinga umwenda gula galinkufyusigwa kangi kumwanya.

¹⁷ Peeteli bo ikwalangana mu ndumbula jaake ukuti isya mbusetuka sikunangisya sya fiki, abandũ aba baatumigwe na Kolineli, balinkwisa. Baalaalusisiye inyumba jaa Simoni, po balinkujimanya, balinkwima pa kipata. ¹⁸ Balinkukoolela, balinkulaalusya balinkuti, “Bule, alimo unheesya ujũ ikutugasya muno, ingamu jaake jo Simoni, ijingi jo Peeteli?” ¹⁹ Peeteli bo akaali ikwinogona isyo, Mbepo Mwikemo alinkumbũula alinkuti, “Balipo abandũ batatu aba bikukulonda. ²⁰ Suluka, ulongosanie nabo kisita kwilaamwa, paapo jo une mbatumile.”

²¹ Peeteli alinkusuluka paasi, alinkubabũula abandũ bala alinkuti, “Jo une mukũndonda. Mubingiliile ifiki?” ²² Balinkummwamula balinkuti, “Unkulumba jũmo ugwa basikali atutumile. Ingamu jaake jo Kolineli, mundũ ngolofu, ntiila Kyala, abajuuta boosa bikummwimika kunongwa jaa kajiilo kaake akanunu. Alagiliigwe nũ gwandũmi umwikemo, ukuti abatume abandũ kũmyako, ubũuke nabo kũkaaja kaake, akapilikisye amasyũ aga kwa kummũulaga.” ²³ Po Peeteli alinkubambilila ukũja baheesya baake.

Peeteli mu nyumba jaa Kolineli

Kilaabo kyake Peeteli alinkubũuka pamopeene nabo, abiitiki bamo ukufuma kũ Jopa balinkulongosania nagwe. ²⁴ Iisikũ lya bũbili

balinkufika ku Kesaliya. Kolineli aabaguulilaga, aababungeenie abakamu na bamanyaani baake.

²⁵ Peeteli bo ikufika, Kolineli alinkusooka kukummwambilila, alinkubunguluka mmalundi gaake ukummwipuuta. ²⁶ Looli Peeteli alinkummwinula, alinkummbuula alinkuti, "Sumuka! Paapo une ndi mundu itolo bo ulwako!"

²⁷ Peeteli bo ikujoba na Kolineli, alinkwingila nnyumba, alinkubaaga abandu bingi babungeene. ²⁸ Po alinkubabuula alinkuti, "Umwe mumeenye ukuti, twe Bajuuta indagilo syitu sikutukaanisya ukuliilanila na mundu ugwa nzikolo ikingi, pamo ukunnjaatila. Looli Kyala aanangiisye ukuti ndingannjobaga umundu najamo ukuti mwiko. ²⁹ Kanongwa ijo, bo ubatumile abandu kukungoolela, niisile kisita kwilaamwa. Ngubalaalusya mungooleliile siliku?"

³⁰ Kolineli alinkwamula alinkuti, "Amasiku matatu aga gakindile, mu sala jijiji, ijaa 9:00 pamuusi, niipuutaga munomuno nnyumba jangu. Nakalinga ndinkummbona umundu iimile nkyeni mmyangu, afwele imyenda igi gikulangala, ³¹ alinkuumbuula alinkuti, 'Kolineli, Kyala apiliike inyiipuuto syako, na ifi kusosya ukubatuula abandu afibwene, syosa isyo atikwibwa. ³² Po leelo, ubatame abandu babuuke ku Jopa, bakankooolele Simoni, ujua ingamu ijingi bikuti Peeteli. Umwene nheesya gwa mundu jumo, ingamu jaake Simoni, untendekesya utundu twa fipapa. Inyumba jaake jili kumbali ku nyanja.' ³³ Nakalinga ndinkabatuma abandu

kumyako, ugwe ubombile kanunu apa gwisile. Po ulu twesa uswe tuli nkyeni mwa Kyala, tupilikisye amasyu goosa aga akulagiile ukuti utubuule.”

³⁴ Po Peeteli alinkubabwula alinkuti, “Nalooli nsyageenie ukuti Kyala atikwegamila ku bandu bamo! ³⁵ Looli kukuti kikolo, ikubiitika abandu aba bikuntiila nu kubomba isya bugolofu. ³⁶ Jo Ndumi iNunu ijaa lutengaano, iji Kyala aajitumile ku Banyaisilaili ku njila jaa Jesu Kilisiti, ujū jo Ntwa gwa bandu boosa. ³⁷ Umwe musimeenye isi syabombiigwe moosa mu Jutai, syalyandiile mu Galilai, bo Johani uMoosi afumile pakulumbilila abandu ukuti boosigwe. ³⁸ Kangi musimeenye inongwa isya Jesu ugwa mu Nasaleti, muno Kyala aalinsungwile ukumpa Mbepo Mwikemo na maka. Jesu aabombaga imbombo inunu nu kubumbulwisa boosa aba baataamigwaga na Seetano kukuti bujo. Namanga Kyala aali pamopeene nagwe.

³⁹ “Uswe tuli bakeeti baa syosa isi Jesu aasibombile nkisū kya Bajuuta na mu Jelusalemu. Piitaasi baalinngogile ku njila jaa kunkomelela pa kikohekano. ⁴⁰ Looli iisiku lya butatu Kyala aalinsyūsiisye Jesu, alinkunnangisya pabwelu ku bandu. ⁴¹ Komma ku bandu boosa, looli kumyitu twe twasaliigwe kilingaani na Kyala ukūja bakeeti. Bo afumile pakusyaka ku bafwe, uswe twaliile nu kunwa pamopeene nagwe. ⁴² Aatulagiile ukuti tubalumbililege abandu boosa, tubasokege ukuti umwene jo ujū Kyala ammbiikile ukūja Ndongi gwa buumi na bafwe. ⁴³ Ujo jo ujū abakunguluka

boosa bikumfumusya ukuti, kukuti mundu uju ikammwitika, ikuhobokeligwa imbiibi syake, ukwendela mu ngamu jaake.”

Aba bakaja Bajuuta bikummwambilila Mbepo Mwikemo

⁴⁴ Peeteli bo ali pakujoba amasyu ago, Mbepo Mwikemo alinkubasulukila boosa aba baagapiliike. ⁴⁵ ABajuuta abiitiki aba baaliisile pamopeene na Peeteli, balinkuswiga kunongwa jaa kuti boope aba bakaja Bajuuta, Kyala abapeele Mbepo Mwikemo. ⁴⁶ Namanga baabapiliike bikujoba mu njobelo isingi, nu kuntuufya Kyala ku mbombo syake ingulumba.

Po Peeteli alinkuti, ⁴⁷ “Abandu aba bambiliile Mbepo Mwikemo bo uswe. Jo jwani abagiile ukubakaanisya ukoosigwa?” ⁴⁸ Alinkulagila ukuti boosigwe mu ngamu jaa Jesu Kilisiti. Po balinkunsuuma ukuti asyale nabo amasiku mandandi.

11

Peeteli ikujoba isi siboniike ku bandu aba bakaja Bajuuta

¹ Po abatumigwa na biitiki abangi aba baaliko ku Jutai, balinkupilika ukuti boope aba bakaja Bajuuta balyambiliile iliisya lya Kyala. ² Peeteli bo abukile ku Jelusalemu, aBajuuta abiitiki balinkwanda ukukaanikana nagwe, ³ balinkuti, “Fiki ugwe gwingilaga mu nyumba jaa bandu aba bakaja Bajuuta, ulinkulya pamopeene nabo?”

⁴ Po paapo Peeteli alinkwanda ukubalingaania kukuti kanda ku lubaatiko, alinkubabwala alinkuti, ⁵ “Iiisiku limo naali mu Jopa niipuutaga kwa Kyala, ndinkusibona isya mbusetuka. Nsya mbusetuka isyo, ndinkukabona akanda kamo ngati mwenda unnywamu, gukusololosigwa ukufuma kumwanya mu mbeto syake ina, kalinkuufikila. ⁶ Ndinkukeeta nkati, ndinkufibona filimo ifinyamaana ifya lako loosa, fimo fyali fya nkaaja, fimo fyali fya ndiisu, utandu ni njuni.

⁷ “Po paapo, ndinkupilika iisya likuti, ‘Peeteli, sumuka! Boola uye!’ ⁸ Ndinkwamula ndinkuti, ‘Mma gwe Ntwa! Ngalyamo siku ifindu ifi indagilo sya Moose sikuti fili mwiko.’ ⁹ Looli iliisya ukufuma kumwanya lilinkujoba kangi lilinkuti, ‘Ifindu ifi fyelusiigwe na Kyala, ugwe ulingatigi mwiko.’ ¹⁰ Iiisya ilyo lyalyandiseenie ukujoba nagwe katatu, po paapo ifindu fyosa filinkukwabigwa kangi ukugomoka kumwanya.

¹¹ “Nakalinga abandu batatu, aba baatumiiigwe kumyangu ukufuma mu Kesalija, balinkwima pa kipata kya nyumba iji naalimo. ¹² Po paapo Mbepo Mwikemo alinkubwala alinkuti mbuukege nabo kisita kwilaamwa. Ndinkubwaka pamopeene na bandu aba ntandatatu. Bo twingiile mu nyumba jaa Kolineli, ¹³ alinkutupangila muno aalimboniile ugwandami iimile nnyumba mmyake. Ugwandami ujo alinkumbwala alinkuti, ‘Ubatume abandu babuuke ku Jopa, bakankooolele Simoni, uju ingamu ijingi bikuti Peeteli. ¹⁴ Ujo ikwakubwala amasya agaa

kukupoka ugwe, na bandu boosa abaa nnyumba mmyako.’

15 “Bo nandile ukujoba na bandu abo, nakalinga Mbepo Mwikemo alinkubasulukila, bo ulu aatusulukiile na nuuswe kubwandilo. 16 Po leelo ndinkulikumbuka iisyu lila, ili uNtwa Jesu aatubulile aatile, ‘Johani uMoosi aaboosyaga abandu na miisi, looli umwe aamukoosigwaga na Mbepo Mwikemo.’* 17 Po linga Kyala abapeele abo ikikungilwa kilakila iki aatupeele na nuuswe, twe tammwitiike uNtwa gwitwa Jesu Kilisiti, une ne ani ukumpinga Kyala?”

18 ABajuuta bo bapiliike amasyu aga, balinkuleka ukukaanika, balinkuntuufya Kyala, balinkujoba balinkuti, “Ngimba Kyala abapeele boope aba bakaja Bajuuta ukupinduka, ukukaba ubuami bwa bwila na bwila!”

Ikupanga ikya mu Antyokija kikusajigwa

19 Po abiiitiki aba baabalaniile kunongwa jaa ndaamyo isi syasookiile bo Sitefani agogigwe, balinkubuka nkiisu ikya mu Foinike, mu Saipulasi na mu Antyokija. Koosa uko baalumbililaga iisyu lya Ntwa Jesu ku Bajuuta beene. 20 Looli baalipo abandu bamo abaa mu Saipulasi na mu Kilene, aba bo bisile mu Antyokija, baajobile na bandu aba bakaja Bajuuta boope, ukunndambulila uNtwa Jesu. 21 uNtwa Kyala alinkubalongosya na maka gaake, abandu bingi fijo balinkummwitika uNtwa Jesu, balinkupinduka.

* **11:16** 11:16 Bala kalata gwa imbombo sya Batumigwa 1:5.

²² Abandũ baa nkipanga kya Kyala kya mu Jelusalemu bo basipiliike isi syabombigwaga mu Antyokija, balinkũntũma Balinaba ukũti abũũke uko. ²³ Balinaba bo afikile nũ kubabona abandũ muno Kyala abasajile, alinkũhoboka. Aabakasyaga boosa ukũti bũũmĩĩilege ukũmmwitika uNtwa ni ndumbula joosa. ²⁴ Balinaba aali mundũ nnunu, aaliiswile Mbepo Mwikemo nũ lwitiko. Po abandũ bingi balinkwanda ukũmmwitika uNtwa Jesu.

²⁵ Piitaasi Balinaba alinkũsookako kũla alinkũbũũka kũ Taliso kũkũndonda Saũli. ²⁶ Bo ammwagile, alinkũntwala kũ Antyokija. Balinkũtũũgala uko ni kipanga kya Kyala ikyinja kyosa, baabamanyisyaga abandũ abingi fiijo. Kũ Antyokija ko kũno abandũ baalyandile ukũbakoolela abiitiki baa Jesu, ingamu jaa Bakilisiti.

²⁷ Mmasikũ gagaago, abakunguluka bamo ukũfuma kũ Jelusalemu balinkwisa kũ Antyokija. ²⁸ Jũmo ndi abo ingamu jaake Agabo, alinkwima, alinkũkunguluka kũ maka agaa Mbepo Mwikemo ukũti, injala ingali jikũja pakũgwa mfiisũ fyosa. Injala ijo jaagwile bo ikũlongosya uMalafyale Kilautio. ²⁹ Po abiitiki baa Jesu balinkwitikana ukũtũma ubutũuli, ukũbatũula abiitiki aba baatũũgasyaga mu Jutai. Kũkũti mundũ alinkũsoosya ukũkongana na ifi ali nafyo mbũkabi bwake. ³⁰ Bo bafibũngeenie ifya butũuli, balinkũbapa baa Balinaba na Saũli, ukũti bafitwale kũ bakũulũ baa kipanga kya Kyala ikya mu Jelusalemu.

12

Ukugogigwa kwa Jaakobo nū kwabuligwa kwa Peeteli mu Jelusalemu

¹ Nkabalilo kalakala, umalafyale Heloti* alinkwanda ukubakola abiiitiki abaa mu Jelusalemu bamo, ukuti ababombele kabiibi.

² Alinkulagila ukugogigwa nū lūbo Jaakobo,† unkulū gwa Johani.

³ Bo aagile isyo sibahobwisye abajuuta, alinkongelapo ukubabombela kabiibi, alinkunkola joope Peeteli. Isyo syaboniike mmasiku agaa kyaka kya Pasa.

⁴ Bo ankolile Peeteli, alinkumpinya mu nnyololo, alinkummbiika mbulindilili bwa fibugutila fina ifya basikali, kukuti kibugutila kyali na basikali bana. Abasikali abo baapokanilaga ukunndindilila bana bana. Aalondaga bo ifyaka ifyo fikindile, ansoosye nū kunndonga nkyeni mmbandū.

⁵ Po Peeteli aalindililigwaga mu nnyololo, looli ikipanga kya Kyala kijiulaga fiijo ukunsūma Kyala, ukuti antūle.

⁶ Ikilo iki kilaabo kyake Heloti aajaga pakunndonga nkyeni mmbandū, Peeteli aalambaleele pakati pa basikali babili, aapinyiigwe iminyololo mibili. Pa kifigo baalipo abasikali biinaabo aba baalindililaga inyumba jaa nnyololo.

⁷ Nakalinga ugwandumi gwa Ntwa alinkwima kifuki nagwe, undangalila gulinkumulika nkyumba kya nnyololo.

* **12:1** 12:1 Heloti Bala ku Isyakulingaania. † **12:2** 12:2 Jaakobo aali mwana gwa Sebetai, aalimo mbafundigwa baa Jesu kalongo na babili.

Ugwandumi ujo alinkunnjugaania Peeteli pa lubafu, alinkunnembusya, alinkummbuula alinkuti, “Sumuka mbibimbibi!” Iminyololo gilinkusatuka paasi, ukufuma mmaboko gaa Peeteli! ⁸ Ugwandumi ujo alinkummbuula alinkuti, “Ipinye umpango, fwala ifilato.” Peeteli alinkubomba bo ulo, po ugwandumi alinkummbuula alinkuti, “Fwala ikoti lyako, ungongege!” ⁹ Po Peeteli alinkunkonga ugwandumi, ukusooka nkyumba. Looli akaasimeenye isi syabombigwaga nu gwandumi ukuti sya nalooli, iinogonaga ukuti isi ikusibona sya mbusetuka. ¹⁰ Bo bankindile undindilili ugwa kwanda nu gwa bubili, balinkufika pa kipata kya kyela, ikya kusooka mu nnyololo, ukwingila nkaaja. Ikipata kilinkwiguka kyene, balinkusooka panja. Bo bendile mu njila jimo, nakalinga ugwandumi alinkunde. ¹¹ Po Peeteli alinkusyagania isi siboniike, alinkuti, “Liilino mmeenye nalooli ukuti uNtwa antumile ugwandumi gwake, ambokile mmaboko gaa Heloti, na ndi syosa isi aBajuuta baasubilaga.” ¹² Bo asyageenie isi, alinkubuuka mu nyumba jaa Malija, unna gwa Johani, uju ingamu ijingi aali jo Maalika. Nnyumba ijo abandu bingi baabungeene, biipuutaga. ¹³ Peeteli alinkukooela pa lwigi lwa pa kipata kya lupaso. Umbombi undindwana, ingamu jaake Loota, alinkwisa kukupilikisya. ¹⁴ Bo alyageenie iisyu lya Peeteli, alinkusekela fiijo, looli akaalimmwiguliile ulwigi. Alinkubopa ukugomokela nnyumba, alinkubabuula aba baalimo alinkuti, “Peeteli iimile panja pa lwigi!”

15 Balinkummbuula balinkuti, “Uli ni kigili!” Looli undindwana jula, aasisimikisyaga ukuti sya nalooli. Abeene balinkuti, “Ujo gwandami gwake.” 16 Peeteli aalyongiilepo ukukung’unda ulwigi. Bo biigwile ulwigi, balinkummbona, balinkuswiga. 17 Peeteli alinkwinula ikiboko kyake ukunangisya ukuti bamyeye. Alinkubabuula muno uNtwa ansookiisye mu nnyololo. Kangi alinkuti, “Mubabuule Jaakobo, na baamyitu abangi, inongwa isi.” Po Peeteli alinkusookapo, alinkubuuka pabujo ubungi.

18 Bo bukiile, abasikali balinkuja nu lutende fiijo, paapo bakaameenye isi simmwagile Peeteli. 19 Heloti alinkulagila abasikali baake ukuti banndonde fiijo, looli balinkutoligwa ukummwaga. Alinkubalaalusya abasikali aba banndindililaga, alinkulagila ukuti bagogigwe abasikali abo. Po Heloti alinkusookako nkiisu ikya Jutai, alinkubuuka mu Kesalija, kuno aatugalaga.

Umalafyale Heloti ikufwa

20 Heloti aababengile fiijo abandū baa mu Tili na mu Sitoni. Looli abeene balinkukomaana pamopeene, balinkusala abandū abaa kwa kujoba nagwe. Abandū abo balinkumanyana taasi nu mundū jūmo ingamu jaake Bulasiti, ujū aali mbombeli mwimikigwa ugwa malafyale Heloti, iimililaga ikyuma kyake. Po balinkunsūma Heloti ukuti kuje nu lutengaano, paapo ikiisu kyabo kyasūbilaga ifindu, ukufuma nkiisu kyake.

²¹ Hlisikũ limo ili aapangile ukujoba nabo, umalafyale Heloti alinkufwala imyenda gyake igya bunyafyale, alinkutugala pa kikota kyake ikya butwa, alinkwanda ukubalumbilila abandũ inongwa.

²² Ikiũdilo kya bandũ balinkujwega nu lusekelo balinkuti, “flyo isyu lya lyakyala! Likaja isyu lya munda!”
²³ Nakalinga ugwandami gwa Ntwa alinkupela Heloti ukujamba mbine fiijo, paapo akaababũlile abandũ ukuti bantuufyege mwene Kyala. Po alinkũligwa munda ni fwingili, alinkufwa.

²⁴ Iisyũ lya Kyala lilinkũkindapo ukufumuka, abiiiki balinkongelelapo ku bwingi fiijo.

²⁵ Balinaba na Saũli bo bamalile imbombo iji jaabatwele mu Jelusalemu,‡ balinkusookamo umo balinkubũka mu Antyokija, balinkummwega Johani ujũ bantigi Maalika, ukujamba pamopeene nabo.

13

Ikipanga kya Kyala kikutama Saũli na Balinaba

¹ Mmbandũ baa nkipanga kya Kyala ikya Antyokija baalimo abakunguluka na bamanyisi aba: Balinaba, Simyoni ujũ ingamu ijingi bantigi Ntiitũ, Lukio ugwa mu Kilene, Manaeni ujũ aakũlile pamopeene nu malafyale Heloti, na Saũli. ² Hlisikũ limo biiputaga ku Ntwa nu kufipiika ifindũ.* Po Mbepo Mwikemo alinkubabũla alinkuti, “Muusungũlile Balinaba

‡ 12:25 12:25 Bala kalata gwa Imbombo sya Batumigwa 11:30.

* 13:2 13:2 Ukufipiika ifindũ Bala ku Isyakulingaania.

na Sauli, ukubomba imbombo iyi mbakooleliile.”
3 Pabungi bo biipuutile na kufipiika ifindu, balinkubabiikapo amaboko Balinaba na Sauli, po balinkubatuma ka mbombo.

Pauli ikukaanikana na Elima unkunguluka gwa butungulu

4 Mbepo Mwikemo bo abatamile baa Balinaba na Sauli, balinkubauka mu Seloikija. Ukufuma nkaaja ako, balinkuloboka mu nyanja ukubauka ndusungo lwa mu Saipulasi. 5 Bo bafikile mu Salami ka Saipulasi, baalumbililaga iisya lya Kyala mu sinagogi sya Bajuuta. Baali nagwe Johani, ingamu ijingi Maalika, ukubatuula imbombo ijo.

6 Baatumuseenie mu Saipulasi, balinkufika mu Pafu. Mula baalimmwagile unjuuta jumo, undosi, unkunguluka gwa butungulu, ingamu jaake aali jo Bali-Jesu. 7 Umundu ujo aali mbombeli gwa Seligio Pauli, unkulumba gwa ndusungo lwa mu Saipulasi, umundu gwa mahala. Unkulumba ujo alinkubakoolela baa Sauli na Balinaba kumyake, alinkubabuula ukuti ikulonda ukupilikisya iliisya lya Kyala. 8 Looli undosi jula, uju ingamu ijingi bantigi Elima, aabapingaga baa Sauli na Balinaba, na kugela ukunsofya unkulumba ujo, ukuti alingammwitika Jesu.

9 Looli Sauli, uju ingamu jaake ijingi jo Pauli,† alinkwisula Mbepo Mwikemo, alinkunng'aatulila amaaso Elima.

† 13:9 13:9 Sauli ngamu jaa Kijuuta. Pauli ngamu jaa Kigiliki.

¹⁰ Alinkumbwula alinkuti, “Ugwe uri mwana gwa Seetano, kupinga syosa ingolofu! Bwila kubasyoba na kubabombela inyali abandw. Uleke ukwandula injila ingolofu isya Ntwa! ¹¹ Keeta! Lululu uNtwa ikukupapo ulufundo, ulu kujaga mfwa maaso, kukabalilo.”

Nakalinga amaaso gaake galinkutoligwa ukukeeta, alinkwanda ukupusanika na kulonda umundu gwa kunkola ikiboko ukuti anndongosye. ¹² Po unkulumba jula bo asibwene isi sibombiigwe, alinkumwitika uNtwa Jesu, paapo syalinswigiisye inongwa syake isi baamanyisyaga.

Pauli ikulumbilila mu Antyokija nkiisu ikya mu Pisitija

¹³ Po Pauli na banine balinkwipakila mu sitima‡ ukufuma nkaaja akaa mu Pafu, balinkubwuka mu Pelige nkiisu ikya mu Pamfilija. Apo Johani, ingamu ijingi Maalika, alinkubaleka, alinkugomoka ku Jelusalemu.

¹⁴ Pauli na Balinaba balinkufuma ku Pelige, balinkwenda ukubwuka nkaaja akaa mu Antyokija, aka kali nkiisu ikya mu Pisitija. Iliisiku ilya pa Sabati§ balinkwingila mu sinagogi, balinkutugala. ¹⁵ Bo gabaliigwe amasyu ukufuma mu ndagilo sya Moose na baakalata abaa bakunguluka, abalongosi baa sinagogi balinkuntuma umundu ugwa kubawula baa Pauli na Balinaba ukuti, “Mwe

‡ **13:13** 13:13 Isitima Bala ku Isyakulingaania. § **13:14** 13:14 ISabati Bala ku Isyakulingaania.

baamyitu, linga muli nasyo inongwa isya kubakasya abandũ aba, isaga mujobe.”

¹⁶ Paũli alinkwima, alinkwinũla ikiboko ukunangisya ukũti bamyeke, po alinkujoba alinkũti, “Mwe Banyaisilaili, na mwe bandũ mwe mwingiile ndwitiko lwitu, mupilikisye!

¹⁷ Kyala uju twe Banyaisilaili tukummwipuuta, aabasalile abiisukulu biitu, aapelile ukũja bingi, bo bikutũgala mbũheesya nkiisu kya Misili. Alinkubatũla na maka gaake amakũlũmba ukusookako kũla.

¹⁸ Alinkũti lyambepa ndungalangala, kukabalilo kaa fyinja amalongo mana.

¹⁹ Alinkũfipyuta ifikolo fihaano na fibili ifya nkiisu kya Kaanaani, alinkũbapapo abiisukulu biitu ikiisu kila ukũja kyabo.

²⁰ Fyakindle ifyinja 450 ukufuma bo bikwingila nkiisu ikya Misili, mpaka bo bikũkitola ikiisu kya Kaanaani.

“Bo kakindlepo akabalilo, Kyala alinkũbapapo abalamuli ukũbalongosya, mpaka akabalilo akaa nkunguluka Samweli.

²¹ Akabalilo kala, aBanyaisilaili balinkũnsũma ukũti abasalile umalafyale. Po Kyala alinkũbapapo Saũli umwana gwa Kisi, umundũ gwa nkikolo kya Benjamini, ukũja malafyale gwabo. Alinkũlongosya kukabalilo kaa fyinja amalongo mana.

²² Looli Kyala alinkũnsosya Saũli mbũnyafyale, alinkũnsala Ndaabiti ukũja malafyale gwabo. Kyala alinkũnsisimikisya, alinkũti, ‘Nũmmwagile Ndaabiti umwana gwa Jese, umundũ uju indumbula jangu jũikyeliile, jo

ikubombaga ubwigane bwangu boosa.*

23 “Ukufuma ndajungu lwake umundu ujū, Kyala abatwaliile aBanyaisilaili uMpoki, jo Jesu, bo muumo aafingiile. 24 Jesu bo akaali ukwanda imbombo jaake, Johani aabalumbiliile aBanyaisilaili boosa, ukuti bapinduke na koosigwa. 25 Johani bo ikujimaliisya imbombo jaake, aababwulaga abandū aatigi, ‘Mukwinogona ukuti une ne ani? Une ngaja jo ujū mukuti, jo juujō! Looli ikwisa kanyuma kumyangu, ujū une ngabagisya koope na kwabula utukoba utwa filato fyake.’†

26 “Mwe baamyitū, mwe baa ndajungu lwa Abulahamu, na nuumwe mwe mwingiile ndwitiko lwa Bajuuta, mupilikisye. Indami jaa bupoki jitamiigwe kumyitū twesa. 27 Abenekaaja kaa Jelusalemu, na balongosi baabo, bakaameenye ukuti Jesu aali Mpoki, balinkundonga ukuti agogigwe. Ukubomba bo ulo syaboniike isya Jesu isi baajobile abakunguluka, isi sikubaligwa kukuti isiku ilya pa Sabati. 28 Na paapo bakaajaagile inongwa najimo ijaa kungogela, balinkunsūma Pilati ukuti Jesu agogigwe. 29 Bo bammombiile Jesu syosa isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo, balinkunsulusya pa kikohekano, balinkwakumbiika mwi ipumba. 30 Looli Kyala aalinsyusiisye ukufuma mbafwe. 31 Kaa kingi

* 13:22 13:22 Bala kalata gwa 1 Samweli 13:14; 16:11-13.

† 13:25 13:25 Ukwabula utukoba utwa filato fyake Imbombo ijo jaabombigwaga na batumwa. Bala iisya Untamwa ku isyakulingaania. Bala kalata gwa Luka 3:16.

Jesu aabasetukilaga abandũ aba aalongeseenie nabo, ukufuma ku Galilai ukubũuka ku Jelusalemu. Abo bo bakeeti baake, ukubabũula abandũ ukuti asyakile.

³² “Uswẽ tulipo apa ukubabũula iNdumi iNunu, ijaa isi Kyala aafingile ku biisukulu biitu ukuti ikubomba. ³³ Asibombile isi aafingile kuli twe baa ndũjũngu lwabo, ku njila jaa kũnsyũsya Jesu ukufuma mbafwe, bo ulũ sisimbiigwe mu Sabũli ijaa bubili ukuti, ‘Ugwe uli Mwanangũ, umwisyũgũ une ngũpaapile.’ ‡

³⁴ “Kangi isya kũnsyũsya ukufuma mbafwe, ukuti umbili gwake gulingabola, Kyala aajobile amasyũ aga, ‘Ngwisa kubapapo isajo inyikemo isya nalooli, bo ulũ naafingile kwa Ndaabiti.’ §

³⁵ “Bo ulũ sisimbiigwe pabũngi mwa kalata gwa Isabũli ukuti, ‘Utikwitikisya ukuti umbili gwa Mwikemo gwako gũbolege.’ ”*

³⁶ Pauli alinkongelapo ukũjoba alinkuti, “Ndaabiti bo abombile syosa isya bwigane bwa Kyala nkabalilo akaa bandũ baa ngũlilo jaake, alinkũfwa, balinkũnsyũla kifuki na biisukulu baake, umbili gwake gũlinkubola. ³⁷ Looli uju Kyala aalinsyũsiisye ukufuma mbafwe akaabolile.

³⁸ “Po leelo mwe baamyitu, mumanyege ukuti, indumi ijaa kuhobokeligwa abutulanongwa ku

‡ **13:33** 13:33 Bala kalata gwa Isabũli 2:7. § **13:34** 13:34 Bala kalata gwa Jeesaja 55:3. * **13:35** 13:35 Bala kalata gwa Isabũli 16:10.

njila jaa Jesu, jikufumusigwa kumyinu. ³⁹ Ku njila jaake, kukuti mundu ujū ikammwitika, ikubaligwa na Kyala ukūja ngolofu kuli syosa isi akaabagiile ukubaligwa ukūja ngolofu ku njila jaa ndagilo sya Moose. ⁴⁰ Mujege maaso, singiisa kubaaga inongwa isi baajobile abakunguluka ukuti,

⁴¹ 'Amupilikisye umwe mwe baa loobelo, muswigege, mufwege.

Une ngwisa kubomba simo isisya mmasiku giinu,

isi mutikwisa kwitikamo siku ukuti nsibom-bile,

nalinga umundu jumo ikubabwula!' "†

⁴² Pauli na Balinaba bo bikusooka mu sinagogi jila, abandū balinkubasuma ukuti biise pa Sabati iji jikwisa, isababamanyisye kangi inongwa isyo. ⁴³ Bo lumaliike ulukomaano ulwa mu sinagogi, aBajuuta abingi na bandū aba bingiile ndwitiko lwa Bajuuta, balinkwanda ukubakonga baa Pauli na Balinaba. Po Pauli na Balinaba, baajobaga nabo, balinkubakasya ukuti, buumiilege iliipyana iya Kyala.

⁴⁴ Po pa Sabati iji jaakongile, abandū bingi, ko kuja akaaja koosa, baaliisile kukubapilikisya baa Pauli na Balinaba, bo bikulumbilila iisya lya Ntwa Jesu. ⁴⁵ Looli aBajuuta bingi bo bakibwene ikilundilo kya bandū, balinkukoligwa nu buufi, balinkwanda ukusipinga isi Pauli aalumbililaga, nu kuntuka. ⁴⁶ Pauli na Balinaba balinkujoba kisita kutiila, balinkuti, "Twalondigwaga ukulumbilila taasi iliisya lya Kyala kumyinu.

† 13:41 13:41 Bala kalata gwa Habakuki 1:5.

Looli paapo mulikaanile, nu kwibona ukuti mukabagisya ukukaba ubuumi bwa bwila na bwila, po tubalekile, tukwakubalumbililaga aba bakaja Bajuuta. ⁴⁷ Tukubomba bo ulo paapo uNtwa atulagiile atile,

'Ngubiikile ukaja lamuli ku bandu abaa mfikolo ifingi,

ukuti ubatwalile abandu ubupoki,
mpaka kuno kimalikiile ikiisu.' "‡

⁴⁸ Abandu aba bakaja Bajuuta bo bapiliike amasyu ago, balinkulituufya iisyu lya Ntwa. Po aba baasunguliigwe ukukaba ubuumi bwa bwila na bwila, balinkuja biitiki.

⁴⁹ Iisyu lya Ntwa lyabalanilaga nkiisu kila. ⁵⁰ Looli aBajuuta balinkubasonga abakiikulu abakabi aba baalingiile ndwitiko lwa Bajuuta, na balongosi baa kaaja kala. Balinkwanda ukubataamyu baa Pauli na Balinaba, balinkubakaga nkaaja kaabo. ⁵¹ Po Pauli na Balinaba balinkubakung'undila ifumbi jaa mmalundi gaabo ukubasoka, § balinkubuka nkaaja akaa mu Ikonija. ⁵² Looli abiitiki baa Jesu baahobokaga fiijo, baaliiswile ulusekelo na Mbepo Mwikemo.

14

Pauli na Balinaba bikulumbilila mu Ikonija

‡ 13:47 13:47 Bala kalata gwa Jeeseja 49:6. § 13:51 13:51 Balinkubakung'undila ifumbi jaa mmalundi gaabo ukubasoka ko kunangisya ukuti Kyala abalekile kangu ikubarapo ulufundo. Bala kalata gwa Matai 10:14.

¹ Bo bafikile ku Ikonija, koope Pauli na Balinaba balinkwingila mu sinagogi jaa Bajuuta, bo uku kaajiiliile akajiilo kaabo. Ukukongana nu kulumbilila kwabo, ikilundilo ikinywamu ikya Bajuuta na aba bakaja Bajuuta balinkummwitika Jesu. ² Looli abajuuta bamo balinkukaana ukummwitika Jesu. Abo balinkwanda ukubasonga abandũ aba bakaja Bajuuta, ukuti babakalalile abiitiki abo. ³ Pauli na Balinaba balinkutugala uko akabalilo akatali, baalumbililaga kisita kutiila, bansuubilaga uNtwa Jesu. UNtwa aabapaga amaka agaa kubomba ifika ifikulumba. Ku njila ijo aanangisyaga ukuti isi baalumbililaga, isya ipyana lyake, syali sya nalooli. ⁴ Looli abandũ baa nkaaja ako baatarukeene, bamo balinkuja ku lubafu lwa Bajuuta aba bakaaliitiike, abangi balinkuja ku lubafu lwa batumigwa Pauli na Balinaba.

⁵ Po bamo aba bakaja Bajuuta na Bajuuta, pamopeene na balongosi baabo, balinkwitikana ukubabombela kabiibi baa Pauli na Balinaba, nu kubatuunya na mabwe. ⁶ Bo basipiliike inongwa isyo, Pauli na Balinaba balinkubopela nkiisu ikya mu Likaonija, ntwaja utwa mu Lisitila na mu Ndelibe. ⁷ Uko baalumbililaga iNdumi iNunu.

Pauli ikulumbilila mu Lisitila

⁸ Nkaaja akaa mu Lisitila, aaliko umundũ jũmo ujũ aakwemaga, aalemeele amalundi ukufuma munda mu nna, akaalyendilemo siku. ⁹ Umundũ ujũ ampilikisyaga Pauli bo ikulumbilila. Pauli alinkunkeeta fiijo

umundu jula, alinkummbona ukuti ali na lwitiko, ulwa kuti abagiile ukubambulugwa. ¹⁰ Po Pauli alinkulaata ukummbuula alinkuti, "Ima!" Umundu jula alinkwima mbibimbibi, alinkwanda ukwenda.

¹¹ Abandu bingi baabungeene pala. Bo basibwene isi sibombiigwe na Pauli, balinkulaata ukujoba mu njobelo jaabo ijaa Kilikaonija, balinkuti, "Gyabaakyala giipelile ukuboneka ngati bandu, gitusulukiile!" ¹² Balinkujoba ukuti, Balinaba lyo lyakyala ikulumba, ili ingamu jaake jo Selu, na Pauli balinkumpapo ingamu ijaa Elime,* paapo Pauli jo ujū aajobaga. ¹³ Kifuki na nkaaja, jaalipo itempeli iji abandu biiputuuta kwa Selu. Po umpuuti gwa tempeli jila, alinkutwala ingambaku ibili ni ngiga sya bulenge nkaaja. Aalondaga umwene pamopeene ni kilundilo kya bandu, ukubasookesya iliikemo ilya kubimika baa Pauli na Balinaba.

¹⁴ Looli abatumigwa Balinaba na Pauli, bo bapiliike inongwa isyo, balinkunyaafulania imyenda gyabo ukunangisya ubukalale, balinkubopela nkilundilo kya bandu, balinkulaata balinkuti, ¹⁵ "Mwe bandu umwe, fiki mukubomba isyo? Uwe tuli bandu itolo bo jujūumwe. Tūlipo apa tukubalumbilila iNdami iNunu, ukuti mugileke gyabaakyala gikaja ni mbombo najimo. Mupindake, munkonge Kyala umūumi, ujū apelile umpaalanga, ikiisu ni nyanja, na fyosa ifi filimo umo.

* **14:12** 14:12 Selu...Elime gyo gyabaakyala gya Bagiliki. Selu aali nkulumba gwa gyabaakyala, na Elime lyali lyo lyakyala ili lyatumigwaga, lyo ili lyabajobelaga abanine.

16 Ijolo Kyala aabalekile abandũ boosa, ukubomba isi bikusilonda abeene, ¹⁷ na paapo akaalekile ukwibonesya mu mbombo inunu isi ikubabombela. Aabatwalilaga umwe ifula, ni seke ukupa pakabalilo akabagisye. Aabapaga imboto jaa findũ nu kubisukisya ulusekelo mu ndumbula syinu.” ¹⁸ Na paapo baajobile amasyũ ago, kwali kupalapala fiijo Paũli na Balinaba ukubasigila abandũ ukubasookesya iliikemo.

¹⁹ Po baaliisile aBajuuta bamo ukufuma ku Antyokija na ku Ikonija, balinkubasonga abandũ bingi ukuti balingasiitikaga isi aalumbililaga Paũli. Abo boosa balinkuntuunya Paũli na mabwe, balinkunkwaba ukunsoosya nkaaja, paapo baatigi afwile. ²⁰ Looli abiitiki baa Jesu balinkunsyunguutilila Paũli, po alinkwima, alinkubũuka nkaaja. Kilaabo kyake alinkusookapo apo, alinkubũuka pamopeene na Balinaba nkaaja akaa mu Ndelibe.

Paũli na Balinaba bikubũuka mu Antyokija, ijaa nkiisũ ikya mu Siliya

²¹ Paũli na Balinaba bo balumbiliile iNdumi iNunu mu Ndelibe, abandũ bingi balinkummwitika Jesu. Paũli na Balinaba balinkubũuka kangi ku Lisitila, po balinkubũuka ku Ikonija na ku Antyokija. ²² Moosa umu, baaganilaga na biitiki, baabasubisiyaga nu kubakasya ukuumiilila ulwitiko, baatigi, “Tukukaba ubutolwe bwingi, mpaka nkabalilo akaa kwingila mBunyafyale bwa Kyala.”

²³ Kukuti kipanga iki baabũukaga, baabasaliile abiitiki ukujja bakũũũ baa kipanga. Ku

njila jaa nyiipuuto nu kufipiika ifindu, baababiikaga mu Ntwa Jesu uju baalimmwitiike, abalindililege. ²⁴ Po Pauli na Balinaba balinkukiisania nkiisu kya Pisitija, balinkwingila nkiisu ikya mu Pamfilija, ²⁵ balinkufika mu Pelige. Umo balinkumanyisya iisyu lya Kyala, po balinkubwuka mu Atalija. ²⁶ Ukufuma kula balinkwipakila mu sitima, ukubwuka ku Antyokija, kuno kubwandilo abiitiki baabasuumiile ku mbombo iyi baajimaliisiisye ukujibomba.

²⁷ Bo bafikile ku Antyokija, Pauli na Balinaba balinkukoolela ukomaano lwa kipanga kya Kyala, balinkubabwula syosa isi Kyala aabombile ukwendela mmyabo, nu kuti abiiguliile abandu aba bakaja Bajuuta ukummwitika Jesu. ²⁸ Po balinkutugala na biitiki abo amasiku mingi.

15

Ukomaano lwa kipanga kya Kyala ikya mu Jelusalemu

¹ Pauli na Balinaba bo bali mu Antyokija, abiitiki bamo abajuuta balinkufuma mu Jutai, balinkwisa, balinkwanda ukubamanyisya abiitiki aba bakaja Bajuuta ukuti, “Linga mukabuutigwa kukiye ni ukukongana ni ndagilo sya Moose, mukabagila ukupokigwa.” ² Pauli na Balinaba baakaanikeene fiijo na aba baamanyisyaga isyo. Po ikipanga kya Kyala ikya mu Antyokija, kilinkubasala baa Pauli na Balinaba na biitiki bamo, ukuti bakajobe na batumigwa pamopeene na bakwulu

baa kipanga kya Kyala ikya mu Jelusalemu, inongwa iji baakaanikanaga. ³ Po abiiitiki abo abaa mu Antyokija balinkubatuma baa Pauli na banine ukubuka ku Jelusalemu. Balinkukisania nkiisu ikya mu Foinike ni kya Samalija, umo baababulaga abiiitiki ukuti boope aba bakaja Bajuuta bapokiigwe. Inongwa isyo silinkubahobosya abiiitiki boosa.

⁴ Pauli na banine bo bafikile ku Jelusalemu, balinkwambililigwa ni kipanga kya Kyala, abatumigwa na bakulu baa kipanga. Balinkubabwula syosa isi Kyala aabombile ukwendela mmyabo. ⁵ Po abiiitiki bamo, abaa nkibugutira kya Bafalisai, balinkwima balinkuti, “Abiiitiki aba bakaja Bajuuta mpaka babuutigwe kukiye, kangi balagiligwe ukusikonga indagilo sya Moose.”

⁶ Po abatumigwa na bakulu baa kipanga balinkukomaana, ukuti bajikeete inongwa ijo. ⁷ Bo bajobeseenye kukabalilo akatali, Peeteli alinkwima, alinkubabwula alinkuti, “Baamyitu ndwitiko, mumeenye ukuti kubwandilo, Kyala aaliisalile une ukufuma pakati pamyinu, ukubalumbilila abandu aba bakaja Bajuuta, ukuti bajipilike iNdami iNunu nu kujitika. ⁸ Kyala, ujw asimeenye indumbula sya bandu, aanangiisye ukuti abiiitike aba bakaja Bajuuta, ku njila jaa kubapa Mbepo Mwikemo, bo ulu aatupeele uswe. ⁹ Kyala akaabikilepo ukukindana uswe na beene, aabeelwisye indumbula syabo boope, ku njila jaa kummwitika uNtwa Jesu. ¹⁰ Fiki mukubatwika abiiitiki abo ikitwalo ikya kusikonga indagilo

sya Moose, iki na biisukulu biitu baatoliigwe ukupimba, kangi na nuuswe tutoliigwe? Po fiki mukunngela Kyala ku njila ijo? ¹¹ Silingajaga bo ulo, looli tukwitika ukuti uswe bo abeene, kwi ipyana Iya Ntwa Jesu ko kuno tukupokigwa.”

¹² Iki lundilo kyosa kilinkwendelela ukumyeka, balinkubapilikisya baa Pauli na Balinaba, bo bikubapangila ifika ifikulumba, ifi Kyala aabapelelaga abandu aba bakaja Bajuuta, ukwendela mu mbombo isi baabombaga Pauli na Balinaba. ¹³ Bo bamalile ukujoba, Jaakobo alinkubaamula alinkuti, “Baamyitu ndwitiko, namumbilikisye! ¹⁴ Simoni Peeteli atulingeenie muno Kyala kubwandilo aabakeetile abandu aba bakaja Bajuuta, ukubasalamo bamo ukuja bandu baake. ¹⁵ Isyo sikwitikana ni sya mwa baakalata abaa bakunguluka ukuti,

¹⁶ ‘UNtwa Kyala aatile,

“Isyo bo sikindile, ngwisa kugomoka,
isangwisa kububiika kangi ubunyafyale bwa
Ndaabiti.

Ngujenga kangi ikitangaalala kyake iki kyagwile,
nu kwisa kukyimika.

¹⁷ Po abandu abangi boosa bikuundondaga,
abandu abaa mfiisu ifingi,
aba mbakooliile ukuti bajege bangu.”

Isyo ajobile uNtwa, uju abobile isyo,*

¹⁸ isi syamanyiigwe ukufuma liijolo.”

¹⁹ Jaakobo alinkwendelela ukujoba alinkuti,
“Une ngeetile ukuti, tulingabataamyaga abandu
aba bakaja Bajuuta, aba bapindwike, bankongile

* **15:17** 15:16-17 Bala kalata gwa Aamosi 9:11-12.

Kyala. ²⁰ Looli tubasimbile kalata ukubabuula ukuti basikongege indagilo simo isya Moose. Kokuti balingalyaga ifinda ifi bagisookiisye gyabaakyala ukaja ikemo, balingalogwaga, balingalyaga inyama isya finyamaana ifi finiongotoliigwe amakosi,[†] balingalyaga iilopa. ²¹ Ngulagila bo ulo paapo ukufuma liijolo indagilo sya Moose sikulumbililigwa kukuti kaaja, sikubaligwa kukuti Sabati mu sinagogi.”

Kalata ku biitiki aba bakaja Bajuuta

²² Isi aajobile Jaakobo, abatumigwa, abakuulu ni kipanga kyosa ikya Kyala ikya mu Jelusalemu baaliitiike. Baatumwile ukubasalamo abandu nkibugutila kyabo, nu kubatuma ku Antyokija pamopeene na Pauli na Balinaba. Baabasalile Juuta (uju bantigi Balisaba) na Sila, aba baali balongosi baa kipanga. ²³ Balinkubapa kalata uju asimbiigwe ukuti,

Uwe twe batumigwa na bakulu baa kipanga kya Kyala, uwe twe biiniinu, tukubaponia umwe mwe mukaja Bajuuta, mwe muli ku Antyokija, nkiisu ikya Silija na Kilikija.

²⁴ Tupiliike ukuti abandu bamo, ukufuma nkibugutila kyitu, bikubataamya na masyu gaabo, bikubabuula isi sikoonanga indumbula syinu. Looli uwe tukabatumapo. ²⁵ Po twitikeene, ukubasala abandu bamo, nu

[†] **15:20** 15:20 Inyama isya finyamaana ifi finiongotoliigwe amakosi ABajuuta baali nu lulagilo ukuti aba bikuboola ifinyamaana, bo bikuboola, iilopa lyonekege paasi. Bala kalata gwa Abanyaleebi 17:13-14.

kubatuma kumyinu, pamopeene na bakundwe Balinaba na Pauli. ²⁶ Abo batikupaasya ukufwa, kunongwa jaa kummbombela uNtwa gwitw Jesu Kilisiti.

²⁷ Po leelo tubatumile kumyinu Juuta na Sila, ukuti bababwile isi tusingibile, na kanwa kaabo. ²⁸ Mbepo Mwikemo na nuuswe, twagile kanunu ukuti tulingabatwika ikitwalo ikya kusikonga indagilo isya Bajuuta, ukukindapo pa ndagilo isi: ²⁹ Mulingalyaga ifindw ifi bagisookiisye gyabaakyala ukwja ikemo, mulingalyaga inyama isya finyamaana ifi finiongotoliigwe amakosi, mulingalyaga iilopa, kangi mulingalogwaga. Linga mukubomba bo wlo po munosiisye.

Mugonege!

³⁰ Po Pauli na banine baatumiiigwe ukubwuka ku Antyokija. Bo bafikile, balinkubabwangaania abiiitiki boosa, balinkubapapo kalata jula. ³¹ Abiiitiki bo babaliliigwe kalata, baahobwike paapo jaali na masyw agaa kubakasya. ³² Juuta na Sila, boope baali bakunguluka, balinkujoba na biitiki biinaabo amasyw gaa mingi, agaa kubasubisya nu kubakasya ndwitiko. ³³ Bo bagonilepo, abiiitiki abaa nkipanga kya Kyala ikya mu Antyokija balinkubalaga nu lutengaano, ukugomoka ku Jelusalemu kulii aba baabatwile. [³⁴ Looli Sila alinkwaga kanunu umwene ukusyala kulakula.][‡] ³⁵ Pauli na Balinaba balinkusyala ku Antyokija, baamanyisyaga nu

[‡] 15:34 15:34 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka.

kulumbilila iisyu lya Ntwa Jesu, pamopeene na bandu abangi abingi.

Pauli na Balinaba bikulekana

³⁶ Amasiku manandi bo gakindilepo, Pauli alinkumbwula Balinaba alinkuti, “Tugomoke tukabakeete abiitiki ntwaja toosa, utu twalumbililaga iisyu lya Ntwa Jesu, tukabakeete muno bajiliile ndwitiko.”

³⁷ Balinaba alinkulonda ukuti babwuke nagwe Johani, ujw ingamu ijingi bantigi Maalika.

³⁸ Looli Pauli akaalondaga ukubwuka na Maalika, paapo utasi Maalika aabalekile ku Pamfilija, akaalondaga ukubomba nabo imbombo. ³⁹ Iisyu ilyo lilinkutwala ukukaani ukukumba, lulin kubapelela ukutapukana. Balinaba alinkumwega Maalika, balinkwipaka mu sitima, ukubwuka ku Saipulasi. ⁴⁰ Looli Pauli alinkunsala Sila. Abiitiki balinkubasumila iliipyana lya Kyala, po Pauli na Sila balinkusookako ku Antyokija. ⁴¹ Baalyendile nkiisu ikya mu Silija na mu Kilikija, baafikasyaga ifipanga fya Kyala ndwitiko.

16

Pauli ikunsala Timoti ukubomba nagwe imbombo

¹ Pauli na Sila balinkufika mu Ndelibe, po balinkubwuka mu Lisitila. Uko aaliko umwitiki gwa Jesu jumo, ingamu jaake Timoti. Ugwise akaali Njuuta, unna aali Njuuta ujw aalimmwitiike Jesu. ² Abiitiki abaa mu Lisitila na mu Ikonija, bannjobaga Timoti

ukujja mundu nnunu. ³ Pauli alinkunndonda Timoti ukuti alongosaniege nagwe mu mbombo. Po alinkummbuuta kakyeni. Aabombile bo ulo ukuti aBajuuta aba balimo ntwaja tula balingankaanaga, paapo baameenye ukuti ugwise akaali Njuuta. ⁴ Pauli na banine bo bikukinda ntwaja utwa kula, balinkubabwala abiitiki aba bakaja Bajuuta, ukuti basikongege indagilo isi baaliitikeene abatumigwa na bakwulu baa kipanga kya Kyala ikya mu Jelusalemu. ⁵ Po ifipanga fya Kyala fyakakaga ndwitiko, na biitiki bongelelaga kukuti isiku.

Pauli ikusibona isya mbusetuka isya mundu ugwa mu Maketonija

⁶ Pauli na banine, baalondaga ukwakulumbilila iisyu lya Ntwaju Jesu nkiisu ikya mu Asija, looli Mbepo Mwikemo alinkubakaanisa. Po balinkukinda nkiisu ikya Filigija ni kya Galatija. ⁷ Bo bafikile mu mpaka gwa kiisu ikya mu Misija, balinkulonda ukwingila nkiisu ikya mu Bitinija, leelo Mbepo Mwikemo ukufuma kwa Jesu akaabiitikiisye. ⁸ Po balinkukinda mu Misija, balinkubwuka ku Tiloja. ⁹ Ikilo kila, Pauli alinkusibona isya mbusetuka isya mundu ugwa mu Maketonija, aalyimile nkyeni mmyake, aapyelesyaga, aatigi, "Loboka, gwise ku Maketonija,* utatwale." ¹⁰ Pauli bo asibwene isyo isya mbusetuka, tulinkumanya ukuti Kyala aatukooliile

* **16:9** 16:9 Maketonija kyali kiisu ikya ku Bulaja. Baalondigwaga ukuloboka inyanja ukubwuka kula.

kukubalumbilila abandũ abo iNdumi iNunu, po tulinkwitendekesya ukubũuka mu Maketonija.

Litija ikummwitika Jesu

¹¹ Po uko ku Tiloja, tulinkwipakila mu sitima, tulinkusookako, tulinkubũuka ndusungo lwa mu Samatilake, kilaabo kyake tulinkufika mu Nijapoli. ¹² Ukufuma uko tulinkufika mu Filipi, akaaja kamo akakulumba uko ku Maketonija, kaali kaaja aka baatũugalaga aBalooma. Twatũugeele nkaaja kala amasiku manandi.

¹³ Pi isiku ilya pa Sabati tulinkusookamo nkaaja, tulinkubũuka kumbali ku lwisi, twasũubilaga ukuti tukwakubwaga ubũjo ubũ abandũ bikwipuutamo. Tulinkutũugala, tulinkujoba na bakiikulũ aba baabungeene pala, ukwipuuta. ¹⁴ Ndi bala baapilikisyaga aalipo unkiikulũ jũmo, ingamu jaake Litija, umũulisya myenda imifubũifu ubũtiitũ igya ntengo fiijo. Akaapaapiigwe Njuuta, looli aalingiile ndwitiko lwa Bajuuta, aali gwa nkaaja akaa mu Tyatila. Aatũpilikiisye, paapo uNtwa aalimmwigwile indumbula jaake, alinkwitika isi aajobaga Paũli. ¹⁵ Alinkoosigwa, umwene na bandũ baa nnyumba jaake, alinkutũpyelesya alinkuti, "Linga muumbwene ukuti nalooli nummwitiike uNtwa Jesu, tubũuke mukatũugalege mu nyumba jangu." Alinkutũfimbilisya fiijo mpaka twaliitiike.

Paũli na Sila mu nnyololo

¹⁶ Hlisiku limo bo tukubũuka pa bwipuutilo, tulinkwaganila nu ndindwana jũmo untũmwa, uju aali ni mbepo inyali ijaa kulagala.

Undindwana ujo aabakabilaga indalama inyingi abatwa baake ku mbombo jaa kulagala. ¹⁷ Po undindwana ujo alinkunkongesya Pauli na nuuswe, aalaataga aatigi, “Abandu aba babombeli baa Kyala uNkulumba, bikubalumbilila umwe injila ijaa bupoki!” ¹⁸ Aabombaga bo uo amasiku mingi. Looli iisiku limo bo undindwana ujo ikujoba isyo, Pauli aakaleele. Po alinkunsanukila undindwana, alinkujibwala imbepo inyali jila alinkuti, “Nikukulagila mu ngamu jaa Jesu Kilisiti, sookamo mu ndindwana uju!” Nakalinga jilinkusookamo.

¹⁹ Abatwa abaa ndindwana jula, bo baagile ukuti ulusubilo lwabo ulwa kukabilamo indalama lumaliike, balinkubakola baa Pauli na Sila, balinkubaluusa mpaka pa kibanja ikya lukomaano, nkyeni mbalongosi. ²⁰ Balinkubasitaaka balinkuti, “Abandu aba Bajuuta, bikuleefya nkaaja kiitu. ²¹ Bikumanyisya inyiiho syabo, isi indagilo syitu twe Balooma situkaaniisye ukusiitika pamo ukusikonga.”

²² Ikilundilo ikya bandu kilinkongaana na aba baabasitaakaga baa Pauli na Sila, balinkubaalukila. Po abalongosi balinkubafuula imyenda baa Pauli na Sila, nu kulagila ukuti bakomigwe ni ngili. ²³ Bo babakomile fiijo, balinkubapinya mu nnyololo, po abalongi balinkunndagila unkulumba gwa nnyololo ukuti abalindililege fiijo. ²⁴ Ukukongana nu lulagilo ulu, unkulumba gwa nnyololo alinkubiigalila nkyumba ikya ku sofufiijo, nu kubingisya

amalundi mwi ibokosi ilya matapwa.

²⁵ Pakilo pakati, Pauli na Sila biipuutaga nu kwimba inyimbo isya kuntuufya Kyala. Abapinyigwa abangi babapilikisyaga.

²⁶ Nakalinga akasenyenda akakulumba kalinkuboneka, syope ni nyaalo sya nnyololo silinkusukaanika. Nakalinga inyiigi syosa silinkwigaka, ni minyololo igi baapinyiigwe kukuti mundu gilinkwabuka.

²⁷ Unkulumba gwa nnyololo bo alembwike, alinkwaga inyiigi sili bwasi. Alinkufyatula ulubo lwake ukuti iigoge, paapo iinogonaga ukuti abapinyigwa boosa bajongile. ²⁸ Looli Pauli alinkulaata fiijo alinkuti, "Ulingiigoga, twesa tulimo muno."

²⁹ Unkulumba gwa nnyololo jula alinkulagila ababombeli baake ukuti batwale inyaale. Bo bantwaliile, alinkwingila nkyumba, alinkugwa ulupi nkyeni mwa baa Pauli na Sila bo ikutetema.

³⁰ Po alinkubuuka nabo panja, alinkubalaalusya alinkuti, "Batwa bangu, mbombe fiki ukuti mbokigwe?"

³¹ Abeene balinkummwamula balinkuti, "Ugwe ummwitike uNtwa Jesu, pamopeene na baa nnyumba jaako, po mukupokigwa." ³² Po Pauli na Sila balinkunndumbilila unkulumba jula iisyu lya Ntwa, pamopeene na bandu boosa aba baalimo nnyumba jaake.

³³ Akabalilo kalakala akaa pakilo, alinkubasuka ififulalo baa Pauli na Sila, po alinkoosigwa pamopeene na bandu boosa aba baalimo nnyumba jaake.

³⁴ Alinkufyuka nabo mu nyumba jaake, alinkubapapo ifindu. Umwene na bandu boosa

abaa nnyumba jaake balinkuhoboka fiijo, paapo baalimmwitiike Kyala.

³⁵ Kilaabo kyake abalongosi, balinkubatuma ababombeli ku nkulumba gwa nnyololo, balinkujoba balinkuti, “Namubalekesye abandu bala babuukege.” ³⁶ Unkulumba gwa nnyololo alinkammubuula Pauli alinkuti, “Abalongosi batumile indumi, ukuti mwabuligwe mu nnyololo. Po ulu namusooke, mubuukege nu lutengaano.”

³⁷ Looli Pauli alinkubabuula ababombeli bala alinkuti, “Batukomile nkyeni mmbandũ, nu kutupinya mu nnyololo kisita kutulonga, na paapo uswe tũli Balooma ku lulaagilo lwa kiisu.† Liilino fiki bikulonda ukutulekesya kubutiitu? Himma! Biise baabo batusoosye.”

³⁸ Ababombeli bala balinkubabuula abalongosi inongwa isyo. Abalongosi bo bapiliike ukuti baa Pauli na Sila Balooma, balinkutiila.

³⁹ Po balinkwisa kukubasuma uluhobokelo. Balinkubasoosya mu nnyololo, balinkubasuma ukuti basookemo nkaaja kala. ⁴⁰ Pauli na Sila bo basookile mu nnyololo, balinkubuuka kwa Litija. Uko balinkwaganila na baamyabo abiitiki, balinkubakasya, po balinkusookapo.

17

Unjwego mu Tesaloniki

† **16:37** 16:37 Tũli Balooma ku lulaagilo lwa kiisu Pauli na Sila baali baana baa bandũ aba baahombile indalama ukũja bandũ baa nkiisu ikya Looma. Indagilo sya Balooma syakaanisyaga ukũmpinya pamo ukũnkoma uNdooma mwinaabo kisita kũndonga.

1 Pauli na Sila bo basookilemo mu Filipi, balinkukiiisania nkaaja akaa mu Amfipoli na mu Apolonija, balinkufika mu Tesaloniki. Kuno kwali ni sinagogi jaa Bajuuta. 2 Pauli alinkwingila mu sinagogi, bo muumo lwajiliile ulwiho lwake. Alinkumanyisya amasyu ukufuma mwa Kalata uMwikemo, kukabalilo akaa Sabati itatu. 3 Aabalingaaniaga nu kubanangisya ukuti, Kilisiti mpaka akubilwe nu kusyuka ukufuma mbafwe. Aafumusyaga inongwa sya Jesu, ukuti jo Meesija. 4 ABajuuta bamo balinkwitika, balinkuja pamopeene na Pauli na Sila. Boope aba bakaja Bajuuta abingi aba baalingiile ndwitiko lwa Bajuuta na bakiikulu abingi abimikigwa balinkwitika, balinkuja pamopeene na Pauli na Sila.

5 Looli abajuuta aba bakaali biitiki ubuufi bulinkubakola, balinkubeega abandũ bamo abaa kajiilo akabiibi. Abo balinkubabungaania abandũ abingi, balinkuleefya nkaaja. Balinkubuuka ku nyumba jaa Jaasoni, balinkwingila ku maka, baabalondaga baa Pauli na Sila, ukuti babatwale pa kilundilo kya bandũ. 6 Bo bakabaaga, balinkunnduusa Jaasoni na biitiki biiniitu bamo, balinkubuuka nabo ku balongosi baa kaaja, balinkulaata balinkuti, "Koope kuno biisile, abandũ aba bafisambuleenie ifiisu fyosa. 7 Jaasoni abambiliile kumyake. Umwene na bandũ abo bikukilania indagilo sya malafyale gwa Balooma, bikuti baati alipo umalafyale ujungi, ingamu jaake jo Jesu." 8 Ikilundilo kya bandũ na balongosi baa kaaja bo basipiliike isyo,

syabataamiisye. ⁹ Jaasoni na biitiki biiniitu balinkusoosya indalama isya kwabuligwa ku balongosi, balinkubalekesya.

Pauli na Sila bali mu Beloja

¹⁰ Ikilo kilakila abiitiki abaa nkaaja kala, balinkubatuma baa Pauli na Sila ku Beloja. Bo bafikile kula, balinkubuuka mu sinagogi jaa Bajuuta. ¹¹ Abandu baa mu Beloja baapilikisyaga ukubakinda abandu baa mu Tesaloniki, baalyambiliile iisya lya Kyala ni ndumbula joosa. Beeneesyaga Kalata uMwikemo kukuti isiku, ukuti basimanye isi baamanyisyaga Pauli na Sila linga sya nalooli. ¹² ABajuuta bingi balinkwitika, pamopeene na bakiikulu abimikigwa aba bakaja Bajuuta, na banyambala boope.

¹³ Looli aBajuuta abaa mu Tesaloniki, bo bapiliike ukuti Pauli ikulumbilila iisya lya Kyala mu Beloja, balinkubuuka koope, balinkutwala unjwego na kufisofania ifilundilo fya bandu. ¹⁴ Nakalinga abiitiki abaa kula, balinkunsindikila Pauli ukubuuka ku nyanja, looli Sila na Timoti balinkusyala ku Beloja. ¹⁵ Aba bansindikilaga Pauli balinkwenda nagwe mpaka mu Ateni. Bo bikugomoka baali ni ndumi ijaa kufuma kwa Pauli, ukubabuula baa Sila na Timoti ukuti bankonge mbibimbibi.

Pauli ikujoba na bandu baa mu Ateni

¹⁶ Pauli bo ikubaguulila baa Timoti na Sila mu Ateni, indumbula jaake jaasulumeenie fiijo paapo aalyagile akaaja kala kiiswile ififwani ifya gyabaakyala. ¹⁷ Po aamanyisyaga aBajuuta

mu sinagogi, pamopeene na bandu abangi aba baalingiile ndwitiko lwa Bajuuta. Na poope pa kibanja ikya lukomaano, aamanyisyaga kukuti isiku abandu aba aaganilaga nabo.

18 Pa kibanja apo, baalipo abamanyi bamo aba baabatigi, aBaepikuli* na Basitoiki.† Abo baajobesaniaga na Pauli, bamo balinkuti, “Ugwa ndomo uju ikulonda ukujoba isya fiki?” Abangi balinkuti, “Sikunangisya ukuti ndumbilili gwa gyabaakyala imiheesya.” Baajobile isi paapo Pauli aalumbililaga iNdumi iNunu ijaa Jesu, ni sya kusyuka. 19 Po abamanyi abo balinkutwala Pauli ndukomaano lwa bamanyi ulu baatigi Alyopagi, balinkuti, “Tukukusuma utulingaanie ulumanyisyo ulupya ulu kufumusya. 20 Ugwe utwele inongwa imbya, tukulonda tusimanye isyo sili buleebule.” 21 Abandu boosa abaa mu Ateni na baheesya aba baatuugalaga nkaaja ako, baabombelaga akabalilo kaabo koosa ukupanga pamo ukupilikisya inongwa imbya.

22 Po Pauli alinkwima ndukomaano lwa Alyopagi, alinkuti, “Mwe bandu baa mu Ateni! Ngwaga ukuti mukusyimika fiijo syosa isya gyabaakyala gyinu. 23 Bo ngwenda kuno na kuno nkaaja, mfibwene ififwani ifi mukufipuuta. Kangi nkibwene ikigemo iki kisimbiigwe ukuti,

* **17:18** 17:18 ABAepikuli baatigi akandu akanunu mbuumi bwa mundu ko kwihobosya ni fya pakiisu. Kangi bakaalondaga indaamy, bakiitikaga utusumo utwa gyabaakyala gya Bagiliki.

† **17:18** 17:18 ABasitoiki baasipaasyaga inyiinogono syabo, baakaanaga imanyisyo sya kwihobosya pakiisu. Looli baatigi kanunu ukubomba imbombo inunu isi sikulondigwa ku mundu.

'kwa Kyala ujũ akamanyigwa.' Po Kyala ujũ, ujũ mukummwipuuta kisita kumanya, jo ujũ ngumfumusya kumyinu.

²⁴ "Kyala ujũ jo Ntwa gwa kumwanya na paasi, paapo jo ujũ aapelile ikiisu na fyosa ifi filimo umo. Umwene atikutugala mu tempeli isi basijengile abandũ. ²⁵ Kangi atikubombeligwa na bandũ ngati ikulonda fimo, paapo umwene jo ujũ ikubapa abandũ boosa ubumi, umuji nũ tundu toosa. ²⁶ Aalimpelile umundũ jũmo, ukufuma mmundũ ujũ aapelile ifikolo fyosa ifya bandũ, ukuti batugalege mfiisu fyosa. Aababiikiile ukuti bikutugalaga pooki, na kukabalilo kaliku. ²⁷ Kyala aabombile bo ulo, ukuti abandũ banndondege, pamo babagiile ukumfikila bo bikupalamaasya palamaasya, na paapo akaja kubatali nũ mundũ gwesa. ²⁸ Ngũjoba bo ulo, 'Paapo mmyake tuli bũmi, tukwenda, kangi tuliko.' Bo abimba nyimbo biinu bamo baatile, 'Uswe tuli baanaake Kyala.'

²⁹ Pauli alinkwendelela ukũjoba, alinkuti, "Paapo tuli baana baa Kyala, tulingiinogonaga ukuti afwene ni fifwani ifya sahabũ pamo ifeesa, pamo iibwe. Fitendekesiigwe kũ bũmang'anyi na mahala gaa bandũ. ³⁰ Akabalilo kaa kunyuma, aka abandũ baabombaga isyo kũ bukonyofu, Kyala aaliibiikile ngati atikukeeta. Looli akabalilo aka ikubalagila abandũ boosa kukuti bujo, ukupindũka. ³¹ Bikulondigwa ukupindũka paapo alibiikile iliisiku ili ikwisa kubalonga abandũ boosa mbugolofu, kũ njila jaa mundũ ujũ aalinsalile. Kyala aabanangiisye isi

abandu boosa, ku njila jaa kunsyusa umundu ujo mbufwe.”

³² Abandu bala bo bapiliike isya kusyuka abafwe, bamo buugilaga, looli bamo balinkuti, “Tukulonda ukupilikisya kangi sisiisi pabungi.” ³³ Po Pauli alinkusookapo pa lukomaano. ³⁴ Bamo balinkulongosania nagwe, balinkummwitika Jesu. Ndi abo aalimo Ndyonisi, ugwa ndukomaano lwa Alyopagi, nu nkiikulu jumo ingamu jaake Ndamali, na bandu abangi aba baali pamopeene nabo.

18

Pauli nkaaja akaa mu Kolinti

¹ Bo sikindile isyo, Pauli alinkusookamo mu Ateni, alinkubuka mu Kolinti. ² Mula alinkwaganila nu Njuuta jumo ingamu jaake Akwila, uju aapaapiigwe mu Ponti. Akwila nu nkasi Pilisika, baafumile pakufika ukufuma nkiisu ikya Italiya, paapo Kilautio umalafyale gwa Balooma aalagiile ukuti aBajuuta boosa basookemo mu Looma. Pauli alinkubuka kukubakeeta. ³ Abeene baabombaga imbombo jaa ksona iheema, imbombo iji joope Pauli aabombaga. Po alinkwanda ukutuugala nabo, balinkubomba imbombo ijo pamopeene. ⁴ Kukuti isiku ilya pa Sabati Pauli ingilaga mu sinagogi, aamanyisyaga aBajuuta na aba bakaja Bajuuta, ukubakwaba ukuti baje biitiki.

⁵ Sila na Timoti bo bafikile ukufuma mu Maketonija, Pauli alinkwanda ukubombela akabalilo kaake koosa ukulambilila nu

kubasisimikisya aBajuuta ukuti Jesu jo Meesija.
6 Looli balinkumpinga nu kuntuka. Po Pauli alinkukung'unda imyenda gyake* nkyeni mmyabo, alinkubabuula alinkuti, "Linga Kyala ikubapyuta, lwinu jujumwe! Une ngaja na nongwa najimo. Ukwandila ulu ngubukaga kukubalumbilila abandu aba bakaja Bajuuta."

7 Po Pauli alinkusookapo pa sinagogi, alinkubuuka ku mundu jumo ingamu jaake Tiiti Jusiti, uju aalingiile ndwitiko lwa Bajuuta, inyumba jaake jaapalameene ni sinagogi. 8 Unkulumba gwa sinagogi jila, ingamu jaake Kilisipo, alinkummwitika uNtwa Jesu, pamopeene na bandu boosa abaa nnyumba jaake. Boope aBakolinti bingi aba baalimpilikiisye Pauli, balinkummwitika uNtwa Jesu nu koosigwa.

9 Iisiku limo pakilo, uNtwa alinkummbuula Pauli nkisetuka alinkuti, "Ulingatiilaga, looli endelelaga ukujoba, ungamyekaga, 10 paapo une ndi pamopeene na nungwe. Akajako umundu najumo ugwa kukwisila kukukufulasya. Nkaaja aka balimo abandu bingi abaa kuja biitiki bangu." 11 Po Pauli alinkutugala mu Kolinti ikyinja kimo ni myesi ntandatu, ukuti abamanyisye abandu iisya lya Kyala.

12 Looli nkabalilo ako alinkufika unkulumba umpya ugwa nkiisu ikya Akaja, ingamu jaake Galio. ABajuuta balinkummotokela Pauli,

* 18:6 18:6 Alinkukung'unda imyenda gyake Pauli aabombile bo ulu ukunangisya ukuti Kyala ikubabona ukuti bakaja bandu baake. Bala kalata gwa Imbombo sya Batumigwa 13:51.

balinkuntwala nkyeni mu nkulumba, pabulongi,
13 balinkuti, “Umundu ujū ikubasonga abandū,
ukuti biipuutege kwa Kyala ukukindana ni
ndagilo.”

14 Na paapo Paūli aalondaga ukujoba, Galio
aakaanile, alinkubabwala aBajuuta alinkuti,
“Linga mwansitaakaga umundu ujū kunongwa
simo imbiibi pamo kunongwa jaa bakomu, mwe
Bajuuta naabagiile ukubapilikisya. 15 Looli
paapo nongwa jaa masyū, ingamu ni ndagilo
syinu, amusikeete jujumwe mutumule. Une
ngukaana ukujā ndongi gwa nongwa isyo!”
16 Po alinkubakaga pabulongi. 17 Po boosa
balinkunkola unkulumba gwa sinagogi, ingamu
jaake Sositeni, balinkunkoma palapala nkyeni
mu ndongi. Looli Galio akaapaasiisyepo na
panandi isi syabombigwaga nkyeni mmyake.

Paūli ikubwuka kangi mu Antyokija ijaa ku Silija

18 Paūli alinkwendelela ukutuugala mu Kolinti
amasiku mingi. Po alinkulagana na biitiki bala,
alinkubwuka pamopeene na Pilisika na Akwila
ku Kenkeleja, kumbali ku nyanja. Bo bafikile
uko, Paūli alinkumwa inywili syake,† paapo
syali sya lujiganiko, alinkwipakila mu sitima
ukubwuka nkisisu ikya mu Silija. 19 Balinkufika
mu Efesi, apa aabalekile baa Pilisika na
Akwila. Kala Paūli alinkwingila mu sin-
agogi, alinkubamanyisya aBajuuta. 20 Po

† **18:18** 18:18 Alinkumwa inywili syake ABajuuta linga balapile
simo kwa Kyala bakaaliitikisiigwe ukumwa inywili, bo babom-
bile isi baalapile, biitikisigwaga ukumwa.

balinkunsuma Pauli ukuti atugale nabo akabalilo akatalipo, leelo aakaanile. ²¹ Looli bo ikulagana nabo alinkuti, "Linga Kyala iiganile, ngwakwisa kangi kumyinu." Po alinkusookamo mu Efesi ni sitima.

²² Po Pauli alinkufika mu Kesaliya, alinkwika mu sitima, alinkubuuka mu Jelusalemu nkukiponia ikipanga kya Kyala. Po alinkubuuka mu Antyokija. ²³ Bo atugeele umo akabalilo akanandi, alinkusookamo. Alinkusyunguutula ntwaja utwingi utwa mu Galatija na mu Filigija, aabakasyaga abiiitiki boosa.

Apolo ikulumbilila mu Efesi

²⁴ Akabalilo ako unjuuta jumo ingamu jaake Apolo alinkwisa mu Efesi, umwenekaaja gwa mu Alikisandalija, aali mundu manyi ukujoba, kangi aasimeenye isya mwa Kalata umwikemo. ²⁵ Umundu ujo aamanyisiigwe injila jaa Ntwa, aamanyisyaga kanunu inongwa isya Jesu muno sijiiliile, kangi ku maka, na paapo aalumeenye lwene uloosyo ulwa Johani. ²⁶ Alinkwanda ukujoba isyo kisita kutiila mu sinagogi. Pilisika na Akwila bo bampilikiisye, balinkummwega balinkubuuka nagwe kukaaja kaabo, balinkummanyisya injila jaa Kyala kanunu.

²⁷ Pabungi Apolo alinkulonda ukuloboka mu nyanja ukubuuka mu Akaja. Abiiitiki banine abaa mu Efesi balinkunkasya, balinkumpapo kalata ugwa kubatwalila abiiitiki abaa mu Akaja, ukuti bakammwambilile. Bo afikile kula, aabatulile fiijo abandū aba baalimmwitiike Jesu

kwi ipyana lya Kyala. ²⁸ Alinkubatobesya aBajuuta nkyeni mmbandũ boosa, aabanangisyaga mwa Kalata uMwikemo, ukuti Jesu jo Meesija.

19

Pauli ikulumbilila mu Efesi

¹ Uko nkiisu ikya mu Akaja, Apolo aatuugalaga mu Kolinti. Akabalilo kalakala, Pauli alinkwenda paasi ukubũuka ku Efesi. Uko ku Efesi alinkubaaga abiitiki bamo abaa Jesu.

² Alinkubalaalusya alinkuti, “Bo mummwitiike Jesu, bũle mwalimmwambiliile Mbepo Mwikemo?” Balinkummwamula balinkuti, “Himma, tukapilikamo siku nu kuti aliko Mbepo Mwikemo.” ³ Alinkubalaalusya kangi alinkuti, “Po mwalyosiigwe uoosyo lulikũ?” Balinkummwamula balinkuti, “Uoosyo lwa Johani.”

⁴ Pauli alinkubabũula alinkuti, “Johani aaboosyaga abandũ ukunangisya ukuti bapindwike. Aababũulaga ukuti bammwitikege ujũ ikuja pakwisa kunyuma kumyake, jo Jesu.”

⁵ Bo bapiliike amasyũ aga, balinkoosigwa mu ngamu jaa Ntwa Jesu. ⁶ Po Pauli alinkubiika amaboko gaake pamwanya pamyabo, Mbepo Mwikemo alinkubasulukila, balinkwanda ukujoba mu njobelo isingi, nu kukunguluka.

⁷ Baali banyambala kalongo na babili bano.

⁸ Pauli ingilaga mu sinagogi, aajobaga kisita kutiila, kukabalilo akaa myesi mitatũ, aamanyisyaga abandũ ukuti basiitike inongwa sya Bũnyafyale bwa Kyala. ⁹ Looli bamo baali

bakafu, baakaanile ukwitika, balinkujituka iNjila ijaa Ntwa Jesu pa kilundilo kya bandu. Pauli alinkubaleka, alinkubeega abiitiki baa Jesu ukwenda nagwe. Amanyisyaga kukuti isiku pabujo ubwa mundu jumo, ingamu jaake Tilano. ¹⁰ Pauli alinkwendelela ukubomba bunoobuno ifyinja fibili, po boosa aba baatugalaga nkiisu ikya mu Asija, abajuuta na aba bakaja Bajuuta, balinkupilikisya iisyu lya Ntwa Jesu.

Abaana abaa Sikeba bikukomigwa ni mbepo inyali

¹¹ Akabalilo ako Kyala aabombaga ifiika ifikulumba ku njila jaa Pauli. ¹² Fyope ifitambala ni myenda igi gipalamaasiise umbili gwa Pauli, baabatwalilaga ababine. Ababine baabumbulukaga ububine bwabo, ni mbepo inyali syasookangamo.

¹³ Baaliko abajuuta bamo aba baagelaga ukusoosya imbepo inyali mmbandundu nkaaja ako, kukubombela ingamu jaa Jesu, baatigi, "Mu ngamu jaa Jesu ujũ ikulumbililigwa na Pauli, nikukulagila sookamo!" ¹⁴ Ndi abo baalipo abaana abanyambala bahaano na babili, abaa mpuuti undongosi gwa Bajuuta, ingamu jaake Sikeba. ¹⁵ Looli iliisiku limo bo bikujikaga imbepo inyali mmundu jumo, imbepo inyali jila jilinkubaamula jilinkuti, "Jesu nummeenye, joope Pauli nummwageenie, leelo umwe mwe baani?" ¹⁶ Po umundu ujũ aali ni mbepo inyali, alinkubanyeelela, alinkubafulasya, alinkubatola amaka, balinkubopa kitali ukusooka nnyumba jila.

17 Abandũ boosa aba baatũgalaga mu Efesi, aBajuuta boosa na aba bakaja Bajuuta, baasipiliike inongwa isi baabombeliigwe abaana baa Sikeba. Boosa balinkũja nũ lutende, ingamu jaa Ntwa Jesu jilinkwimikigwa fiijo. 18 Abandũ bingi aba baalimmwitiike Jesu balinkwisa, balinkwilaata pabwelu imbiibi isi babombile. 19 Bamo ndi abo balinkũbungaania baakalata abaa kũbombela ubũlosi, balinkũkosya nkyeni mmbandũ boosa. Baabalile untengo gwa baakalata bala, syali ndalama nyingi fiijo, syafwene umfwalo gwa isikũ limo ugwa bandũ 50,000. 20 Kũ njila ijo iliisyũ lya Ntwa lyakindililaga ukufumuka nũ kongelela ukũja na maka.

Unjwego mu Efesi

21 Bo sikindile isyo, Pauli alinkũtumula ukũbũka mu Jelusalemu, ukwendela mu Make-tonija na mu Akaja, alinkwinogona alinkũti, “Bo ngonilemo mu Jelusalemu, mpaka mbũuke koope kũ Looma.” 22 Po alinkũbatuma abatũli baake babili, Timoti na Elasiti, ukũti batalepo ukũbũka kũ Maketonija. Umwene alinkũsyala akabalilo akanandi nkiisũ ikya mu Asija.

23 Akabalilo ako mu Efesi, gũlinkũsookela unjwego unnywamu fiijo kũnongwa jaa many-isyo isya Njila jaa Ntwa. 24 Aaliko umundũ jũmo ingamu jaake Ndemetilio, umponda fifwani fya feesa. Aapondaga ififwani fya tempeli ijaa lyakyala ikiikũlũ, ingamu jaake Alitemi. Kũ mbombo ijo Ndemetilio na bafundi baake baakabilangamo ubakabi ubwingi. 25 Ndemetilio

aababungeenie ababombi baake na bandu abangi aba baabombaga imbombo bo ijo, alinkubabwula alinkuti, "Mwe bandu umwe, mumeenye ukuti imbombo iyi jikututwalila ubukabi ubwingi. ²⁶ Looli musibwene na kusipilika ukuti, Pauli ujo abasongile abandu abingi na kubasyutula inyiinogono syabo. Biiti-ike ukuti gyabaakyala igi gikutendekesigwa na bandu gikaja gyo gyabaakyala. Ikubomba bo ulo momma mwene mu Efesi, looli mbajo bwingi ubwa nkiisu ikya mu Asija. ²⁷ Ngutiila imbombo jitu iyi, abandu batikujimikaga, joope ni tempeli ijaa lyakyala ikiikulu ikulumba Alitemi, batikujimikaga. Kangi ubusisya bwa lyakyala ilyo, ili abandu boosa abaa mu Asija ni fiisu fyosa bikwipuuta kumyake, bukumalika."

²⁸ Abafundi abanine bo bapiliike inongwa isyo, baakaleele fiyo, balinkwanda ukujwega balinkuti, "Alitemi ugwa Baefesi jo nkulumba!"

²⁹ Akaaja koosa kalinkwisula unjwego. Abandu balinkwaluka pamopeene, balinkukwaja ukwakubakwaba baa Gajo na Alisitaliko, ukubwuka pa kibanja ikya lukomaano. Abandu abo baali baa nkiisu ikya mu Maketonija, aba baalyendile pamopeene na Pauli. ³⁰ Pauli alinkulonda ukwingila pakati pa kilundilo kya bandu, leelo abiiitiki abanine balinkunngomola.

³¹ Baalipo abalongosi bamo abaa nkaaja kala, aba baali bamanyaani baa Pauli. Baabatumile abandu kwa Pauli ukummbwula ukuti, alingasulwa ukubwuka pa kibanja ikya lukomaano.

³² Abandu aba baabungeene pala, bamo

balinkujwega, kukuti mundu alinkujoba isyake. Ukomaano lwalyonangiike. Abandu bingi bakaasimeenye na isi baakomaaniile pala. ³³ ABajuuta balinkunguta umundu gwabo jumo, ingamu jaake Alikisanda, na bandu bamo abaa nkilundilo kila balinkummwimika ukuti ajobe. Joope Alikisanda alinkwinula ikiboko kyake, ukuti abajobele isya kubanokesya pabwelu. ³⁴ Looli abandu aba baabungeene pala bo basyageenie ukuti Njuuta, boosa balinkulaata palikimo kukabalilo akaa sala ibili, baatigi, "Alitemi ugwa Baefesi jo nkulumba!"

³⁵ Kummaliikisyo unsimbi gwa kaaja kala alinkubabatamisa abandu, alinkujoba alinkuti, "Mwe bandu baa mu Efesi, jwani uju akamanya ukuti akaaja akaa mu Efesi, ko aka kikujilindilila itempeli ijaa Alitemi unkulumba, ni kifwani kyake iki kyasatwike ukufuma kumwanya? ³⁶ Akajako umundu uju abagiile ukubukaana ubwanalooli ubu. Po mumyeke, kangi mulingakujaga ukubomba simo, ³⁷ paapo mubatwele abandu aba apa, na paapo bakalitukamo siku lyakyala lyitu ikiikulu Alitemi, kangi bakiiba nafimo mu tempeli jaake. ³⁸ Po linga Ndemetilio na bafundi banine, bali ni nongwa simo ku bandu bamo, pablongi na balongi abakulumba balipo. Babagiile ukubasitaaka uko. ³⁹ Linga muli nasyo inongwa isingi, mutwale ku lukomaano ulu lwitikisiigwe ni ndagilo syitu. ⁴⁰ Ngujoba bo ulo paapo ulu tubagiile ukulongigwa kunongwa jaa njwego ugwa mwisyugu, namanga tukaja nasyo nasimo isya kwinokesya kunongwa jaa njwego ugu."

41 Bo amalile ukujoba isi, alinkulubalania ulakomaano.

20

Pauli ikubuka kangi ku Maketonija na mBugiliki

¹ Unjwego gula bo gumaliike, Pauli alinkubakoolela pamopeene abiitiki, alinkubakasya. Po alinkubalaga, alinkusookapo ukubuka mu Maketonija. ² Bo ikwenda mfiisu fila, aajobaga na biitiki boosa nu kubakasya. Po alinkufika mBugiliki, ³ uko aatugeele akabalilo akaa myesi mitatu. Bo ikwitendekesya ukwipakila mu sitima ukubuka mu Silija, alinkusyagania ukuti aBajuuta bikuntegelela ukumbombela kabiibi. Po alinkutumula ukwenda injila ijaa nkiisu ikya mu Maketonija. ⁴⁻⁵ Abandu abaa baatusindikilaga baatalilepo ukubuka, baatuguuliile nkaaja akaa mu Tiloja. Ingamu syabo baali bo baa Sopatelo umwana gwa Pilo ugwa mu Beloja, Alisitaliko na Sekundo abaa mu Tesaloniki, Gajo na Timoti abaa mu Ndelibe, Tikiko na Tilofimo abaa nkiisu ikya mu Asija. ⁶ Ikyaka kya Pasa bo kikindile, tulinkusookako ku Filipi ni sitima, tulinkwenda amasiku mahaano, tulinkubaaga abiiniitu mu Tiloja. Uko twagonile amasiku mahaano na mabili.

Pauli ikunsysya Jutika

⁷ Pi isiku ilya pa ndungu,* twalyaganiile pakwipuuta nu kumenya ikisyese. Pauli

* **20:7** 20:7 Iisiku ilya pa ndungu Bala ku Isyakulingaania.

alinkubamanyisya abandũ mpaka pakilo pakati, paapo aalondaga ukusookapo kilaabo kyake. ⁸ Ikyumba ikya ku golofwa iki twabungeene, kyali ni nyaale nyingi. ⁹ Aaliko undũmyana jũmo, ingamu jaake Jutika, aatũgeele pi itũulo. Paũli alinkwendelela ukũlũmbilila akabalilo akatali, mpaka undũmyana ũjo alinkwanda ukũsipũka. Ũtulo bo tukindiliile fiijo, alinkũtunyuka ukũfuma ku golofwa ijaa butatũ. Abandũ balinkũmmwinũla, looli aafwile. ¹⁰ Paũli alinkũsuluka paasi, alinkwinama, alinkũmmũbatila undũmyana jũla, alinkũbabũula abandũ alinkũti, "Mulinganyomokaga, ũbũumi bwake bukũali bukũlũmo!" ¹¹ Po Paũli alinkũfyũka kangĩ ku golofwa kũkwipũuta, alinkũmenya ikisyesye, balinkũlya. Alinkwendelela ukũlũmbilila mpaka kubũkye, po alinkũsookapo. ¹² Abandũ bala, balinkũntwala kũkaaja undũmyana jũla ũnkafu itolo, balinkũhoboka fiijo.

Paũli ikũbalaga abakũũũ baa kipanga kya Kyala ikya mu Efesi

¹³ Paũli aatumwile ukwenda paasi ukũbũũka ku Aso. Aapangile ukũti tutalepo tukammwage kũla. Po ũswe tũlinkwipakila mu sitima, tũlinkũfika kũla. ¹⁴ Bo atwagile mu Aso, tũlinkũmpakila mu sitima, tũlinkũbũũka twesa mpaka mu Mitilene. ¹⁵ Ũkũfuma ũko iisikũ lya bũbili tũlinkũningana nu lũsũngo lwa mu Kija. Kilaabo kyake tũlinkũfika ndũsũngo lwa mu Samu, kilaabo ikingĩ tũlinkũfika mu Mileti. ¹⁶ Paũli aatumwile ukũkiisania kisita kwendela

mu Efesi, ukuti alingakaabila nkiisu ikya mu Asija. Aalondaga ukwandana mu Jelusalemu, linga sibagiile bo kikaali ikyaka kya Pentekositi.

17 Ukufuma ku Mileti, Pauli alinkutuma indumi ku bakuuu baa kipanga kya Kyala ikya mu Efesi, ukuti baaganile nagwe. 18 Bo bafikile kumyake, alinkubabuuu alinkuti, “Umwe mumeenye muno naatuuagalaga na nuumwe amasiku goosa ukufuma iisiku lya kwanda ili naafikile apa pa Asija. 19 Bo ngummbombela uNtwa Jesu pakati pamyinu, naali nu lwiji- isyo ndi syosa, kaa kingi naalilaga mu ndumbula kunongwa jinu. Kangi naalyendile mu ngubilo inyingi, fiijo ku Bajuuta aba baalindegeliile. 20 Mumeenye ukuti ngaasyon- ganiike ukubalumbilila isi sibagiile ukubatuula umwe, kangi naamanyisyaga pabwelu na mu nyumba syinu. 21 Naabalumbililaga aBajuuta na aba bakaja Bajuuta ukuti bapinduke, basume uluhobokelo kwa Kyala, nu kummwitika uNtwa gwitu Jesu.

22 “Namupilikisye. Une nsumwike ku Jelusalemu, Mbepo Mwikemo ikuufimbilisya. Ngubuuu kisita kusimanya isi sikwakuuuuyaaga uko. 23 Looli isi nsimeenye syo isi, Mbepo Mwikemo ikuusisimikisya, kukuti kaaja aka ngwendamo, ukuti ukupinyigwa mu nnyololo ni ngubilo fyo ifi fikuuunguulila. 24 Looli ndikubupaasya ubuuu bwangu ukuja kandu kaa ntengo, ukuti njimaliisye imbombo iji uNtwa Jesu aalimbeele, fyobeene nguujilumbilila iNdumi iNunu ijaa ipyana lya Kyala.

25 “Liilino mmeenye akajapo najumo pakati pamyinu ujũ ikwisa kũmbona kangĩ, mwe nendaga pakati pamyinu bo nikũbalũmbilila isya Bunyafyale bwa Kyala. 26 Kũnongwa ijo, ngũlonda mwesa mumanye umwisyũgũ, ukuti linga jũmo ikusoba jikaja nongwa jangũ, 27 paapo ngaasyonganiikepo ukabafumukisya syosa isi Kyala aasibaatiike. 28 Mwikeetege bununu, kangĩ mugukeetege goope nũ ntiimo goosa ugũ Mbepo Mwikemo aababiikile umwe ukũja biimilili. Mukitiimege ikipanga kya Kyala iki aalyũlile ni ilopa lyake jũujo. 29 Mmeenye fiijo ukuti bo nsookilepo, imbwa ingali isya ndiisu aasikwisa pakati pamyinu, sitikugũpaakisyaga untiimo. 30 Na nuumwe pakati pamyinu mwe biitiki, aabikwinũka abandũ aba aabikũjobaga inongwa sya butungũlũ, isya kubasofya abiitiki ukuti babakongege abeene. 31 Kũnongwa ijo, mujege maaso! Mukũmbũkege ukuti ifyinja fitatũ pakilo na pamuusi, ngaalekile ukũnsoka kukuti mundũ, kaa kingi naalilaga mu ndumbula.

32 “Po ulũ nikũbabiika mbũlindilili bwa Kyala nũ bwa isyu ilya ipyana lyake, ili libagiile ukũbapa amaka ni sajo syosa isi aafingile ukũbapa abandũ baake abiikemo.† 33 Une ngasũmamo siku umfwalo, pamo imyenda kũ mundũ gwesa jũla. 34 Mumeenye jũjũmwe ukuti naabombaga imbombo na maboko gangũ jũjũne, ukuti ngabe fyosa ifi naalondaga ukũbombela, une na biinangũ.

† 20:32 20:32 Abiikemo Bala kũ Isyakũlingaania.

³⁵ Ndi syosa isi naabombaga, mbanangiisye ukuti tukulondigwa ukwijaula ukubomba imbombo, ukuti tubatuulege aboonywa. Mugakumbakege amasyu agaa Ntwa Jesu, juujo aatile, 'Sajo fiijo ukusoosya ukukinda ukwambilila.' "

³⁶ Pauli bo amaliisiisye ukusijoba isi, alinkufugama, alinkwipuuta pamopeene nabo boosa. ³⁷ Po boosa balinkulila fiijo,

balinkummuubatila Pauli nu kumfipa.

³⁸ Baakindiliile ukusulumania, paapo aababuulile ukuti batikwisa kummbonamo kangi. Po balinkunsindikila mpaka mu sitima.

21

Pauli ikubuuka ku Jelusalemu

¹ Bo tulageene nabo, tulinkwipakila mu sitima, tulinkugoloka ukubuuka mpaka ndusungo lwa mu Kosi. Kilaabo kyake tulinkufika ndusungo lwa mu Loto, ukufuma uko tulinkubuuka mu Patala. ² Uko tulinkujaaga isitima ijaa kubuuka mu Foinike, tulinkwipakila, tulinkubuuka. ³ Bo tufikile apa ulusungo lwa mu Saipulasi lukuboneka, tulinkwenda injila ijaa kwitongo ukubuuka nkiisu ikya mu Silija. Apo isitima jilinkwima nkaaja akaa mu Tili, ukuti jisulusye ifitwalo. ⁴ Tulinkusuluka, twabalondile abiitiki baa pala. Twatugeele nabo amasiku mahaano na mabili. Abiitiki abo baalongosigwaga ukujoba na Mbepo Mwikemo, balinkummbuula Pauli ukuti alingabukaga mu Jelusalemu. ⁵ Looli iliisiku lya kusookapo bo lifikile, abiitiki boosa abanyambala pamopeene na bakasi baabo,

na baanaabo, baatusindikiile ukusookamo nkaaja. Bo tufikile kumbali ku nyanja, twesa tulinkufugama, tulinkwipuuta. ⁶ Po tulinkulagana, uswe tulinkwipakila mu sitima jilajila, abeene balinkugomoka kumyabo.

⁷ Ukufuma mu Tili, tulinkwendelela ni njila jitu, tulinkufika mu Tolomei. Uko tulinkubaponia abiitiki, tulinkutugala nabo iisiku limo. ⁸ Kilaabo kyake tulinkubuuka mu Kesalija. Uko tulinkwingila nnyumba jaa Filipo undumbilili, tulinkutugala kumyake. Ujo aali jumo mmbandũ bala bahaano na babili, aba baasaliigwe ukujaba ifindu kula ku Jerusalemu.*

⁹ Filipo aali na baana bana abalindwana, aba bakaali beegi, baali ni kikungilwa ikya kukunguluka.

¹⁰ Bo tutugeele kula amasiku mingi, alinkwisa ukunguluka jumo ukufuma mu Jutai, ingamu jaake Agabo. ¹¹ Bo afikile, alinkwega umpango gwa Pauli, alinkwipinya amalundi na maboko alinkuti, “Mbepo Mwikemo ikujoba ikuti, ‘Abalongosi baa Bajuuta abaa mu Jerusalemu bikwampinya bo ulu, umwene mpango ugu, bikwammbiika mmaboko gaa bandu aba bakaja Bajuuta.’ ”

¹² Bo tupiliike isyo, uswe pamopeene na bandu abangi aba baalipo pala, tulinkumpelesya Pauli ukuti alingabukaga mu Jerusalemu. ¹³ Looli umwene alinkwamula alinkuti, “Fiki mukulila nu kunyogonyola indumbula jangu? Une ndikupaasya syosa, kuje ko kupinyigwa pamo

* **21:8** 21:8 Bala kalata gwa Imbombo sya Batumigwa 6:1-7.

koope nu kufwa mu Jelusalemu, kunongwa jaa ngamu jaa Ntwa Jesu.”¹⁴ Bo twagile Pauli asikaanile isi tummbuulile, twalekile ukumpelesya, twatile, “Ubwigane bwa Ntwa bubombigwege.”

¹⁵ Bo tutuugeelepo amasiku agangi, tulinkwega ifyombo fyitu, tulinkwendelela ni njila jaa kubuuka ku Jelusalemu. ¹⁶ Abiitiki bamo abaa mu Kesalija balinkulongosania na nuuswe. Balinkututwala ukuti tukatugalege nnyumba jaa mundu jumo ujū bantigi Munasoni, umundu gwa mu Saipulasi, ujū aali jumo mbiitiki abaa kubwandilo.

Pauli ikufika mu Jelusalemu

¹⁷ Bo tufikile mu Jelusalemu, abiitiki balinkutwambilila nu lusekelo. ¹⁸ Kilaabo kyake, Pauli alinkubuuka pamopeene na nuuswe kukumponia Jaakobo, boope na bakulu boosa abaa kipanga baalipo. ¹⁹ Pauli bo abaponiisye, alinkubabuula syosa isi Kyala aabombile ku bandu aba bakaja Bajuuta, mbubombeli bwake.

²⁰ Bo basipiliike isyo, balinkuntuufya Kyala, po balinkummbuula Pauli balinkuti, “Gwamyitu, bule usibwene isi silipo apa? Balipo aBajuuta baelufu bingi aba bammwitiike Jesu. Boosa abo bikwendelela ukusikonga fiijo indagilo sya Moose. ²¹ Leelo baabuuliigwe inongwa syako ukuti kubamanyisya aBajuuta boosa aba bikatugala mfiisu fya bandu aba bakaja Bajuuta, ukuti basileke indagilo sya Moose, balingababuutaga kukyeni abaanaabo, kangi balingasikongaga inyiiho syitu. ²² Ulu tuti fiki?

Sili pabwelu, aabikupilika ukuti gwisile. ²³ Po ubombe isi tukukubwula. Tuli nabo apa abandu bana aba bikulonda ukubomba isi banndapile Kyala. ²⁴ Uje pamopeene nabo, ubombe ulubaatiko ulwa kwijeelasya, ubahombele, ukuti bamwe inywili syabo.† Linga ubombile bo ulu, abandu boosa aabikumanya ukuti inongwa syako syosa isi baabwuligwaga sya itolo, looli ugwe usikolile indagilo sya Moose. ²⁵ Looli ku biitiki aba bakaja Bajuuta, twabasimbiile kalata ugwa kubabwula isi twatumwile, ukuti balingalyaga ifindu ifi bagisookiisye gyabaakyala ukuya ikemo, balingalyaga iilopa, balingalyaga inyama isya finyamaana ifi finiongotoliigwe amakosi, kangi balingalogwaga.”

²⁶ Po kilaabo kyake Pauli alinkubeega abandu bala, alinkwipuuta ulwipuuto lwa kwijeelasya pamopeene nabo. Alinkwingila ndupaso lwa tempeli ukubabwula abapuuti akabalilo akaa kumaliisya ukwijeelasya, na kabalilo akaa bapuuti ukubasookesya ikemo kwa Kyala kukuti mundu uju aalapile.

Pauli ikukoligwa ndupaso lwa tempeli

²⁷ Amasiku ago mahaano na mabili agaa kwijeelasya bo gikuya pakumalika, aBajuuta bamo aba baafumile mu Asija balinkummbona Pauli ndupaso lwa tempeli, balinkubasambulania abandu boosa aba baalipo pala, balinkunkola. ²⁸ Balinkujwega balinkuti, “Mwe Banyaisilaili, namututwile! Uju jo uju ikummanyisya kukuti

† **21:24** 21:24 Bamwe inywili syabo Bala kalata gwa Imbombo sya Batumigwa 18:18.

mundu na kukuti bujo, isi sikupinga ikikolo kyitu, indagilo sya Moose, fiijo apa Pabujo uBwikemo. Kangi anyasiise itempeli inyiikemo paapo ikubingisya mbujo bwitu aba bakaja Bajuuta.”²⁹ Baajobile bo uho paapo baalimmbwene nkaaja umundu ujua akaja Njuuta, ujua aali Mwe-fesi, ingamu jaake Tilofimo, bo ali pamopeene na Pauli. Balinkwinogona ukuti kingamo Pauli aalimwingiise mbujo bwabo ubwa tempeli.

³⁰ Po akaaja koosa kaa Jelusalemu kalinkusambuka, abandua balinkubungaana mbibimbibi, balinkunkola Pauli, balinkunkwabila panja ukufuma mbujo bwa Bajuuta. Nakalinga abalindilili baa mu tempeli balinkwigala inyiigi.³¹ Bo bikulonda ukunngoga Pauli, indumi jilinkumfikila undongosi unkulumba gwa basikali aBalooma, ukuti akaaja kaa Jelusalemu koosa kasambwike.³² Nakalinga undongosi ujo alinkubeega abasikali na balongosi baabo, balinkubopa ukusuluka pa kilundilo kya bandu. Abandua abo bo hammbwene undongosi unkulumba na basikali baake, balinkuleka ukunkoma Pauli.

³³ Undongosi unkulumba gwa basikali alinkummbukila Pauli, alinkunkola, alinkulagila ukuti apinyigwe ni minyololo mibili. Po alinkulaalusya alinkuti, “Ujua jo jwani? Abombile sya fiki?”³⁴ Bamo nkilundilo kila ikya bandu balinkujwega, kukuti mundu alinkujoba isyake. Undongosi unkulumba gwa basikali alinkutoligwa ukusyagania isi sitwele unjwego. Kunongwa ijo alinkubalagila ukuti bantwale Pauli mwi ilinga ilya basikali.³⁵ Pauli bo afikile

mu ntandalilo ugwa ilinga lila, abasikali bala balinkumpimba, paapo abandũ baali bingi aba baalondaga ukunngoga. ³⁶ Ikilundilo kya bandũ kyankongaga, kyajwegaga kyatigi, “Agogigwe!”

Paũli ikujoba isya kwinokesya nkyeni mBaju-uta

³⁷ Abasikali bo bali kifuki ukumwingisya Paũli mwi ilinga lyabo, Paũli alinkunndaalusya undongosi gwabo unkulumba alinkuti, “Bũle, mbagiile ukukubũla simo?” Undongosi jũla alinkwamula alinkuti, “Ngimba umeenye ikigiliki! ³⁸ Bũle, ugwe ukaja jo Mmisili jũla ujũ amasikũ aga gakindile, aabasongile abandũ ukusambũka nũ kulongosya ikilundilo kya bandũ abagogi 4,000, ukubũka nabo ndungalangala?” ³⁹ Paũli alinkwamula alinkuti, “Mma! Une ndi Njuuta gwa mu Taliso, akaaja akafumuke akaa mu Kilikija. Ngusũma unyitikiisye njobepo na bandũ aba.” ⁴⁰ Undongosi jũla bo ammwitikiisye, Paũli alinkubabatamisa abandũ ni kiboko kyake, aalyimile pa ntandalilo. Bo bamyekile, alinkujoba nabo mu njobelo jaabo.

22

¹ Paũli alinkuti, “Mwe baamyitũ na mwe baataata, namumbilikisye isi ngujoba nkyeni mmyinu, isya kwinokesya.”

² Bo baagile ikujoba mu njobelo jaabo, balinkongelapo ukumyeka.

Po Paũli alinkujoba alinkuti, ³ “Une niine ndi Njuuta bo ulwinu, mbaapiigwe mu Taliso nkiisũ ikya mu Kilikija, looli ngũliile nkaaja

akanywamu kakaaka akaa Jelusalemu, mmanyisiigwe na Gamalieli,* ukusikonga fiijo indagilo sya biisukulu biitu. Bwila ngummbombela Kyala ni ndumbula jangu joosa, bo ulu umwe mukubomba lilino.

⁴ “Naabataamyaga nu kulonda ukubagoga abandu aba baajikongaga iNjila iji ijaa Ntwa Jesu, naabakolaga abanyambala na bakiikulu, naabapinyaga mu nnyololo. ⁵ Isi nikubabwala umwe, umpuuti unkulumba pamopeene ni Sanihendilini joosa, babagiile ukusisimikisya ukuti sya nalooli. Kangi abeene bo aba baalimbeele baakalata baa kubatwalila aBajuuta biiniitu aba baali mu Ndamasika. Une naabuwaka kula ukuti mbapinye abandu aba bikummwitika Jesu, nu kubatwala muno mu Jelusalemu, ukuti biise bafundigwe.”

Pauli ikujoba isya kupinduka kwake

(Imbombo sya Batumigwa 9:1-19; 26:12-18)

⁶ “Nendaga mu njila, bo nsegeliile ukufika mu Ndamasika, bo iisuba lili pantu, nakalinga undangalila unnywamu ukufuma kumwanya, gwaliimuliike ukusyunguutula une. ⁷ Ndinkugwa paasi, ndinkupilika iliisyu ili likumbwala likuti, ‘Sauli! Sauli! Fiki kufunda?’ ⁸ Po ndinkwamula ndinkuti, ‘Gwe Ntwa, gwe gwani?’ Umwene alinkunyaamula alinkuti, ‘Une ne Jesu ugwa mu Nasaleti, uju ugwe kumfunda.’ ⁹ Aba baali

* 22:3 22:3 Gamalieli Umundu uju aali mfumuke fiijo akabalilo kala, paapo aali ndongosi gwa Bafalisai, aasimeenye fiijo indagilo sya Moose. Bala kalata gwa Imbombo sya Batumigwa 5:34.

pamopeene na niine baagubwene undangalila gula, looli bakaalyageenie iisya ilya uju aajobaga na niine. ¹⁰ Po ndinkulaalusya ndinkuti, 'Ntwa, mbombe ifiki?' ƆNtwa alinkumbwula alinkuti, 'Sumuka! Gwingile mu Ndamasika, umo mo kwakubwuligwa syosa isi ubatikiliigwe ukusibomba.' ¹¹ Kunongwa jaa bukali ubwa ndangalila gula, naatoliigwe ukukeeta. Abiinangu balinkungola ikiboko, balinkuundongosya mpaka ukwakufika mu Ndamasika.

¹² "Uko aaliko umundu jumo, ingamu jaake Ananija, umundu uju antiilaga Kyala, kangi aasikolaga fiijo indagilo sya Moose, nu kwimikigwa fiijo na Bajuuta boosa aba batugalaga mu Ndamasika. ¹³ Jo alinkwisa, alinkwima kifuki na niine, alinkumbwula alinkuti, 'Gwamyitu Sauli, ukeetege kangi.' Nakalinga amaaso gangu galinkukeeta, ndinkummbona.

¹⁴ "Po alinkujoba alinkuti, 'Kyala gwa biisukulu biitu akusalile ugwe ukuti ubumanye ubwigane bwake, ummbone uNgolofu,† nu kulipilika iliisya ukufuma nkanwa mmyake, ¹⁵ paapo kujaga nkeeti gwake ku bandu boosa, kubabwulaga isi usibwene nu kusipilika. ¹⁶ Lilino kuguulila ifiki? Sumuka! Goosigwe, uhobokeligwe ubutalanongwa bwako, ku njila jaa kusuma mu ngamu jaake.'

¹⁷ "Naagomwike mu Jelusalemu, ndinkwingila mu tempeli. Bo ndi pakwipuuta, ndinkukibona ikisetuka. ¹⁸ Nkisetuka ikyo ndinkummbona

† 22:14 22:14 ƆNgolofu Ujo jo Jesu.

uNtwa ikuti, 'Nakalinga usookengemo mu Jelusalemu! Paapo bakabagila ukwitika amasyu gaako agaa kuusisimikisya une.'
¹⁹ Ndinkummwamula ndinkuti, 'Ntwa, abeene bameenye ukuti une nendaga kukuti sinagogi, naabapinyaga mu nnyololo nu kubakoma aba baakwitikaga ugwe! ²⁰ Unkeeti gwako Sitefani bo ikugogigwa, jujuune naalyimile kifuki, naaliitiike ukuti babombe bo ulo, naalindiliile amakoti agaa bandu aba banngogaga.' ²¹ Po uNtwa alinkumbwala alinkuti, 'Buwaga! Nikukutuma kubutali, ku bandu abaa mfikolo ifingi.' "

Pauli ikwinangisya ukuti joope Ndooma

²² Ikilundilo kya bandu bampilikisya Pauli, leelo bo ajobile iliisya ili, po balinkwanda ukujwega fijo balinkuti, "Namunsoosyepo pakiisu, paapo atikulondigwa ukujako ku buumi!" ²³ Kangi baajwegaga nu kutaaga imyenda gyabo, nu kutululusya ifumbi kumwanya. ²⁴ Po undongosi unkulamba jula alinkubalagila abasikali baake ukuti bammwingisye Pauli mwi ilinga ilya basikali. Kangi alinkubalagila ukuti banndaalusyege bo bikunkoma ni fingoti, ukuti asimanye isi sibapelile abandu abo ukujwega bo ulo. ²⁵ Looli bo bampinyile Pauli ni ngoje, ukuti akomigwe ifingoti, Pauli alinkunndaalusya undongosi gwabo uju aalyimile kifuki nagwe alinkuti, "Bule, mwikisisigwe ni ndagilo, ukunkoma uju Ndooma ku lalagilo lwa kiisu, bo akalongigwa?"

26 Ujo bo apiliike isi, alinkubwuka ku ndongosi unkulumba gwa basikali alinkuti, “Kulonda ukubomba ifiki? Umundu ujw Ndooma ku lalagilo lwa kiisu!” 27 Po undongosi unkulumba gwa basikali, alinkummbwula Pauli alinkuti, “Mbwula, bule ugwe uri Ndooma?” Pauli alinkwamula alinkuti, “Eena!” 28 Undongosi jwla alinkuti, “Une nhongile indalama inyingi ukubukaba ubwlooma ku lalagilo lwa kiisu.” Pauli alinkwamula alinkuti, “Une naapaapiigwe ndi Ndooma paapo taata aali Ndooma.”

29 Nakalinga abasikali aba baalondaga ukunndaalusya Pauli balinkundeka, undongosi unkulumba ugwa basikali alinkutiila, bo asyageenie ukuti Pauli Ndooma ku lalagilo lwa kiisu, kangi ampinyile ni minyololo.

Abalongosi aBajuuta bikutapukana

30 Kilaabo kyake, paapo unsikali unkulumba aalondaga ukubumanya ubwanalooli, ukuti aBajuuta fiki bansitaakile Pauli, alinkummwabwula nu kubalagila abapuuti abalongosi, ni Sanihendilini ukuti baaganile.‡ Po alinkuntwala Pauli, alinkummwimika nkyeni mmyabo.

23

1 Pauli alinkubang'aatulila amaaso abaa mu Sanihendilini, alinkujoba alinkuti, “Baamyitu, une mbwumi bwangu mpaka lilino, ndi ni ndumbula inunu nkyeni mwa Kyala.” 2 Looli umpuuti unkulumba Ananija alinkubalagila aba baalyimile kifuki na Pauli, ukuti bankome ni

‡ 22:30 22:30 †Sanihendilini Bala ku isyakulingaania.

ipi ku kanwa. ³ Po Pauli alinkummbuula alinkuti, “Kyala ikwisa kukukoma, gwe imato ilya mpanya!” Ugwe utugeele pakuundonga une ukukongana ni ndagilo sya Moose, kangi juugwe kukilania indagilo sisiisyo ukulagila ukuti ngomigwe!”

⁴ Abandu aba baalyimile kifuki na Pauli balinkummbuula balinkuti, “Ugwe, keeta kuntuka umpuuti unkulumba gwa Kyala?”

⁵ Pauli alinkubaamula alinkuti, “Baamyitu, ngaameenye ukuti mpuuti unkulumba, paapo sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, ‘Ulinganngunaga undagili gwa bandu baako.’”[†]

⁶ Pauli aasyageenie ukuti bamo Basatukai, abangi Bafalisai, po alinkulaata mu Sanihendilini alinkuti, “Mwe baamyitu, une ndi Mfalisai, ndi mwana gwa Bafalisai, ngulongigwa pabulongi apa paapo ngusubila ukuti abafwe bikwisa kusyuka.” ⁷ Pauli bo ajobile isyo, ulukaani ulwa Bafalisai na Basatukai lalinkutupuka, iSanihendilini jilinkutapukana. ⁸ Syaboniike isyo paapo aBasatukai bikuti kukajako ukusyuka mbafwe, bakajako abandumi, ni mbepo sikajako. Looli aBafalisai bikwitika isi syosa.

⁹ Po palinkuja nu njwego unnywamu, abamanyisi bamo abaa ndagilo sya Moose aba baali Bafalisai, balinkwima balinkupinga ku maka balinkuti, “Tutikujibona inongwa

* **23:3** 23:3 Imato ilya mpanya jo mundu uju ali ni kisa ikya butungulu. † **23:5** 23:5 Bala kalata gwa Ukusooka 22:28.

najimo mmundu ujũ. Kingamo mbepo, pamo gwandũmi, ajobile nagwe.”¹⁰ Ułakaani bo lanywamu fiijo, undongosi gwa basikali alinkwanda ukutiila ukuti babagiile ukunnyaafulania Paũli. Po alinkubalagila abasikali ukummwega Paũli kũ maka pakati pa kilũndilo kya bandũ, ukuti bantwale mwi ilinga ilya basikali.

¹¹ Ikilo kila uNtwa Jesu alinkwima kifuki na Paũli, alinkummbũũla alinkuti, “Gwikasye, usifumwisye inongwa syangu mu Jerusalemu. Mpaka ukasifumusye moope mu Looma.”

ABajuuta bikwitikana ukunngoga Paũli

¹² Bo bũkiile, aBajuuta bamo balinkwitikana, balinkulapa ukuti bikufipiika ifindu na miisi, mpaka banngoge Paũli.¹³ Abandũ aba baalapile ukusibomba isi baakindile amalongo mana.

¹⁴ Po balinkubũũka kũ bapuuti abalongosi na balongosi baa Bajuuta, balinkubabũũla balinkuti, “Tũlapile ukuti tutikupalamaasyapo ifindu pamo amiisi, mpaka tunngoge Paũli.

¹⁵ Kunongwa ijo, umwe pamopeene ni Sanihendilini, mutume indũmi kũ ndongosi unkulũmba gwa basikali ukuti antwale Paũli kumyinu, mufwanega mukũlonda ukũlaalũsya kanunu inongwa jaake. Uswẽ twitendekiisye ukunngoga bo akaali ukusegelela ukufika apa.”

¹⁶ Looli umwipwa gwa Paũli bo apiliike inongwa isya kunngoga Paũli, alinkubũũka mwi ilinga ilya basikali, alinkummbũũla Paũli inongwa sila.¹⁷ Paũli alinkunkoolela undongosi jũmo ugwa basikali, alinkummbũũla

alinkuti, “Utwale undumyana ujū kū ndongosi unkulumba gwa basikali, ali nasyo simo isya kummbūla.” ¹⁸ Po undongosi jūla alinkuntwala undumyana kū ndongosi unkulumba, alinkummbūla alinkuti, “Umpinyigwa jūla Pauli, angooliile nū kūsūma ukuti nuntwale undumyana ujū kumyako, paapo ali nasyo simo isya kukubūla.” ¹⁹ Undongosi jūla alinkunkola ikiboko undumyana jūla, alinkubūka nagwe pabūtiitū, alinkunndaalūsyā alinkuti, “Isi kulonda ukūmbūla syo silikū?”

²⁰ Undumyana jūla alinkwamula alinkuti, “ABajuuta biitikeene ukukusūma ukuti utwale Pauli kīlaabo nkyeni mu Sanihendilini, ukuti bafwanege ngati bikulonda ukūlaalūsyā kanunu inongwa syake. ²¹ Looli ugwe ulingiitika, paapo abanyambala aba bakindile amalongo mana aabikūnsigila Pauli mu njila. Balapile ukuti bikūfipiika ifindū na miisi, mpaka banngoge. Biitendekiisye ukūngoga, bikukūguulila ugwe ukwitikisya Pauli ukwisa mu Sanihendilini.” ²² Po undongosi unkulumba jūla alinkūmwitikisya umwipwa gwa Pauli ukūsookapo pala, alinkūndagila alinkuti, “Ulingammbūlaga umundū najūmo ukuti ummbūlile inongwa isi.”

Umsikali unkulumba ikuntūma Pauli kū ndongosi gwa kūsū

²³ Po undongosi unkulumba gwa basikali alinkubakoolela abalongosi baa basikali babili, alinkubabūla alinkuti, “Mwitendekesye ukūsookapo mu sala jaa 3:00 ikilo iki, ukubūka

mu Kesalija. Muje pamopeene na basikali imia ibili, abaa kwitoga ifalaasi 70, na baa ngwego imia ibili. ²⁴ Musitendekesye ni falaasi isya kwitogapo Pauli, mumfikisye kanunu kwa Feliki unkulumba gwa kiisu.”

²⁵ Po undongosi unkulumba gwa basikali alinkusimba kalata uju ikuti,

²⁶ Nikukusimbila ugwe mwimikigwa Feliki, gwe ndongosi gwa kiisu, nikukuponia, jo une Kilautio Lisija.

²⁷ Umundu uju aakoliigwe na Bajuuta, baalondaga ukunngoga. Ndinkubuka na basikali bangu, ndinkumpoka, paapo naameenye ukuti umundu uju Ndooma ku lalagilo lwa kiisu. ²⁸ Une naalondaga ukujimanya inongwa iyi aBajuuta bansitaakiile, po naalintwele nkyeni mu Sanihendilini jaabo. ²⁹ Ndinkusyagania ukuti bikunsitaaka pabulongi, kunongwa jaa kukaanikana isya mu ndagilo syabo. Looli jikaalipo inongwa najimo ijaa kuti agogigwe pamo apinyigwe. ³⁰ Bo mbuliigwe ukuti aBajuuta bamo biitikeene ukunngoga kisita kunndonga, ndinkutumula ukuti atwaligwe kumyako. Naabalagiile boope aba bikunsitaaka ukuti biise bajobe kumyako isi bikunsitaakila.

³¹ Po abasikali balinkummwega Pauli bo muno balagiliigwe, balinkuntwala ikilo kilakila mpaka nkaaja akaa mu Antipateli. ³² Kilaabo kyake abasikali abaa baaliitogile ifalaasi

balinkubũuka pamopeene na Pauli, aba baalyendile paasi balinkugomokelamo mwi ilinga ilya basikali. ³³ Abasikali aba baali na Pauli bo bafikile mu Kesaliya, balinkũmpapo kalata undongosi gwa kiisu, joope Pauli balinkũmbiika mmaboko gaake. ³⁴ Bo abalile kalata jũla, alinkũbalaalusya alinkuti, “Umundu ujũ afumile nkiisu kilikũ?” Bo asyageenie ukuti umundu ujũ afumile nkiisu ikya mu Kilikija, ³⁵ alinkũmbũula alinkuti, “Nikwisa kupilikisyaga inongwa jaako, bo biisile aba bakusitaakile.” Alinkũlagila ukuti alindililigwege nkitangaalala ikya Heloti.

24

¹ Amasikũ mahaano bo gakindile, umpuuti unkulũmba Ananija alinkwisa bo alongoseenie na balongosi bamo abaa Bajuuta, pamopeene nu njobi jũmo, ingamu jaake Telitulo, ukuti bammbũule undongosi gwa kiisu inongwa isi bikũnsitaakila Pauli. ² Abasikali balinkũnkoolela Pauli pabulongi, Telitulo alinkwanda ukusitaaka alinkuti, “Mwimikigwa Feliki, ubulongosi bwako ubũnunu butwele ulutengaano kukabalilo akatali, kangĩ na isi sikũlondigwa ukutendekesigwa, kusitendekesya kanunu kũnongwa jaa kiisu kyitu. ³ Tukũsyambilila isyo akabalilo koosa na popoosa pala nu kũgwa ulupi fiijo kũmyako. ⁴ Looli kisita kũtaaga akabalilo kaako kingi, ngũkupyelesya utupilikisye ni kisa kyako kũ bũpimba.

⁵ “Twagile umundu ujũ ikuleefya, ikupasyula aBajuuta mfiisu fyosa, kangĩ ndongosi

gwa biitiki baa mundu ugwa mu Nasaleti.
⁶ Kangi aagelilepo ukujinyasya itempeli, leelo twalinkolile. [Twalondaga ukunndonga ukukongana ni ndagilo syitu, ⁷ looli Lisija undongosi unkulumba gwa basikali, aaliisile na basikali bingi, aalimmwegile ku maka mmaboko giitu. ⁸ Alinkulagila ukuti aba bikunsitaaka biise bansitaake kumyako.]* Ugwe bo gunndaalusisiye jujugwe, po ubagiile ukusimanya ukufuma kumyake syosa isi tansitaakiile kumyako, ukuti sya nalooli.”

⁹ ABajuuta bala boope balinkongaana nagwe, balinkummoohela Pauli balinkuti, syosa isi ajobile Telitulo sya nalooli.

Pauli ikujoba isya kwinokesya nkyeni mwa Feliki

¹⁰ Po unkulumba gwa kiisu alinkwitikila untu ukuti Pauli joope ajobepo. Po Pauli alinkujoba alinkuti, “Mmeenye ukuti ugwe uli ndongi nkiisu iki ifyinja fingi. Kunongwa ijo ngujoba nkyeni mmyako isya kwinokesya nu lusekelo. ¹¹ Ubagiile ukusisimikisya ukuti gakindile amasiku kalongo na mabili itolo, ukufuma akabalilo aka naabukile kukwipuuta mu Jelusalemu. ¹² Bakaaliinyaagilemo ukukaanikana nu mundu najamo ndupaso lwa tempeli, pamo ukupasyula ikilandilo kya bandu, pamo mu sinagogi, pamo moosa nkaaja. ¹³ Inongwa isi bikusitaakila, bakabagila ukunangisya ukuti sya nalooli.

* **24:8** 24:6-8 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na masyu aga.

14 “Looli une ngwitika kumyako, ukuti ngummwipuuta Kyala uju abiisukulu biitu bammwipuutaga, nu kukongana ni Njila iji abandũ bamo bikujijoba ukuti lwitiko lwa butungulu. Ngwitika syosa isi sisimbiigwe mu ndagilo sya Moose, ni sya mwa baakalata abaa bakunguluka. 15 Une ngunsũubila Kyala, boope bikunsũubila Kyala, ukuti kukwisa kujako ukusyuka abafwe, abagolofu na babiibi. 16 Fyobeene ngwijũula bwila, ukuti njege ni ndumbula inunu nkyeni mwa Kyala na nkyeni mmbandũ.

17 “Bo ndũugeele ifyinja fingi mbutali, naagomwike mu Jelusalemu, ukuti mbatwalile abandũ ifya bususilwa nu kunsookesya Kyala iliikemo. 18 Bo ngũbomba isi, abajuuta bamo aba baafumile nkiisu ikya mu Asija, balinkũnyaaga mmalile ulwipuuto ulwa kwijeelusya ndapaso lwa tempeli. Kikaalipo ikilandilo ikya bandũ pamo unjwego. 19 ABajuuta abo bo biise baasitaake nkyeni mmyako, linga bali nasyo simo isya kumbinga une. 20 Pamo abandũ aba balipo apa bajobe ukuti baaliinyaagile nu babiibi buliku, bo baanyiimiike mu Sanihendilini. 21 Naabombile syene isi naalaatile nkyeni mmyabo ukuti, ‘Mukũndonga une kunongwa jaa kujoba ukuti abafwe bikwisa kusyuka.’ ”

22 Paapo Feliki aasimeenye kanunu isya Njila iji, alinkũbalania ulukomaano alinkuti, “Lisija undongosi unkulumba gwa basikali bo iisile kuno, po nikwisa kutumula inongwa jinu.” 23 Po Feliki alinkũndagila undongosi gwa basikali ukuti ampinye Pauli mu nnyololo, looli

ajege mwabuke panandi, na bamanyaani baake balingabasigilaga linga bikulonda ukumpa fimo.

²⁴ Amasiku gamo bo gakindile, Feliki alinkwisa pamopeene nu nkasi Ndulusila, ujū aali Njuuta, alinkubalagila ukuti bantwale Paūli. Bo iisile, alinkwanda ukujoba isya kummwitika Kilisiti Jesu. ²⁵ Looli Paūli bo ikujoba isya bugolofu, ukwitiima, ni sya isiku lya balongi ili likwisa, Feliki ulutende lulinkunkola, alinkujoba alinkuti, "Isi ujobile sifwene. Liilino buukaga, angwisa kukukoolela kangi linga nkaagile akabalilo."

²⁶ Akabalilo kalakala aasubilaga ukuhombigwa indalama na Paūli, ankoolelaga kaa kingi nu kujoba nagwe.

²⁷ Ifyinja fibili† bo fikindile, umundu jumo ingamu jaake Polikio Fesiti, alinkupyanilapo pabujo bwa kulongosya ubwa Feliki. Leelo kunongwa jaa kuti Feliki aalondaga ukubahobosya aBajuuta, alinkunndeka Paūli mu nnyololo.

25

Paūli ikukinda ni nongwa jaake ku malafyale unkulumba gwa Balooma

¹ Fesiti bo afikile nkiisu ikya mu Jutai nkaaja akaa mu Kesalija, aalindile amasiku matatu, alinkubuka mu Jelusalemu. ² Ūko abapuuti abalongosi na balongosi bamo abaa Bajuuta balinkwisa kumyake, balinkummbuula isi

† 24:27 24:27 Ifyinja fibili Indagilo isya Balooma syammwitikisyaga umundu ujū apinyigwe mu nnyololo ifyinja fibili, inongwa jaake linga jikalongigwa, aabuligwege.

baalinsitaakiile Pauli. ³ Bampyelesyaga fiijo ukuti kwi ipyana lyake, alagile ukuti Pauli atwaligwe mu Jelusalemu. Looli abeene baapangile ukuti bo ikwisa mu njila bansigile nu kunngoga. ⁴ Looli Fesiti alinkubaamula alinkuti, “Pauli ikulindiligwa mu Kesalija, na niine ndi kifuki ukubuuka kula. ⁵ Abalongosi biinu bamo bikulondigwa ndongosanie nabo, linga umundu ujya atulile simo imbiibi, bakansitaake.”

⁶ Fesiti bo agonile amasiku lwele pamo kalongo, alinkubuuka mu Kesalija, kilaabo kyake alinkutugala pa kikota kya bulongi, alinkulagila ukuti bantwale Pauli. ⁷ Pauli bo iisile, abajuuta aba baalisile ukufuma mu Jelusalemu, baalinsyunguutiile, bansitaakaga inongwa inyingi isito, isi baatoliigwe ukunangisya pa bukeeti.

⁸ Po Pauli alinkujoba isya kwinkesya alinkuti, “Une ngatula inongwa najimo mu ndagilo sya Bajuuta, pamo isya mu tempeli, pamo ku malafyale unkulumba gwa Balooma.”

⁹ Fesiti aalondaga ukunangisya iliipyana lyake ku balongosi baa Bajuuta, po alinkunndaalusya Pauli alinkuti, “Bule, kulonda ukubuuka kula ku Jelusalemu, ukuti inongwa isi bakansitaakile, sikalongigwe kula nkyeni mmyangu?”

¹⁰ Pauli alinkummwamula alinkuti, “Apa ndipo une ndugeele pabulongi, ubu bubikiigwe nu malafyale unkulumba, po apa fikuti ndongeligwege. Ngababombela abajuuta imbiibi nasimo, bo ulu usimeenye ugwe. ¹¹ Po linga mbombile limo ilya kuti mfwege, ndikukaana ukufwa, looli linga

bukajamo ubwanalooli nabumo mu nongwa isi bikuusitaaka, akajako ujū iitikisiigwe ukuumbiika mmaboko gaabo. Une ngusuma ukuti inongwa jangu jikalongigwe nu malafyale unkulumba jujo!”*

¹² Po Fesiti bo ajobeseenie na batuli baake, alinkummwamula Pauli alinkuti, “Usuumele ukuti inongwa jaako jibuuke ku malafyale unkulumba, kubuka!”

Fesiti ikumpangila umalafyale Agilipa inongwa jaa Pauli

¹³ Amasiku gamo bo gakindilepo, umalafyale Heloti Agilipa† ni ilumbu Belinike balinkufika mu Kesalija, balinkwisa kukumponia Fesiti.

¹⁴ Paapo baatugeele uko amasiku mingi, Fesiti aakaagile akabalilo akaa kummbuula umalafyale inongwa jaa Pauli alinkuti, “Apa alipo umundu jumo ujū Feliki aalindekile mu nnyololo. ¹⁵ Bo ndi mu Jelusalemu, abapuuti abalongosi na balongosi baa Bajuuta baalinsitaakile, balinkuusuma ukuti nunndonge.

¹⁶ “Looli une ndikubaamula, ndinkuti lukaja lwiho lwa Balooma ukunndonga umundu, bo akaali ukwaganila na bandu aba bikusitaaka, kangi kisita kujoba simo isya kwinkesya. ¹⁷ Bo tufikile apa pa Kesalija, ngajikaabiisye inongwa. Kilaabo kyake ndinkutugala pa kikota kya

* **25:11** 25:11 Inongwa jangu jikalongigwe nu malafyale unkulumba jujo Umundu gwesa ujū Ndooma ku lalagilo lwa kiisu, iitikisigwaga ukutwala inongwa jaake ku Looma, ku malafyale unkulumba. † **25:13** 25:13 Umalafyale Heloti Agilipa Bala iisya Heloti ku Isyakulingaania.

bulongi, ndinkulagila ukuti umundu ujo bantwale. ¹⁸ Abasikali bo bantwele, balinkwima aba baalinsitaakile, balinkwanda ukunsitaaka, looli inongwa isi bansitaakaga sikaali mbiibi bo muno naasubilaga. ¹⁹ Baakaanikanaga nagwe isya lwitiko lwabo, ni sya mundu jumo ujũ bikuti Jesu ingamu jaake, ujũ aafwile, looli umwene Pauli ikuti asyakile mũumi. ²⁰ Ngaasimeenye isya kubomba ukukaba ubwanalooli bwa nongwa iji, po ndinkunndaalusya Pauli ukuti linga ikulonda ukubũka ku Jerusalemu, ko inongwa jaake jikalongigwe. ²¹ Looli Pauli aakaanile, alinkusũma ukuti abiikigwe mu nnyololo bo ikuguulila inongwa jaake ukulongigwa nu malafyale unkulumba gwa Balooma. Po ndikulagila ukuti endelelege ukulindiligwa mpaka akabalilo aka nikwisa kuntwala ku malafyale unkulumba.”

²² Po Agilipa alinkummbũla Fesiti alinkuti, “Na niine naalondaga ukumpilikisyapo umundu ujo.” Fesiti alinkuti, “Kumpilikisya kilaabo.”

Pauli nkyeni mmalafyale Agilipa

²³ Kilaabo kyake Agilipa ni ilumbu Belinike balinkwisa nu busisya ubukulumba, balinkwingila mbulongelo inongwa, pamopeene na balongosi abakulumba abaa basikali, na balongosi baa nkaaja. Po ku lulagilo ulwa Fesiti, balinkuntwala Pauli. ²⁴ Po Fesiti alinkujoba alinkuti, “Malafyale Agilipa, na mwesa mwe mulipo pamopeene na nuuswe, umundu ujũ iimile nkyeni mmyinu, jo ujũ abajuuta boosa aba apa, na baa mu Jerusalemu,

baalinsitaakile kumyangu. Baajwegaga baatigi umundu ujū atikulondigwa ukujako ku buumi. ²⁵ Looli une bo njipilikiisye inongwa jaake, naalyagile akabomba nasimo imbiibi isya kumpelela ukuti agogigwe. Umwene bo asuumile ukukinda ku malafyale unkulumba, ndinkutumula ukuntwala. ²⁶ Looli une ngaja nasyo nasimo isya mundu ujū isya kunsimbila untwa gwitu umalafyale unkulumba. Fyobeene nuntwele nkyeni mmyinu mwesa, fiijo nkyeni mmyako, gwe malafyale Agilipa, ukuti bo tunndaalusisye nsyagemo simo isya kunsimbila. ²⁷ Paapo naagile ukuntuma umpinyigwa kisita kusimba inongwa jaake, bo ngabomba najimo.”

26

¹ Po Agilipa alinkummbwala Pauli alinkuti, “Gwitikisiigwe ukujoba.” Po Pauli alinkugolosya ikiboko kyake, alinkwanda ukujoba isya kwinokeya alinkuti, ² “Malafyale Agilipa, ngwibona ukuti ndi nu lusajo, paapo niimile nkyeni mmyako umwisyugu, ukwamula inongwa syosa isi aBajuuta baasitaakile. ³ Ugwe usimeenye inyiiho syosa ni nongwa isi bikukaanikana aBajuuta. Kunongwa ijo ngukusuma umbilikisye nu lwifimbilisyo.

⁴ “ABajuuta boosa bakameenye akajilo kangu ukufuma mbatubwa. Bameenye muno naatugaliile ukufuma kubwandilo, nguliile nkikolo kyangū na mu Jelusalemu. ⁵ Baameenye akabalilo akatali, linga bikulonda ukujoba isya bukeeti, ukuti naali Mfalisai, ugwa lwitiko lwitu

ulu lukusisimikisya fijo ukusikonga indagilo syitu. ⁶ Looli lilino niimile apa pakulongigwa kunongwa jaa lusubilo ulwa lufingo ulu lwafingiigwe ku biisukulu bitu na Kyala juju. ⁷ Ulufingo ulo ifikolo fyitu kalongo na fibili fikulusubila ukulwaga ku njila jaa kwijwala ukwipuuta pamuusi na pakilo. Gwe malafyale! Kunongwa jaa kulumbilila ulusubilo ulo, abajuuta bikusitaaka! ⁸ Fiki jumo nkilundilo kyinu iinogonege ukuti sikaja sya kwitika, ukuti Kyala ikubomba isi aafingile isya kubasyasya abafwe?

⁹ "Une niine niinogonaga ukuti, sibagiisye ukubomba imbombo sii nyingi, isi sikupinga ingamu jaa Jesu ugwa mu Nasaleti. ¹⁰ Isyo syo isi naasibobile mu Jelusalemu jujuune. Bo mbeeliigwe amaka na bapuuti abalongosi, naabapinyile abiitiki baa Jesu bingi. Kangi bo balongiigwe ukugogigwa, niitikaga itolo. ¹¹ Kaa kingi naabafundaga mu sinagogi syosa, naagelile ukubafimbilisya ukulukaana ulwitiko lwabo. Naali ni ngalalisi fijo kumyabo ukufikila ukubafwima, mpaka ntwaja utwa fiisu ifingi."

*Pauli ikujoba isya kupinduka kwake
(Imbombo sya Batumigwa 9:1-19; 22:6-16)*

¹² "Iisiku limo naali mu njila naabukaga mu Ndamasika kukubomba isyo, paapo naali na maka nu lalagilo ukufuma ku bapuuti abalongosi. ¹³ Gwe malafyale, bo ndi mu njila, pamuusi iisuba bo lili pantu, ndinkugubona undangalila unnywamu ukufuma kumwanya, gwali nkali ukulikinda iisuba, gwaliimuliike

ukuusyunguutila une na aba nendaga nabo mu njila. ¹⁴ Uswa twesa tulinkugwa paasi, une ndinkupilika iliisya likuumbwula mu njobelo jangu likuti, 'Sauli! Sauli! Fiki kuufunda? Kwifulasya itolo ukupinga isi ikukulagila undongosi.'*

¹⁵ "Une ndinkulaalusya ndinkuti, 'Gwe Ntwa, gwe gwani?' UNtwa alinkunyaamula alinkuti, 'Une ne Jesu, uju ugwe kumfunda. ¹⁶ Leelo sumuka, gwime na malundi gaako, paapo ngusetukiile ukuti ngubiike ukuya mbombeli gwangu. Kangi ufumusyeye isi usibwene lilino, na isi ngwisa kwintangisya kumyako. ¹⁷ Ngwisa kukupoka ku Bajuta biinaako, na ku bandu aba bakaja Bajuta. Ngukutuma kumyabo, ¹⁸ ukabiigule amaaso gaabo, ukuti basookemo mu ngiisi, bapinduke biise ndumuli, basookemo mmaka gaa Seetano, biise mmaka gaa Kyala, ukuti bakabe uluhobokelo ulwa butulanongwa bwabo, bakabe ubujo pakati pa bandu abiikemo ku njila jaa kunyitika une.'

¹⁹ "Gwe malafyale Agilipa, jo nongwa iji une ngaakiilile ikisetuka ikya kumwanya. ²⁰ Looli naabalumbiliile taasi abandu abaa mu Ndamasika, po mu Jelusalemu na ntwaya utangi utwa mu Jutai, nu twaja toosa utwa pakisisu. Naalumbiliile ku Bajuta na ku bandu aba bakaja Bajuta, ukuti bapinduke. Kangi babombege imbombo isi sikunangisya ukuti bapindwike. ²¹ Kunongwa ijo, aBajuta balinkungola bo ndi ndupaso lwa tempeli,

* **26:14** 26:14 Kwifulasya itolo ukupinga isi ikukulagila undongosi NKigiliki bikuti Kwifulasya jajuugwe apa kugubaaja undunda.

balinkulonda ukungoga. ²² Looli Kyala andaulile mu mbombo syangu ukufika lilino, niimile uku ukufumunya ku baniini na bakasi. Isi ngujoba syo isi abakunguluka na Moose baajobile ukuti aasikwisa kuboneka. ²³ Baajobile ukuti Meesija mpaka akubilwe, nu kuja gwa kwanda ukusyuka ukufuma mbafwe. Ikwisa kujifumunya indumi jaa lumuli lwa bupoki ku bandu baake na ku bandu boosa abaa pakiisu.”

Ummaliikisyo gwa nongwa jaa Pauli

²⁴ Pauli bo ikwendelela ukujoba isi, Fesiti alinkulaata alinkuti, “Ugwe Pauli! Ukimbiile ikigili! Ubumanyi fiyo bwako bakupeliile ikigili!”

²⁵ Looli Pauli alinkwamula alinkuti, “Mwimikigwa Fesiti, une ngaja ni kigili, looli ngujoba sya nalooli, kangi bo ndi na mahala goosa. ²⁶ Une ngujoba nkyeni mmalafyale kisita kwilaamwa, kunongwa jaa kuti umalafyale asimeenye inongwa isi syosa. Mmeenye ukuti likajako nalimo mu nongwa isi, ili akalimanya, paapo sikaabombiigwe kubutiitu. ²⁷ Gwe malafyale Agilipa, kubiitika abakunguluka? Mmeenye ukuti kubiitika.”

²⁸ Po malafyale Agilipa alinkummbuula Pauli alinkuti, “Bule, kukabalilo kapimba itolo kulonda ukumbela une ukujja Nkilisiti?” ²⁹ Pauli alinkumwamula alinkuti, “Ngunsuuma Kyala kaje kabalilo kapimba pamo katali, somma gwimwene itolo, looli na boosa aba bikumbilikisya umwisyugu bajege bo ulwangu, looli kisita minyololo igi.”

³⁰ Po undongosi gwa kiisu Fesiti, umalafyale Agilipa, Belinike na bangi boosa aba aatugeele pamopeene nabo balinkwima. ³¹ Bo basookilemo nkyumba iki baalongelaga inongwa, baatigi, “Umundu ujū atikubomba nasimo isya kuti agogigwe pamo ukupinyigwa.” ³² Umalafyale Agilipa alinkummbuula Fesiti alinkuti, “Umundu ujū ngali aabuliigwe, linga akaasumile ukuti inongwa jaake ikukinda ku malafyale unkulumba.”

27

Pauli ikwanda injila jaa kubuuka ku Looma

¹ Po bo situmuliigwe nu bulongosi bwa Balooma ukuti tukwipaka mu sitima ukubuka ku Looma, nkiisu ikya Italiya, balinkummbiika Pauli na bapinyigwa abangi mmaboko gaa ndongosi jumo ugwa basikali, ingamu jaake Julio, ugwa kibugutila kya basikali iki ingamu jaake bikuti Agusiti. ² Po tulinkwipakila mu sitima ijaa kufuma ku Atilamiti, iji jaajaga pakwenda ntwaja utwa kumbali ku nyanja, utwa mu Asija. Tulinkusookapo pamopeene na Alisitaliko, umundu ugwa mu Tesaloniki nkiisu ikya mu Maketonija.

³ Kilaabo kyake twafikile mu Sitoni. Julio aalimmbombiile kanunu fiijo Pauli, aalimmwitikiisye ukwaganila na bamanyaani baake, ukuti bampepo ifi ikulonda. ⁴ Ukufuma uko twasookileko ni sitima, twalyendile kululu ku lusungo lwa mu Saipulasi, ukugwepuka umbelo ugu gwakulaga ukwisa kumyitu. ⁵ Bo

tulobwike inyanja ulubafu ulwa mu Kilikija na mu Pamfilija, tulinkufika mu Mila nkiisu ikya mu Likija. ⁶ Uko Julio undongosi gwa basikali, alinkujaaga isitima ijingi iji jaafumile ku Alikisandalija, jaabuukaga ku Italiya, alinkutupakila mula.

⁷ Twalyendile panandi panandi amasiku mingi, twafikile na butolwe kifuki na mu Nito. Paapo umbelo gwatupingaga, twatoliigwe ukulongola kuno twalondaga ukwenda, twalyendile kumbali kukibafu kya kubusookelo ikya ndusungu lwa mu Kileti, pabujo ubu ingamu jaake bikuti mu Salimoni. ⁸ Twalyendile panandi panandi na butolwe mumbali mu nyanja, tulinkufika pabujo bumo ubwa kwimapo isitima ubu bikuti ubujo ubununu, kifuki na mu Laseja.

⁹ Twalyendile amasiku mingi ukufika apa. Po injila jaa kwenda isitima jaali mbalapala, paapo akabalilo akaa mbelo unkali kaafikile.* Po Pauli alinkubasoka alinkuti, ¹⁰ "Mwe banyambala umwe, ngujibona injila iji ukuti jikuja na loonangiko, ndinkuti fyene ifitwalo ni sitima, looli boope na buumi bwitu."

¹¹ Looli undongosi jula ugwa basikali, aasiitiike isi aabuuliigwe na mwendesya sitima na mwene sitima, ukukinda inongwa isi aabuuliigwe na Pauli. ¹² Paapo pabujo bula ubwa kwimapo isitima bukaali bununu akabalilo

* **27:9** 27:9 Akabalilo akaa mbelo unkali kaafikile NKigiliki bikuti Akabalilo akaa kyaka ikya kufipiika ifindu bo kakindile. Abandu bakaalondaga ukwenda injila, paapo kaali kabalilo kaa mbelo unkali.

akaa mbelo, bingi baaliitikeene ukusookako kula. Baasubilaga ukufika pabujo bumo mu Kileti ubu bikuti Foiniki, ubujo ubo bwa kwimapo isitima bununu, ukuti bakatugalege kula akabalilo akaa mapepo.

Pauli na banine bikutaamigwa mu nyanja

¹³ Iisiku limo umbelo gwa kwitongo gulinkwanda ukukula panandi. Bo bagubwene baalyagile ukuti babagiile ukufika kuno bikubuka, balinkujifyusa ingimu, po balinkusookapo, balinkwendelela ni njila mumbali ndusungu lwa mu Kileti. ¹⁴ Bo kakindile akabalilo akapimba, gwakulile umbelo unkali ukufuma kululu kubusookelo, gwakulile ukufuma ndusungu. ¹⁵ Twatoliigwe ukujilongosya isitima ukubuka kuno umbelo gwafumaga. Po twajilekile ukuti jeegigwege itolo nu mbelo.

¹⁶ Bo tukwenda mbibimbibi kumbali ku lusungu ulunandi ulwa mu Kauta, ulu lwatupapililaga ku mbelo, ku butolwe fiijo twaliponiisye ibooti ilya kutula abandu.

¹⁷ Ababombi abaa mu sitima baalikwabiile ibooti nkati mu sitima, balinkujipinya isitima nu lugoje paasi. Paapo baatilaga ukwikola mu nsanga ugwa mu Siliti, balinkusulusya ingimu ukuti isitima jilingabopaga fiijo, balinkujileka jikugutigwa nu mbelo.

¹⁸ Kilaabo kyake inyanja bo jikwendelela ukusambuka fiijo, balinkwanda ukutaaga ifitwalo mu nyanja. ¹⁹ Iisiku lya butatu, balinkusopa na maboko gaabo ifibombelo fya sitima mu nyanja. ²⁰ Tukaajimeenye

injila jiiṭu paapo twatoliigwe ukulibona iisuba pamo indondwa ku masiku mingi, ni nyanja jaalyendeliile ukusambuka fiijo. Po abandũ boosa mu sitima ulusuubilo ulwa kupona lalinkumalika.

²¹ Abandũ bo bagonile amasiku mingi kisita kulyamo ifindũ, Pauli alinkwima pakati pamyabo alinkujoba alinkuti, “Mwe baamyitu, linga mwalimbilikiisye ngali mukasookamo mu Kileti, po ngali injila jiiṭu jikaja na loonangiko ulu, ni fitwalo fyope fyaponaga. ²² Looli lilino ngubakasya ukuti mujege bakifu, paapo akajako najamo pakati pamyitu ugwa kufwa, looli jeene isitima. ²³ Namanga ikilo iki ugwandami aalyimile kifuki na niine. Afumile kwa Kyala, uju une ndi gwake, kangi ngummwipuuta. ²⁴ Alinkuumbũla alinkuti, ‘Pauli, ulingatilaga! Mpaka ukiiime nkyeni mmalafyale gwa Balooma. Kyala ikubapoka abandũ boosa aba bikwenda pamopeene na nungwe mu sitima, paapo akuganile.’ ²⁵ Po baagwitu, mujege bakifu, paapo une ngummwitika Kyala ukuti isyo sikuja bo muno Kyala aambuuliile. ²⁶ Looli mpaka tukutaagigwa pa lusungo lamo.”

Pauli na banine bikupokigwa mu nyanja

²⁷ Ikilo ikya kalongo na buna bo tukweleela kuno na kuno mu nyanja Atilija, pakilo pakati ababombi baa mu sitima balinkwinogona ukuti basegeliile kifuki ni kiisu. ²⁸ Po balinkupima ubusolofu bwa miisi, balinkwaga ukufika paasi imikwamba gili amalongo mabili. Bo bendilepo panandi, balinkupima kangi,

balinkwaga imikwamba gili kalongo na mihaano ukufika paasi. ²⁹ Balinkupaasya ukuti isitima aajikwikinya ndwalabwe, po balinkusopa ingimu ina isi syali kunyuma ku sitima, balinkwipuuta ukuti bukye mbibimbibi.

³⁰ Ababombi abaa mu sitima balinkulonda ukujileka isitima nu kujonga, po balinkubuka nkyeni mu sitima, balinkufwana bikusopa ingimu mmiisi, looli balinkulisulusya mmiisi ibooti ilya mu sitima ukuti bajonge. ³¹ Looli Pauli alinkumbuula undongosi gwa basikali, pamopeene na basikali baake, alinkuti, "Ababombi aba linga batikusyala mu sitima, umwe mukabagila ukupona." ³² Po abasikali balinkusibuuta ingoje isi baalipinyile ibooti, balinkulileka ukusatukila mmiisi.

³³ Bo bukujya pakukya, Pauli alinkubatengulila boosa ukuti balyemo ifindu, alinkuti, "Lilino isiku lya kalongo na buna, bo mukaguulila, mukalyamo ifindu nafimo. ³⁴ Po ngubasuma ukuti mulyemo ifindu, ukuti muje buumi. Akajako najumo ugwa kusobesya ulunywili lamo ulwa muntu mmyake."

³⁵ Pauli bo ajobile isyo, alinkwega ikisyesye, alinkugwa ulupi kwa Kyala nkyeni mmyabo, alinkukimanya, alinkwanda ukulya. ³⁶ Po boosa balinkukaba amaka, balinkulya ifindu. ³⁷ Nkati mu sitima twalimo twe bandu 276. ³⁸ Abandu boosa bo biikwite, balinkusopa ifitwalo fyabo ifya nganu mu nyanja ukupungusya ifitwalo mu sitima.

³⁹ Bo bukiile, balinkutoligwa ukukimanya ikiisu kila, looli balinkububona ubujo ubu bali

nũ nsanga, balinkwitikana ukugela ukujitwala isitima pala, paapo bwali bujo banunu. ⁴⁰ Po balinkubuuta ingoje isi baapinyiile ingimu, silinkwibila mmiisi, balinkwabula ingoje isi baapinyiile ingafi isya kufigila, balinkufyusa umwenda† gwa pa ndongoti, balinkugulabisya ku mbelo ukuti isitima jifike kwi isiilya. ⁴¹ Looli isitima jilinkutika ikigima kya nsanga iki kyali paasi pa miisi. Jilinkwikola ku kipulo nu kutoligwa ukusukaanika. Kanyuma kulinkwanda ukupanguka kunongwa jaa maka agaa majiga.

⁴² Abasikali baalondaga ukubagoga abapinyigwa boosa, ukuti alingajapo najumo ugwa koogeela nu kujonga. ⁴³ Looli undongosi gwa basikali aalondaga ukubupoka ubuumi bwa Pauli, aabakaaniisye. Alinkulagila ukuti aba bameenye ukoogeela batalepo ukwitaaga mmiisi, boogeele mpaka kwi isiilya. ⁴⁴ Aba baasyele, baaliikoleeliile mmatapwa na pa tundu utungi utwa mu sitima. Ku lubaatiko ulo boosa baafikile kanunu kwi isiilya.

28

Pauli ndusungo lwa mu Molita

¹ Bo tufikile kanunu kwi isiilya, po tulinkumanya ukuti ulusungo lula ingamu jaake jo Molita. ² Abenekaaja abaa ndusungo lula, baatwambiliile ku booloolo fiijo. Twalyumile imbepo, kangi ifula jaatimaga,

† 27:40 27:40 Umwenda NKiswahili bikuti Tanga. Umwenda ugu linga gwiswile umbelo, gukwendesya isitima.

po balinkutukokesya umooto nu kutwambilila twesa. ³ Pauli bo abungeenie imbabu nu kusibiika mmooto, po kunongwa jaa mooto gula injoka jilinkusookamo mu mbabu, jilinkuluma ikiboko kya Pauli nu kukiniemba. ⁴ Abenekaaja bo bajibwene injoka jila jikusyuta nkiboko kya Pauli, balinkujobesania balinkuti, “Kisita kwilaamwa umundu ujū ngogi. Na apa aponile mu nyanja, lyakyala ilya kubujikisya ububiibi lyalinkongile, ukuti limfunde nu kunngoga.” ⁵ Po Pauli alinkujisanyandila injoka jila mmooto, jikaalimfuleesyepo napamo. ⁶ Looli abeene baakeetelelaga ukuti ikwisula, pamo ikugwa paasi nu kufwa. Bo baguuliile akabalilo akatali, balinkwaga sitikumwaga nasimo imbalapala, balinkwandula inyiinogono syabo, balinkwanda ukujoba ukuti lyo lyakyala.

Pauli ikumbumbulasya ugwise gwa nkulumba gwa lusungo

⁷ Kifuki na pabujo bula, gyalipo imigunda gya mundu jamo ingamu jaake Pubili, aali nkulumba gwa lusungo lula. Alinkutwambilila nu kutuswila kanunu amasiku matatu. ⁸ Ugwise gwa Pubili aakamandaniigwe ni sekema nu lwa kumwanya. Pauli alinkwingila ku kyumba ukuti ankeete. Bo iipuutile, alinkubiika amaboko gaake pamyake, alinkumbumbulasya. ⁹ Bo siboniike isi, abandū boosa aba ndusungo lula aba baali babine biisaga, baabumbulūsigwaga. ¹⁰ Balinkutwimika fiijo, na bo tukwipaka mu sitima balinkutupakilila ifindu nu tundu utungi utu twalondaga.

Pauli ikufika mu Looma

¹¹ Bo tugonile imyesi mitatu, tulinkwenda injila mu sitima ijingi ijaa kufuma ku Alikisandalija, iji jaasyele pala pa Molita kunongwa jaa mapepo. Mbujō ubwa nkyeni ubwa sitima, bwali ni kifwani kya gyabaakyala mibili, ingamu jaabo abiipasya abaa kumwanya.

¹² Tulinkufika mu Silakusi, tulinkugona amasiku matatu. ¹³ Ukufuma uko tulinkusyunguutula, tulinkufika mu Legio. Iisiku limo bo likindile, umbelo ugwa kufuma kwitongo gulinkwanda ukukula, gulinkututuula ukwendelela ni njila. Iisiku lya bubili tulinkufika mu Putyoli. ¹⁴ Bo tusulwike mu sitima, kula tulinkubaaga abiiitiki. Balinkutusuma ukuti tutuugalepo nabo amasiku mahaano na mabili. Po tulinkwenda paasi ukubuka ku Looma. ¹⁵ Abiiitiki abaa nkaaja kala bo bapiliike ukuti tuli mu njila, balinkwisa kukutwambilila pa Sokoni ijaa Api, na pabujō apa bikuti iNyumba iTatu isya Baheesya. Pauli bo ababwene alinkugwa ulupi kwa Kyala, alinkukaba amaka. ¹⁶ Bo tufikile ku Looma, Pauli alinkwitikisigwa ukugona kumyake, pamopeene na nsikali gwa kundindilila.

Pauli ikubalumbilila abandu abaa mu Looma

¹⁷ Amasiku matatu bo gakindile, Pauli alinkubakoolela abalongosi baa Bajuuta abaa nkaaja kala ukuti baaganile. Bo babungeene, alinkubabwala alinkuti, “Mwe baamyitu, na paapo ngatula inongwa najimo ku bandu biitu pamo ukusipinga inyiho sya biisukulū biitu, naakoliigwe kula mu Jelusalemu,

ndinkubiikigwa mmaboko gaa Balooma. ¹⁸ Bo baandaalæusiisye kanunu, baalyagile ngaja na nongwa najimo ijaa kuti ngogigwe, baalondaga ukunyaabula. ¹⁹ Looli aBajuuta bo bikukaana ukuti naabuligwe, ngaali nasyo isya kubomba looli kwene ukukinda ku malafyale unkulumba, na paapo ngaali nasyo nasimo isya kubalonga abandũ baa nkikolo kyangũ. ²⁰ Kunongwa iji, mbakooliile ukuti mwise kukungeeta, nu kujoba na niine. Mbinyiigwe ni minyololo igi kunongwa ijaa ifi bikusubila aBanyaisilaili.”

²¹ Abeene balinkummwamula Paũli balinkuti, “Uswe tukambililapo kalata najumo ugwa kufuma mu Jutai, kangĩ akiisako najumo mbaamyitu ugwa kutubũla inongwa simo pamo ugwa kukujoba ububiibi ugwe. ²² Looli twiganile ukupilika isi kwinozona ugwe, paapo tamenye kukuti bujo abandũ bikusijoba kabiibi imanyisyo isyo.”

²³ Balinkwitikana nagwe iisiku lya kwaganila. Iisiku ilyo bo lifikile, balinkwisa abandũ bingi. Paũli alinkubalingaania inongwa nyingi ukwandila nulubũju mpaka namajolo, aabalumbililaga inongwa sya Banyafyale bwa Kyala. Aabasisimikisyaga ukuti boope bammwitike Jesu, ku njila jaa kubalingaania amasyu aga gikujoba inongwa syake mu ndagilo sya Moose, na mwa baakalata abaa bakunguluka. ²⁴ Bamo baaliitiike isi aajobaga, bamo bakaaliitiike. ²⁵ Po aBajuuta bala balinkutapukana mu nyiinogono syabo, balinkusookapo bo Paũli ajobile iisyu ili, “Mbepo

Mwikemo aajobile kanunu na biisukulu biitu, bo ikujoba ku njila jaa nkunguluka Jeeseja, aatile,
26 'Buuika ku bandu aba, ukababuule ukuti, ukupilika mukupilikaga, looli mutikusyaganiaga.

Nu kukeeta mukukeetaga, looli mutikusibonaga.

27 Paapo indumbula sya bandu aba ngafu, imbulukutu syabo sili na mapali, kangi basiisilile.

Linga baakeetaga na maaso gaabo, nu kupilika ni mbulukutu syabo, ngali basyageenie mu ndumbula syabo, nu kupinduka, po naababumbulusyaga.' **

28 Po Pauli alinkujoba alinkuti, "Kunongwa ijo mumanyege ukuti, ubupoki bwa Kyala butumiigwe ku bandu aba bakaja Bajuuta, abeene bikwakupilikisyaga."

[29 Pauli bo amalile ukujoba amasyu aga, aBajuuta balinkusookapo kuno bikukaanikana sii nyingi.]†

30 Pauli aagonile ifyinja fibili mu nyumba jaake iji aajihombelaga indalama. Aabambililaga kanunu boosa aba baabuukaga kukunkeeta.

31 Aalumbililaga isya Bunyafyale bwa Kyala, nu kumanyisya iNdumi iNunu ijaa Ntwa Jesu Kilisiti, ku bakifu, kisita kupingigwa nu mundu najamo.

* 28:27 28:26-27 Bala kalata gwa Jeeseja 6:9-10. † 28:29 28:29 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka.

CXXX

Ulwikano Ulupya
Nyakyusa-Ngonde: Ulwikano Ulupya (New
Testament+)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Nyakyusa-Ngonde)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

14ff4521-53e4-562c-aacb-6f4faf55a6c8